फलेवास नगरपालिका, पर्वतको
सत्रौ नगरसभाबाट स्वीकृत आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ को
वार्षिक नीति बजेट तथा कार्यक्रम

फलेवास नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, खानीगाउँ, पर्वत

गण्डकी प्रदेश, नेपाल

फलेवास नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

खानीगाउँ पर्वत

नगर प्रमुखको सन्देश

नेपालको संविधानमा संघीय संरचनासंगै निश्चित गरिएका अधिकार, राजस्वका क्षेत्र र स्रोतहरुको परिचालन तथा अभ्यास गर्दै स्थानीय सरकारहरु सञ्चालनमा रहेका छन । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले नगरपालिकाले आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्रको विषयमा स्थानीय स्तरको विकासको लागि आवधिक, वार्षिक, रणनीतिक र विषय क्षेत्रगत दीर्घकालीन तथा मध्यमकालीन योजना बनाई लागू गर्न सक्ने व्यवस्था गरेको छ । अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ ले सार्वजनिक खर्चको अनुमानित विवरण तयार गर्ने, मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गर्ने, आवश्यकताको प्रक्षेपण गर्ने, राजस्वको प्रक्षेपण तयार गर्ने र वित्तिय अनुशासन कायम गर्नुपर्ने व्यवस्था समेत गरेको छ । आर्थिक अधिकार सम्बन्धी विषयमा कानून बनाउने, आर्थिक क्षेत्रको पहिचान गर्ने, वार्षिक बजेट र नीति तथा योजना तयार पार्ने, त्यसको कार्यान्वयन गर्ने लगायतका संविधान पदत्त स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्रभित्र रहेर फलेवास नगर सरकार समेत लोकतन्त्रका आधारभूत मुल्यमान्यता, मानव अधिकारको संरक्षण, विधिको शासन र जनताको आधारभुत हक अधिकारको प्रत्याभुति गर्न क्रियाशिल रहेको छ । यसै सन्दर्भमा फलेवास नगर सरकारले संबिधानमा निर्दिष्ट मौलिक हक, नागरिक अपेक्षा र आवश्यकता, स्थानीय सरकारको अधिकार क्षेत्र, नेपालले अन्तराष्ट्रिय जगतमा गरेका अभिसन्धी र प्रतिवद्धता, दीगो विकास लक्ष्य, १६ औं योजनाले तोकेका प्रथामिकताका क्षेत्र र फलेवास नगरपालिकाको ५ वर्षे आवधिक विकास योजनाले अघि सारेको कृषि, पर्यटन, जलस्रोत र पूर्वाधार फलेवासीको समृद्धीको आधार भन्ने परिकल्पनामा केन्द्रित रहि सत्रौ नगर सभा मार्फत यो वार्षिक योजना तथा कार्यक्रम तयार गर्ने प्रयास गरेको छ । यसबाट नगरले विभिन्न तहका सरकारहरुसंग समन्वय र सहकार्य गर्दै जनअपेक्षाको संबोधन गर्ने, चुस्त सेवा प्रवाह, आर्थिक सामाजिक, सांस्कृतिक, भौतिक लगायत समग्र क्षेत्रको समानुपातिक विकास प्रक्रियालाई अगाडि बनाउने प्रयास गरिरहेको छ । विकास कार्यक्रममा पारदर्शिता, स्थानीय स्रोत साधनहरुको न्यायोचित वितरण र विनियोजित बजेटबाट अपेक्षित उपलब्धी हासील गर्दै जनचाहनाको संवोधन र चुस्त सेवा प्रवाहनै यस वार्षिक योजनाको मुल उद्देश्य रहेको छ ।

गैरसरकारी तथा अन्तर सरकारी बजेट तथा वितीय हस्तान्तरणलाई मुख्य आधार मान्दै नगरको विकास र समृद्धिमा ध्यान दिनुपर्ने सीमितता, उल्लेख्य रुपमा सहरी विकास हुन नसकेको, न्यून आन्तरिक आय, सीमित स्रोत र बढ्दो नागरिक अपेक्षा तथा विकासको लागि गर्नुपर्ने न्यूनतम पूर्वाधार निर्माणमा बजेट कमि जस्ता अवस्थाको बाबजुद वास्तविक आय र यथार्थ धरातलमा उभिएर प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्र, चुस्त सेवा प्रवाह र नगरको समानुपातिक विकास प्रक्रिया अगाडि बढाउने प्रयास गरिएको छ । भौतिक विकासलाई मात्रै पूर्ण विकासको रुपमा बुझ्ने गरेको अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै नगरको सामाजिक, आर्थिक, वातावरणीय, संस्थागत लगायत समग्र क्षेत्रमा भएको आर्थिक सामाजिक असरलाई सम्बोधन गर्न विपन्नको जिविकोपार्जनका लागि श्रममुलक विकास आयोजनालाई प्राथमिकता दिइएको छ । सहज स्वास्थ्य सेवा, शहरी शासकीय तथा पूर्वाधार विकास, गुणस्तरीय शिक्षा, कृषि, पशुसेवा र पर्यटन क्षेत्रको

विकासबाट नागरिकको जीविकोपार्जनमा सहजता, प्रविधिमैत्री नागरिक सेवा, दिगो विकास लक्ष्य पुरा हुने खालका कार्यक्रमहरु समावेश भएका छन । पहाडी भूभाग र ग्रामीण स्तरको नयाँ नगरपालिकामा रहेको सिमित श्रोत साधनका बावजुत बढ्दो नागरिक अपेक्षा पुरागर्न तुलनात्मक बढी र छिटो प्रतिफल दिने योजना तथा कार्यक्रमहरु समेट्ने प्रयास गरिएको छ ।

आ.व. ०८२।८३ को यस वार्षिक वजेट तथा कार्यक्रमको सफल कार्यान्वयनले नगरको समग्र विकासमा महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह हुने अपेक्षा लिएको छु । यस योजनाको सफल कार्यान्वयनबाट नै नगरको अपेक्षित लक्ष्य एवं उद्देश्य पुरा हुने भएकोले सम्पूर्ण राजनीतिक दल, नागरिक समाज, कर्मचारी लगायत सम्पूर्ण सरोकारवालाहरुबाट पूर्ण सहयोग रहने आशा एवं विश्वास लिएको छु । यो वार्षिक कार्यक्रम तयार गर्ने कार्यमा प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष रुपमा योगदान दिनुहुने सवैलाई हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दै फलेवास नगरपालिकाको आ.व. ०८२।८३ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम र वजेटको कार्यान्वयनमा सवै सरोकारवालाहरुको पूर्ण सहयोग एवं सहभागिताको लागि हार्दिक आह्वान गर्दछु ।

गंगाधर तिवारी

प्रमुख

फलेवास नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

खानीगाउँ पर्वत

नगर उपप्रमुखको भनाई

नेपालको संविधान जारी भए पश्चात ३ तहका सरकारहरु स्थापना भई तोकिएका अधिकार सूचीको अभ्यास गर्दै क्रियाशिल रहेका छन् । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ भएको व्यवस्था अनुसार यस नगरपालिकाले आ.व. ०८२।८३ को वार्षिक योजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्न लागिरहेको छ । वार्षिक रुपमा नीति तथा कार्यक्रम र बजेट तयार पारी त्यसको कार्यान्वयन गरी जनताका आवाजहरु संबोधन गर्ने प्रयास गरिरहेको छ । अन्त्यन्त न्यून आन्तरिक आय भएको शहरोन्मुख यस नगरपालिकाको मुख्य आयका स्रोत भनेको संघीय र प्रदेश बाट प्राप्त हुने समानीकरण अनुदान, शशर्त र विशेष अनुदान र सोही प्रकृतिका प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने आम्दानी हो । त्यसैलाई आधार मानी यस वर्षको बजेट तयार गरी कार्यान्वयन मा जुटिरहेको छ । ३ तहका सरकारको समन्वय र सहकार्यबाट मात्र जनचाहना एवं जनअपेक्षाको संबोधन गनर्का साथै सेवा प्रवाहमा प्रभावकारीता ल्याउने प्रयास गरिएको छ ।

सीमित बजेटको कारण सवै प्रकारका जनचाहना संबोधन गर्न कठिनाई देखिएको छ । बढ्दो नागरिक अपेक्षा र सीमित बजेटलाई सामान्जस्य गर्ने विषय अत्यन्त जटिल रुपमा देखिएको छ । सकेसम्म बास्तविक र यथार्थ कार्यक्रम तर्जुमा गरी प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्रका कार्यक्रम संबोधन गर्ने प्रयास भएको छ । नगरको आर्थिक सामाजिक लगायत सम्पूर्ण क्षेत्रमा समानुपातिक र भौगोलिक रुपमा समन्यायिक रुपमा बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने कोशिष गरिएको छ । विपन्नको जिविकोपार्जन र श्रममुलक विकास आयोजनालाई प्राथमिकता दिने कोशिष गरिएके छ ।

आ.व. ०८२।८३ को यस वार्षिक वजेट तथा कार्यक्रमको सहि रुपमा कार्यान्वयन गर्न सकेमा नगरपालिकाले लिएको वार्षिक लक्ष्य र जनचाहना सम्बोधन गर्न सकिने विश्वास लिएको छु । यस वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको पूर्ण रुपमा कार्यान्वयन हुन सम्पूर्ण नगरबासी आमा बुबा दाजुभाई तथा दिदी बहिनीहरुलाई हार्दिक आह्वान गर्दै वार्षिक योजना तथा कार्यक्रम तयारीमा सहयोग पुर्याउनु हुने सम्पूर्णमा हार्दिक धन्यबाद ज्ञापन गर्दछु ।

शोभाकुमारी क्षेत्री
उपप्रमुख

फलेवास नगरपालिकाको संक्षिप्त परिचय

नेपालको गण्डकी प्रदेश अन्तरगत पर्ने पर्वत जिल्लाको मध्यभाग कालीगण्डकीको काखमा अवस्थित फलेवास नगरपालिका भौगोलिक विविधताले भरिएको एक अनुपम तथा रमणीय क्षेत्र हो । विश्व मानचित्रमा यस नगरपालिका २८० ०५' ५७'' देखि २८० १२' ११'' उत्तरी अक्षांश र ८३० ३६' ३४'' देखि ८३० ४६' ०७'' पूर्वी देशान्तर भित्र रहेको छ । यस नगरपालिकाको पूर्वमा स्याङजा जिल्ला र महाशिला गाउँपालिका, दक्षिणमा स्याङजा जिल्ला, महाशिला गाउँपालिका र विहादी गाउँपालिकाको केही भाग पश्चिममा बाग्लुङ जिल्ला र उत्तरमा कुश्मा नगरपालिका पर्दछन् । यस नगरपालिकाको कूल क्षेत्रफल ८५.७ वर्ग कि.मी. रहेको छ । उचाईका हिसाबले समुन्द्री सतहबाट ६२० मिटर उचाईमा रहेको वडा नं ११ मा पर्ने पाङराङको कालिगण्डकी बगर देखि २२६६ मिटर उचाइको पाङराङ र कुर्घाको शीरमा रहेको चिसापानीको लेक र २२५९ मिटरको उचाइमा रहेको डहरेको लेक समेतको भू-भाग यस नगरपालिकामा पर्दछन् । कंगारु आकारमा फैलिएको यो नगरपालिका राजनैतिक विभाजन अनुसार नेपालको गण्डकी प्रदेश अन्तर्गत पर्वत जिल्ला निर्वाचन क्षेत्र नं. २ मा पर्दछ । यस नगरपालिकाको कूल भूमि ८५७१ हेक्टरमध्ये वन क्षेत्रले ओगटेको जमिन ३१०३.२ हेक्टर, कृषि भूमि ४६८३.१ हेक्टर र प्रति जमिन ३११.४ हेक्टर, बुट्यान ३७७.९ हेक्टर, भवन ०.६७ हेक्टर र भीरपाखा २.३३ हेक्टर तथा बगर क्षेत्र ८२.५ हेक्टर र पानीले ढाकेको जलाशय क्षेत्र ९.७ हेक्टर रहेको छ । फलेवास नगरपालिका देशको राजधानी काठमाडौंदेखि २७० कि.मी. र गण्डकी प्रदेशको राजधानी पोखराबाट ७० कि.मी. पश्चिममा पर्दछ ।

फलेवास नगरपालिकाके बस्तुगत अवस्था

जनसंख्या र जनशक्ति

फलेवास नगरकार्यपालिकाको कार्यालयले लिएको २०७५ सालको तथ्याङ्क अनुसार यस नगरपालिकामा १५ भन्दा बढी जात जातीका ५७२६ परिवारका ३४५७२ जना मानिसहरु बसोवास गर्दछन् । जस मध्ये महिला १६८०४ र पूरुष १७७६८ रहेका छन् । १९ देखि ६० वर्ष सम्मको जनसंख्या २०,१५६ रहेको छ । कूल जनसंख्याको ५८.३० प्रतिशत रहेको यो उमेरसमूहको परिचालनबाट नगरको सर्वाङ्गीण विकास गर्न सकिने अवसर देखिन्छ । यस नगरपालिकामा जातिगत रुपमा ब्राहमण क्षेत्री २४६३६ , दलित ७०६८, जनजाति २७५२ र अन्य १०९ जनाको वसोवास रहेको छ । नगरपालिकाले १७३३ विपन्न र ४६७ अतिविपन्न घर परिवारको पहिचान गरेको छ । सवै प्रकारका भूमिहिनको संख्या कुल ६९ रहेको छ जसमा १८ घर परिवार बाबु र बाजेको पाला देखिका, आफ्नो परिवारको नाममा जग्गा नभएका ३२ र वाहिरबाट आई बसोबास गरेका भूमिहीन परिवार १९ घर रहेका छन् । तर २०७८ सालको जनगणना अनुसार यस नगरपालिकाको जनसंख्या महिला १११०३ र पुरुष ९३६५ गरी कुल २०४६८ जना रहेको देखाइएको छ ।

वैदेशिक रोजगार

यस नगरपालिकामा ३३८९ पुरुष र ४६४ महिला गरी जम्मा ३८५३ मानिसहरु बैदेशिक रोगगारमा गएका छन् । जसमध्ये भारत ३९.२ प्रतिशत, खाडी मुलुकमा ३७.२ प्रतिशत र जापान अमेरिका लगायत अन्य मुलुकहरुमामा २३.६ प्रतिशत गएका छन् । खाडी मुलुक र भारत नै यस नगरपालिकाका मुख्य बैदेशिक रोजगारीका गन्तब्यको रुपमा रहेको देखिन्छ जसबाट करिव १ अरव २० करोड रुपैया वार्षिक रुपमा रेमिटेन्स भित्रिने अनुमान छ ।

कृषि र पशुविकासको क्षेत्र

फलेवास कृषि उत्पादनका दृष्टीकोणले पर्वत जिल्लाकै महत्वपूर्ण क्षेत्रको रुपमा रहेको छ । मल्याङदी खोला पकेट क्षेत्र, लमायखाला पकेट क्षेत्र, चिर्दिखोला पकेट क्षेत्र, समथर भुभाग कृषि उत्पादनको राम्रो संभावना भएको क्षेत्र हो । फलेवास नगरपालिकाको कुल क्षेत्रफल मध्ये कृषि भूमि ४६८३।१ हेक्टर ९५४।६४ प्रतिशत रहेको छ भने ३६।२१ प्रतिशत वनजङ्गलले ढाकेको छ । यस नगरपालिकामा मुख्य बालीको रुपमा धान, मकै, कोदो र गहुँ खेती रहेको छ । सिँचाई सुविधा भएका क्षेत्रहरुमा धान मुख्य बाली रहेको छ भने सिँचाई सुविधा नभएको क्षेत्रमा कोदो र मकै मुख्य बालीको रुपमा रहेको देखिन्छ । विशेष गरी ९कालीगण्डकीको तटीय क्षेत्र० मा धान खेती र माथिल्लो भेगमा कोदो तथा मकै खेती गरिन्छ

। यस नगरपालिकामा विभिन्न प्रकारका तरकारीहरु उत्पादन खरिद तथा बिक्री हुने गरेको छ । जसमा काउली, बन्दा, गोलभैंडा, मुला र सिमी लगायतका तरकारीहरु उत्पादन हुने गरेको देखिन्छ । तरकारी तथा बिउ उत्पादनको लागि फलेवास नगरपालिका अगाडी रहेको देखिन्छ ।

फलफूल प्रजातिमा सुन्ताला, कागती, मौसम, जुनार, केरा, नासपाती, ओखर, अम्बा, किवी, मेवा, रुख कटहर, भुईकटहर आदि रहेका छन् । फलफुलको बिक्रीबाट समेत फलेवास नगरपालिकामा आम्दानी हुने गरेको देखिन्छ । यस नगरपालिकामा उत्पादन हुने फलफूल मध्ये मुख्य रुपमा सुन्तला र केरा खेती रहेको देखिन्छ । त्यस्तै नगदेबालीको रुपमा अदुवा, बेसार, कफी, अँलैची खेती रहेको छ । अहिले कृषि पेशाको रुपमा मात्र रहेको तर दिनानुदिन युवा पुस्ता यस पेशाबाट बाहिरिँदै गएको हुँदा त्यति सन्तोषजनक स्थिति भने छैन । तर यस नगरपालिकाको जमिन र हावापानी कृषि उत्पादनका लागि अति उपयुक्त रहेको र यातायात तथा बजारहरु नजिकै हुनाले ठुलो मात्रामा कृषि उत्पादन गरेता पनि खपत नहुने समस्या आउँदैन । कृषि व्यवसायको राम्रो सम्भावना रहेको हुँदा यस क्षेत्रमा कृषकहरुलाई अभिप्रेरित गरी व्यावसायीकरण तर्फ उन्मुख गर्नुपर्ने आवश्यकता देखिएको छ ।

यस नगरपालिकाको कुल भौगोलिक क्षेत्र मध्ये वन क्षेत्रले ओगटेको जमिन ३१०३।२ हेक्टर, कृषि भूमि ४६८३।१ हेक्टर र प्रति जमिन ३११।४ हेक्टर, बुट्यान ३७७।९ हेक्टर, भवन ०।६७ हेक्टर र भीरपाखा २।३३ हेक्टर तथा बगर क्षेत्र ८२।५ हेक्टर रहेको हुँदा यी सबै क्षेत्रले पशपन्छी पालनको लागि घाँसको उपलब्धतामा समस्या नहुने र चरन क्षेत्र पनि यथेष्ट पुग्ने भएको हुनाले पशुपन्छी पालनको अत्याधिक सम्भावना रहेको छ । यसैले, नगरपालिकामा आम्दानीको मुख्य स्रोतका दृष्टिकोणले हेरदा कृषि सँगसँगै पशुपालन समेत प्रधान देखिन्छ । किसानहरुले पाल्ने प्रमुख पशु चौपायाहरुमा बाख्रा, खसी, बोका, भेडा धेरै रहेका छन् भने भैंसी, गोरु र गाईहरु समेत पाल्ने गरेको देखिन्छ । त्यस्तै पंक्षीहरु तर्फ कुखुरा र हाँस पाल्ने गरिएको देखिन्छ । नगरपालिकाको नगर पार्श्वचित्र २०७५ अनुसार यहाँ ४९ वटा पशुपालन फर्म दर्ता भई सञ्चालनमा रहेको छ । त्यस्तै ३ वटा दुध संकलन व्यवसाय सञ्चालनमा रहेको । पशुपन्छी पालनबाट हुने उत्पादनलाई बजारका लागि स्थानीय क्षेत्र, कुस्मा बजार, बाग्लुङ, बेनी, पोखरा आदि नजिकै रहेको हुँदा पशुपालनलाई व्यावसायिक ढंगबाट विस्तार गर्न सकिने देखिन्छ ।

दुग्धजन्य उत्पादनमा नगर आत्मनिर्भर भै वढी भएको दुध पोखरा, कुस्मामा निर्यात भई रहेको छ । वार्षिक अनुमानित ४ करोड रुपयाको दुध र दुग्धजन्य बस्तु विक्रि हुनेगरेको छ । यस नगरपालिकाको मुख्य आयश्रोतको रुपमा कृषि र पशु विकासको क्षेत्रको महत्वपूर्ण योगदान रहेको छ ।

उद्योग

फलेवास नगरपालिकामा विगत देखि साना उद्यमहरु संचालनमा रहेका छन । नगर क्षेत्रमा क्रियशील उद्यममा दुधको परिकार, काठ फर्निचर, तरकारी खेती, लप्सी क्याण्डी, अचार, टीका, बुटिक, ढाका, अगरबत्ती र माहुरीपालन व्यवसाय सुरु गरेका छन् । जसमध्ये दलित, जनजाति र अन्य सबैखाले गरीब परिवारका रहेका छन्। उद्यमीहरुलाई एकै ठाउँमा बसी उद्यम संचालन गर्न सहयोग पु¥याउने उद्देश्यले विभिन्न ठाउँमा साझा सुविधा केन्द्र, संकलन केन्द्र र सेलार स्टोरका भवनहरु समेत निर्माण गरिएका छन् । फलेवासको देविस्थानमा कपडावाट पोशाक निर्माण गर्ने महिला उद्योगको शुरुवात गरिएको छ । ढाका कपडा उद्योगको शुरुवाात खानीगाँउमा भएको छ । यस नगरपालिकाका सबै वडाहरुमा खुद्रा किराना पसल सबैभन्दा धेरै रहेका छन् भने होटेल व्यवसाय पनि दोस्रो स्थानमा रहेको देखिन्छ । त्यस्तै राइसमिलहरु समेत धेरै मात्रामा रहेक छन् । कृषि तथा पशुपालन मुख्य पेशा भएको कारण पशु तथा कृषि फर्महरु समेत नगरपालिकामा सञ्चालित रहेका छन् । यसको अतिरिक्त थोक किराना पसल, भाँडा पसल, उद्योग, ढुवानी साधन, यातायात साधन, मेडिकल पसल, भेटनरी पसल, स्टेशनरी पसल, फोटो स्टूडियो, फेन्सी पसल, सिलाई कटाई पसल, दान पसल, सुनचाँदी पसल, खाजा पसल, मेसिन औजार पसल, इलेक्ट्रोनिक्स पसल, दुध डेरी, तरकारी तथा बीउ बिक्री पसल आदि रहेका छन् ।

नगर पार्श्वचित्र २०७५ अनुसार, यस नगरपालिकामा जम्मा ८८३ वटा व्यवसायहरु सञ्चालित रहेका छन् । जसमा २७३ वटा, थोक किराना पसल २५ वटा, कपडा पसल ४२ वटा, भाँडा पसल ८ वटा, विभिन्न उद्योग २२ वटा, राइस मिल ७७ वटा,

कृषि फर्म ४५ वटा, पशु फर्म ४९ वटा, होटेल व्यावसाय ८३ वटा, फेन्सी व्यवसाय ३२ वटा र सुनचाँदी पसल १८ वटा रहेका छन् । यस्तै अन्य व्यवसायहरु पनि सञ्चालनमा रहेका छन् ।

वनजन्य काष्ठ तथा गैरकाष्ठ उत्पादनहरु

क्षेत्रफलका हिसाबले ३१०३ हेक्टर वन क्षेत्र रहेको छ । सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहको अग्रसरता र व्यापक जनसहभागिताको कारण वनक्षेत्र वृद्धि हुंदै गएको छ । फलेवास नगरपालिकामा खोटो, दन्केर्नो, सालधूप, बेल, तेजपत्ता, वांदरमुला, थकाइलो, सिउडी, सर्जीवल, डमरु, अभिजालो, चिराइतो, मेवा, सिउडी, मेल, बकाइनो, वावियो, रिठो, गिठो, तरुल, भ्याकुर, पखनबेद, शिकारी लहरा, ऐसेलु, बेल, अमला, तेजपत्ता, थकाइलो, डुम्री, धाइरो, भोर्लो, गुर्जो, चिराइतो, गर्बुजो सिउडी, सर्जीवल,, डमरु, अभिजालो, सालधुप, डमरु, डुम्री, मेल, कुमकुम, कुरीलो, कुकुरडाइनो, उडुसेझार, पिप्ला, पानीअमला, बकाइनो, खनीउं, सिमल, मौवा, भकिम्लो, कुरिलो, घोडटार्पे, सत्तुवा, दारिगिठो, बादलपाते, सिलटिमुर, आखेटिमुर जस्ता महत्वपूर्ण जडिबुटी तथा बास निगालो लगायतका गैरकाष्ठ वन पैदाबार पाइन्छ । साथै यस नगरपालिका भित्र वास निगालो को विभिन्न घरेलु सामानहरु उत्पादन भैरहेको छ । हर्रो, बर्रो, अमला, सिस्नु, टिमुर, नागवेली, लोक्ता, सत्तुवा, सिल्टीमुर, सुनाखरी, चिराईतो, अमृसो र खोटोजस्ता महत्वपूर्ण जडिबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदाबार र वास निगालोको विभिन्न घरेलु सामानहरु उत्पादन भैरहेको छ । यिनै वन पैदावारबाट संचालन भएका उद्योगहरुमा प्लाईउडको कच्चा पदार्थ उत्पादन, फर्निचर उद्योग, ढाका कपडा, मौरीघार, जडीबुटी प्रशोधनजस्ता धेरै साना उद्योगहरु संचालन भैरहेका छन् ।

वन्यजन्तु तथा चराचुरुङ्गीहरु

यस नगरपालिकाका १ देखि ११ वटा वडामा विभिन्न किसिमका जंगली जनावर तथा चराचुरुंगीहरु पाइन्छन् । मुख्य रुपमा पाईने जंगलीजनावरहरुमा चितुवा, वांदर, स्याल, फ्याउरो, भ्याल्से, मृग, खरायो, दुम्सी, खुदेकीरो, बनविरालो, मलसाप्रो, रहेका छन् भने चराचुरुङ्गीमा कालिज, लामपुच्छ्रे, धाविनी, भगेरा, डाग्रे, काग, कोइली, कल्चौडो चिल, ढुकुर, बौडाई, फिस्टेचरा, न्याउली, जुरेली, काफलपाक्यो, बीउकुह्यो, गौथली, लाटोकोसेरो, चमेरो, हुकीचील, चरीवाघ, कोटेरो, बाज, चित्रो, टकटके (काठफोरुवा) लगायतका चराचुरुङ्गीहरु पाइन्छन ।

पर्यटन

यस नगरपालिकाको पूर्वी भागमा पर्ने डहरेको लेक र दक्षिणी भागको चिसापानी लेक नगरपालिकाभित्रका पर्यटकीय सम्भावना बोकेका धार्मिक रुपमा परिचित अग्ला र रमणिय स्थान मानिन्छन् । डहरे देउराली, चिसापानी कालिका र बजारमारा देवी धार्मिक पर्यटकहरुका लागि सम्भावनायुक्त महत्वपूर्ण स्थानहरु हुन् । यी स्थानमा भौगोलिक परिदृश्यको सुन्दरता मात्र नभएर धार्मिक पर्यटनको राम्रो सम्भावना छ । यहाँ पूजाका लागि हजारौं पर्यटकहरु वर्षभरी नै जाने गर्दछन् । यस नगरपालिकामा नेपालकै लामो मुडिकुवा-कुश्मा झोलुङ्गेपुल, कुर्घा-फलेवास झोलुङ्गेपूल, कालीगण्डकी जलयात्रा, सातमुलेको छहरा र लिमिठानाको डाङसिङ वनभित्रको पिकनिक स्थलमा पर्यटन विकासको लागि सम्भावना भएका अन्य स्थानहरु हुन् । चिसापानी कालिका मन्दिरको व्यवस्थापन गरी पाङराङबाट सुलीकोट हुँदै कालिका मन्दिरसम्म र थापाठाना कार्कीनेटा देखि डहरे देउराली तथा कालीगण्डकी देखि पुर्कोट सम्म केबुलकार व्यवस्थापन गर्न सकेमा नगरपालिकाको आर्थिक विकासमा ठूलो टेवा पुग्न सक्ने देखिन्छ । यस वाहेक इतिहासको खोज गर्ने पर्यटकहरुका लागि जुम्लीठाना, अन्धा-अन्धी, बाघेढुङ्गा, बाघको पाइला, लिमीकोट, जिताकोट, सुलीकोट, मौलाकोट, लगायतका ऐतिहासिक कोटहरु महत्वपूर्ण मानिन्छन् । अन्धाअन्धी सर्किट, डहरे देउराली क्षेत्रमा खुला चिडियाखानाको विकास, मनमोहन शान्तीवाटिका निर्माण गर्न सकेमा यस नगरको पर्यटन व्यावसायलाई पोखराको पर्यटनसँग संवन्ध संजाल स्थापना गर्न सकिने देखिन्छ ।

सडक संजाल

यस नगरपालिकामा काली गण्डकी लोकमार्ग १७ कि.मी. कालोपत्रे कार्य सम्पन्न भएको छ भने मुडिकुवा लुंखु सडक १६ कि.मि.कालो पत्रे भैसकेको छ । हिलेखोला कार्किनेटा थापाठाना करिव ११ कि.मि. सडक शकरपोखरीका विभिन्न सडहरु र लमाएखोला लिमिठाना ठानामौला सडक लगायतका हालसम्म करिव ७१ कि मी सडक कालोपत्रे सम्पन्न भएको छ । नगरपालिका भित्र रहेका साना ठूला र कच्ची सडकहरुको लम्वाइ कालोपत्रे सहित करिव ४०० कि.मी. जति रहेको छ । यी सडकहरुको स्तरबृद्धि गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ । नगरका हरेक टोल बस्तीमा करिव ५ मिनेटको दुरी भित्रै पुग्ने गरी सडक सञ्जाल विस्तार भैसकेको छ ।

खानेपानी तथा सरसफाईको अवस्थाः

फलेवास नगरपालिकामा पाइप खानेपानी सुविधा जिल्लाको अनुपातमा हेर्दा ९१ प्रतिशत घरधुरीमा, पक्की शौचालय ९७ प्रतिशत घरधुरीमा रहेको छ भने तीनवटा वडाहरु पूर्ण सरसफाईउन्मुख वडा घोषणा भैसकेका छन् । शंकरपोखरीमा खानेपानीको दीर्घकालीन समाधानका लागि लमाय खोलाको पानी तान्ने र वोरीङ प्रविधिवाट जमिन मुनीको पानी निकाल्ने कार्य प्रारम्भ गरिएको छ । नगरपालिकाको ९१ प्रतिशत घरधुरीको खानेपानीको स्रोत पाइपबाट वितरण भएको छ भने करिब ३७.८ प्रतिशत घरधुरीमा पानीको धारा आफ्नो कम्पाउण्डभित्र रहेको छ । त्यस्तै ५.४ प्रतिशत मूलको पानी उपभोग गरिरहेका छन् । बाँकी घरधुरुहरुले कुवा वा पानीको मुलबाट खानेपानी उपभोग गरिरहेका छन् ।यस नगरपालिकाको सरसफाइको स्थिति हेर्दा सन्तोषजनक रहेको छ । क्लिन फलेवास, ग्रिन फलेवास् निर्माण र आधारभूत सरसफाईमा नगरबासीहरुलाई जागरुक गराउने, जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने गरी स्वच्छ र सरसफाइयुक्त नगर निर्माण गर्न प्राकृतिक, मानव तथा पशुपन्छीद्वारा निर्मित फोहोरमैलालाई न्यूनीकरण, पुन प्रयोग, प्रशोधन वा विसर्जन गरी फोहोरमैलाको व्यवस्थित तथा प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्न नगरपालिकाको आधारभूत सरसफाइ तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी ऐन, २०७६ तयार पारिएको छ ।

स्वास्थ्य

यस नगरपालिकामा ११ स्वास्थ्य चौकीबाट ३५ प्रकारका औषधिको निशुल्क वितरण तथा प्रतिरोधात्मक र उपचारात्मक स्वास्थ्य सेवा संचालन भइरहेको छ । नगरपालिकाको ५ स्थानहरुमा २४ घण्टे प्रसुती सेवा संचालन भएको छ भने पाङराङमा सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई संचालन भई सेवा संचालन भैरहेको छ । यसका अतिरिक्त फलेवासमा संचालीत हेल्पीङ्ग हेन्ड्स सामुदायिक स्वास्थ्य क्लिनिक (हालको धुलिखेल अस्पताल) बाट एक्स-रे, इसीजी, अल्ट्रा साउन्ड, ल्याव, फार्मेसी, सामान्य शल्यक्रिया र प्रसुती सेवा समेत प्रदान हुने गरेको छ । नगरको भंगरा कार्कीनेटा र नगर अस्पतालको साथै धुलीखेल अस्पतालमा एम्बुलेन्स सेवा संचालनमा रहेको छ । जिल्लामा रहेका ४ वटा आयुर्वेदिक स्वास्थ्य केन्द्र मध्ये २ वटा यसै नगरपालिकामा रहेकोले स्वास्थ्य क्षेत्रमा थप सहयोग पुऱ्याएका छन् । यिनीहरुबाट जडिबुटी प्रशोधित औषधीहरुको वितरण गर्ने गरिन्छ । यस नगरपालिकामा वडा नं. ८ र वडा नं ४ मा संचालनमा रहेका टेलि मेडिसिनद्वारा समेत स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराएका छन् ।

शिक्षा

यस नगरपालिकामा ३ क्याम्पस, १४ मा.वि., ४३ आधारभूत विद्यालयहरु रहेका छन् । हाल नगरपालिका भित्र सामुदायिक विद्यालयमा आधारभूत तहमा कूल २९४ जना, माध्यामिक तहमा ७८ जना शिक्षकहरु अध्यापनरत छन् । त्यसै गरी बाल विकास केन्द्रमा ५७ जना, सहयोगी कार्यकर्ता १४ जना र विद्यालय सहयोगी ५६ जना कार्यरत रहेका छन् । सबै तहमा कुल ५२५० जना विद्यार्थी अध्ययनरत रहेका छन् । विज्ञान विषयमा १ वटा, कानून विषयमा १ वटा र कृषि प्राविधिक विषयमा १ वटा कक्षाको पढाई हुने गरेको छ ।

यस नगरपालिकाको साक्षरता औषतमा ९७ प्रतिशत रहेतापनि राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को तथ्यांक अनुसार फलेवास नगरपालिकाको कूल साक्षरता दर ७९ प्रतिशत रहेको छ । सामुदायिक विद्यालयहरुमा शैक्षिक गुणस्तर सुधारका कार्यक्रमहरु

अन्तर्गत अंग्रेजी माध्यममा पठन पाठन (१-५) शुरुवात भएको छ । नगरपालिकामा हाल स्थानीय पाठ्यक्रम तयार पारी प्रकाशन गर्न लागिएको छ ।

जलश्रोत र विद्युतीकरण

जलश्रोतको दृष्टिले हेर्दा नगरपालिकाको पश्चिम भागमा कालीगण्डकी नदी, उत्तरी भागको मल्याङदी खोला, लमाय, चीर्दी, लुवा र दक्षिणी सिमानामा रहेको बाच्छा खोला सिंचाईका मुख्य श्रोतहरु हुन् । फलेवास नगरपालिकाको घरधुरीहरुमा उज्यालोको प्रमुख स्रोत विद्युत नै हो । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को तथ्याङ्क अनुसार ९९.१ प्रतिशत घरधुरीमा बिजुलीको पहुँच रहेको देखिन्छ । यहाँका ५७३७ घरधुरी मध्ये २६ घरधुरीमा सोलार र सौर्यउर्जा जोडिएको तथ्याङ्क रहेको छ ।नगरपालिकाका सबै स्थानमा राष्ट्रिय प्रशारण लाइन जडान भइसकेको छ । कच्ची काठे विद्युतका पोलहरु सम्पूर्ण रुपमा फलामे विद्युत पोलद्धारा विस्थापन कार्य सम्पन्न भएको छ ।

खनिजः

फलेवास नगरपालिकामा स्लेट ढुंगाका ३ वटा खानी, चिर्दी खानीको तामाखानी, धेरै पहिला घरेलुरुपमा संचालन भएको ऐतिहाँसिक प्रमाण पाइन्छ । हाल खनिज उत्पादनकोरुपमा छाना छाउने र घरको भित्तामा सजावट गर्ने स्लेट ढुंगाहरु, पर्खालमा प्रयोग हुने ढुंगाहरु, बालुवा र गिट्टी मात्र प्रयोग भइरहेका छन् । ठानामौलाको माथिल्लो भाग फलाम खानीसंग जोडिएको स्थानमा फलामखानी उत्खनन् गरिएको ऐतिहासिक प्रमाण भेटिन्छ । कालिगण्डकीको किनारमा सुन चाली जीविकोपार्जन गर्ने माझी समुदाय हाल उक्त पेशामा नरहेको अवस्था छ ।

संचार तथा सुशासन

नागरिकहरुको सूचना प्रविधिमा पहुँचको अवस्था विश्लेषण गर्दा राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार, यहाँका ३८२१ ९६६.६ प्रतिशत घरधुरीसँग मोवाइल फोन रहेको छ भने ५१४ घरधुरीमा कम्प्युटर र ल्यापटप रहेको देखिन्छ । यसैगरी, १२४० ९२१.६ प्रतिशत घरधुरीमा इन्टरनेट सेवा जडान गरिएको छ । सूचना तथा सञ्चार प्रविधिमा नागरिकहरुको पहुँच बढाउने अभिप्रायले नगरपालिकाले आफ्नो भौगोलिक क्षेत्रभित्रका सम्पूर्ण सामुदायिक विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था, वडा कार्यालयहरुमा ईन्टरनेटको सेवा विस्तार गरिसकेको छ । साथै प्रविधिमैत्री सेवा प्रवाह गर्ने हेतुले Bulk SMS जस्ता प्रविधिहरु प्रयोगमा ल्याएको छ । फलेवास नगरपालिकाले सूचना प्रविधिमा आधारित विद्युतीय सुशान परियोजनाको अवधारणापत्र समेत ल्याइसकेको देखिन्छ । फलेवास नगरपालिकाभित्र नेपाल टेलिकम र एनसेलको नेटवर्क सुविधा रहेको देखिन्छ । कतै कतै नेटवर्कको समस्या रहेपनि समग्रमा राम्रो स्थिति रहेको छ । नागरिकहरुलाई सूचना तथा सञ्चार प्रविधिमा पहुँच पुर्याउनका लागि अझै केही आधारभूत कार्यहरु गर्नुपर्ने आवश्यकता देखिएको छ ।

संस्थागत विकास

नगरका क्रियाकलापहरुलाई जनमैत्री तथा पारदर्शी वनाई नागरिकहरुमा सुशासनको प्रत्याभूति गर्न नगरले आफ्नै धभदकष्तभ को निर्माण गरेको छ । नगरका निर्णय तथा क्रियाकलापहरुलाई राजपत्र मार्फत प्रकाशन गर्ने व्यवस्था गरिएको छ । सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, सहज, सरल वनाउन नागरिक वडापत्र प्रकाशन गर्न लागिएको छ । विद्युतिय हाँजिरी प्रणाली र कार्यालयमा सि.सि. क्यामेरा मार्फत सेवा प्रवाहको निगरानी राख्ने कार्य प्रारम्भ गरिएको छ । ५ र ७ वडा बाहेक सवै वडा कार्यालय भवन निर्माण सम्पन्न भएको छ भने प्रमुख प्रशासकिय भवन निर्माधिको कार्य अन्तिम अवस्थामा रहेको छ ।

नगरको विद्यमान अवस्थाः

संघीय सरकारबाट प्राप्त समानिकरण अनुदान तथा राजस्व बाँडफाँडबाट प्राप्त रकम, सशर्त रकम, समपुरक तथा विशेष अनुदान र सोही प्रकृतिको प्रदेशबाट प्राप्त वजेट सहित यस नगरपालिकामा हुने आन्तरिक आम्दानीनै फलेवास नगर सरकारको स्थानीय सञ्चित कोषको आधार हो । यसको समुचित बाँडफाँड र कार्यान्वयनबाट नगरको

विकास कार्य अगाडि बढिरहेको छ । नगरपालिका स्थापनाको शुरुवाती अवस्थामा रहेको यस नगरमा भौतिक पूर्वाधारको अवस्था क्रमश सुधार हुंदै गएको छ । सवै टोल बस्तीहरुमा कच्ची मोटरबाटोको पहुंच पुगेको छ । तर कच्ची सडकहरुको स्तरोन्ती र संरक्षण कार्य अत्यन्त चुनौतीपूर्ण देखिएको छ । सतप्रतिशत घरधुरीमा विद्युत सुविधा पुगेको छ भने सवै वडामा काठको विद्युत पोल विस्थापित भैककेको छ । अन्य आर्थिक सामाजिक क्षेत्र क्रमशः व्यवस्थित हुंदै गएको छ । संस्थागत विकासको लागि पूर्वाधार निर्माणका कार्यहरु भैरहेको छ । वडा स्तरमा सेवा प्रवाह चुस्त बनाउने, कार्यालय भवनहरु व्यवस्थि तगर्ने, विद्युतीय माध्यमबाट सेवा प्रवाह गर्ने, कार्यालय सेवाग्राही मैत्री बनाउने कार्यहरु अगाडि बढिरहेका छन् । समग्रमा यस नगरपालिकाको अवस्था देहाय अनुसार रहेको देखिन्छ ।

सवल पक्ष

१ नगरपालिकाको कूल क्षेत्रफलमध्ये ५४.६४ प्रतिशत कृषि भूमि रहेको छ । ३ तहको कृषि भूमि (उच्च, मध्य र बेसी) मा कृषि र पशु विकासका कार्यक्रमको लागि अन्यन्त उपयोगी अवस्था छ । सवै क्षेत्रको पकेट कार्यक्रम र क्षेत्र विस्तार गर्न सकिने देखिन्छ ।

२ कूल क्षेत्रफलमध्ये ३६.२१ प्रतिशत् भूभाग वन जंगलले ढाकेको, साल जस्तो महत्वपूर्ण प्रजातीको बन क्षेत्र रहेको, दाउरा तथा काठमा नगर आत्मनिर्भर रहेको ।

३ हावापानीमा विविधता, ६२० मिटर देखि २२६६ मि. सम्मको उचाई रहेको । जसले गर्दा जैविक विविधताको प्राचुर्यता रहेको छ भने फलफुल खेती र नगदे वालिको लागि अनुकुल वातावरण रहेको छ । नगरको विकास र समृद्धिको लागि जैविक विविधता अनुकुल अवसर सृजनाहुने अवस्था छ ।

४ विभिन्न क्षेत्रमा रहेका ढुङ्गाखानी, खोलानाला र कालिगण्डकी नदीमा रहेका बगर क्षेत्र सहित खानीजन्य श्रोतहरु समेत पर्याप्त छन् ।

५ कालिगण्डकी नदी, मल्याङ्गदी खोला, लमाय खोला, चिर्दी खोला र बाच्छाखोला जस्ता बाह्रै महिना पानी बग्ने खोलाहरुनालाहरुबाट जलश्रोतको उलब्धता भरपर्दो देखिन्छ । सिंचाई, खानेपानी र अन्य पर्यटन प्रवद्र्धनमा उपयोगी त्यस्ता स्रोतहरुको उपयोग हुनसक्ने देखिन्छ । यस नगरपालिका हुंदै बग्ने नदीहरुको दीर्घकालीन उपयोगमा राष्ट्रिय अन्तराष्ट्रिय लगानीकर्ता र संघीय सरकारको ध्यान जानुपर्ने देखिन्छ ।

६ नगर क्षेत्र भित्र प्रशस्त सार्वजनिक खुला चौरको उपलब्धता रहेको छ ।

७ सवै टोल बस्तीमा कच्ची सडकको पहुंच विस्तार भएको । हाल नगरपालिका भित्र करिव ४०० कि.मि भन्दा वढी सडक संजाल रहेको छ ।

८ शिक्षा, खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रमा देखिएको हालको अवस्था नागरिकका मौलिक हक अधिकार संरक्षणमा सहयोगी बन्ने देखिन्छ । शिक्षा क्षेत्रमा अंग्रेजी माध्यममा पठनपाठनको शुरुवात र स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गरी पठन पाठन शुरुहुने अवस्थामा रहेको छ ।

सीमितताहरुः

१ नयाँ र पहाडी तथा ग्रामीण स्तरको नगरपालिका भएकोले सवै प्रकारको संरचनाहरुको विकास गर्नुपर्ने अवस्था विद्यमान रहेको छ ।

२ विकासको आवश्यकताको तुलनामा आन्तरिक आय अत्यन्त न्यून रहेको, गैर तथा अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरण नगरको विकासको मुख्य स्रोतको रुपमा रहेको छ ।

३ न्यून बजेटको कारण नगरक्षेत्रमा खनिएका करिव ४०० कि.मि. भन्दा बढि सडकको संरक्षण कार्य जटिल देखिएको ।

४ सामुदायिक विद्यालयमा अझै पनि लक्ष्य अनुसार गुणस्तरीय शिक्षाको सुनिश्चीत हुननसकेको,

५ कृषि र पशुजन्य उत्पादन तथा उद्यमी क्षेत्र अनुदानमुखी देखिएको छ । सौखिन र विलासिताको प्रबृति बढ्दै गएकोले कृषि भूमी बाँझिदै गएकोले कृषि र पशु क्षेत्रको विकासको लागि थप आधुनिकीकरण, व्यावसायीकरण तथा विविधिकरण आवश्यक रहेको देखिन्छ ।

६ नगरबाट निरन्तरको बसाइसराईले दीर्घकालीन रुपमा नगरको विकासमा असर पार्ने देखिएको छ ।

७ जलस्रोतको प्राचुर्यता रहेको भएपनि यसको उपयोगमा संघीय सरकार, राष्ट्रिय र अन्तराष्ट्रिय लगानीकर्ताको ध्यान जानुपर्ने देखिन्छ ।

८ उपलब्ध रेमिट्यान्सको उत्पादनशील क्षेत्रमा उपयोग गर्न नसकिएको ।

अवसर

१ नगरपालिकाले स्थानीय सरकारको हैसियतले विभिन्न राजनैतिक, आर्थिक तथा प्रशासनिक अधिकारहरुको उपयोग गर्न सकिने स्थिति रहेको,

२ नगरपालिका क्षेत्रको जमिन र हावापानी कृषि तथा पशुपालनलाई उपयुक्त रहेको हुँदा यो क्षेत्रलाई नगरपालिकाको प्रमुख आम्दानीको स्रोत बनाउन सकिने,

३ यस नगरपालिकाभित्र रमणीय, भौगोलिक, साँस्कृतिक तथा धार्मिक महत्व बोकेको स्थानहरु भएकोले यसलाई पर्यटनसँग जोडी स्थानीय आय र रोजगारी बढाउन सकिने,

४ नगरपालिकाका सबै वडाहरुमा व्यवस्थित सडक सञ्जाल, सञ्चार तथा विद्युतीकरण जस्ता आधारभूत पूर्वाधाहरुको सुविधा पुगेको,

५ जलस्रोत, ढुङ्गा खानी, नदीजन्य पदार्थहरु आदि जस्ता प्राकृतिक स्रोतको लाभ लिन सकिने ।

६ वैदेशिक रोजगारीबाट प्राप्त रेमिटेन्सलाई उत्पादनमूलक क्षेत्रमा लगानी गर्न सकिने ।

७ अर्गानिक खेती प्रणालीको विकास गरी बजारीकरण गर्न सकिने ।

८ सडक संजाललाई ब्यवस्थित गरी सवै बस्तीबाट नगर केन्द्र तथा कृषि, पशुपालन र फलफुल उत्पादनबाट नागरिकको जीवनस्तरमा अति शिघ्र सुधार गर्न सकिने देखिन्छ ।

सम्भावनाहरु

१ यस नगरपालिकामा उन्नत तथा अर्गानिक खेतीलाई व्यावसायिकरुपमा बढाउन सकिने,

२ नगरपालिकामा खेतीयोग्य भूमि, वगर, चरनयोग्य क्षेत्र प्रसस्त मात्रामा रहेको हुँदा पशुपालनको अधिक सम्भावना रहेको,

३ यस नगरपालिकाको जमिन र हावापानी फलफुल तथा तरकारी उत्पादनका लागि पनि त्यत्तिकै उपयुक्त भएको हुँदा व्यावसायिक तरकारी तथा फलफुल खेती गर्न सकिने सम्भावना रहेको,

४ पुर्कोट, लिमिको कोट, डहरे देउराली, बज्रमारा, थाम्मेथुम डाँडा, ठानामौलाको कोट र चिसापानी देविस्थान आदि सम्पदा स्थलहरुको संरक्षण एवम् विकास गरी पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न सकिने,

५ थापाठानाको थुम र ठानामौलाको खाल्टे आदि जस्ता ठाउँहरुमामा होमस्टेको विकास सकिने सम्भावना रहेको छ ।

चुनौती तथा समस्याहरु

प्रमुख समस्याहरु

१ दीर्घकालीन सोचका साथ योजनाबद्ध विकासको अभ्यासमा कमी रहनु,

२ कृषि तथा पशुपालनको क्षेत्र अझै परम्परागत तथा निर्वाहमुखी अवस्थामै रहनु,

३ कृषि तथा पशुजन्य उत्पादनको बजारीकरण तथा उचित भण्डारणको व्यवस्था नहुनु,

४ सिँचाई पूर्वाधार पर्याप्त नहुनु र भएका सिँचाई पूर्वाधार समेत समयमा मर्मत सम्भार हुन नसक्नु,

५ पर्यटकीय पूर्वाधार विकास गरी पर्यटन प्रवर्द्धन कार्यक्रमहरुमा कमी,

६ सामुदायिक विद्यालयहरुमा शैक्षिक गुणस्तर सुधार गर्न कठिनाइ हुनु र बालबालिका घट्दै जानु,

७ विशेषज्ञ जनशक्ति तथा पर्याप्त उपकरण सहितको स्वास्थ्य संस्थाहरुको अभाव हुनु,
८ लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरणको क्षेत्रमा अपेक्षाकृत प्रगति हुन नसक्नु,
९ दिगो भौतिक पूर्वाधारको अवधारणा विकास भै लागू नहुनु,
१० शहरी पूर्वाधार सहितको एकिकृत बस्ती विकासको कार्यक्रम लागू नहुनु,
११ सडक सञ्जालहरुको अपेक्षाकृत विकास हुन नसक्नु,
१२ भु(क्षय र पहिरो आदि प्रकोपको समस्या रहेको,

प्रमुख चुनौतीहरु

१ परम्परागत कृषि तथा पशुपन्छीपालनमा व्यावसायीकरण गर्नु,
२ घरेलु तथा साना व्यवसायहरु बजार प्रतिस्पर्धामा टिकाउनु र दिगोरुपमा सञ्चालन गर्नु,
३ सामुदायिक विद्यालयहरुमा शैक्षिक गुणस्तर सुधार गर्नु,
४ नगरपालिकाका कच्ची सडकहरुलाई दिगो र बाह्रै महिने चल्ने बनाउनु,
५ आय आर्जन तथा रोजगारीको अवसर बढ्दो वसाइँ सराइ रोक्नु,
६ युवाहरुलाई विदेश पलायनबाट रोकी स्थानीय स्तरमै रोजगार तुल्याउनु,
७ नगरपालिकाको कार्यसम्पादन प्रभावकारी र नतिजामुखी तुल्याउनु ।
८ विपद् व्यवस्थापन, जलवायु परिवर्तन, वातावरण संरक्षणका लागि संस्थागत संरचना तयार नहुनु ।
९ नागरिक चाहना र उपलब्ध स्रोत बीचको दुरी ।
१० बाँदर तथा बन्यजन्तुको अतिक्रमण रोकी कृषि पशु उत्पादनको बजार शुनिश्चित गर्नु ।

प्रमुख रणनीतिहरु

१ कृषि, वन, खनिज र पर्यटनलाई नगरपालिकाको अग्रणी क्षेत्रका रुपमा स्थापना गर्ने ।
२ स्थानीय पेशा तथा व्यवसाय विकास गरी घरघरमा रोजगारी सिर्जना गर्ने ।
३ आधारभूत स्वास्थ्य र शिक्षामा गुणस्तर तथा नागरिकहरुको पूर्ण पहुँच बढाउने ।
४ सतप्रतिशत घरपरिवारलाई स्वच्छ खानेपानीको उपलब्धता गराउने ।
५ महिला, बालबालिका तथा अन्य लक्षित वर्गहरुलाई विकासमा पहिलो प्राथमिकता दिने ।
६ स्थानीय संस्कृति संरक्षण र सांस्कृतिक सहिष्णुताको प्रवर्द्धन गर्ने ।
७ सबै घरधुरीलाई सडक तथा यातायात सुविधाको पहुँच सुनिश्चितता गर्ने ।
८ वन तथा जैविक विविधतामा लगानी र सोको सन्तुलित उपयोग,
९ वातावरण संरक्षण र फोहोर व्यवस्थापन गर्ने ।
१० सुशासन मार्फत दीगो शान्ति र विकास प्रक्रिया अगाडि बढाउने ।

दीर्घकालीन सोच

"कृषि, पर्यटन, जलश्रोत र पूर्वाधारः फलेवासीको समृद्धिको आधार"

क्षेत्रगत नीति तथा आधारहरुः

१ आर्थिक क्षेत्र

- साना किसानलाई सहयोग पुग्ने योजनाहरुलाई प्राथमिकतामा राख्ने ।
- कृषिलाई ब्यवसायीकरण गरी रोजगार प्रबद्र्धन गर्ने कार्यमा जोड दिने ।
- कृषि एवं पशुजन्य उत्पादन र बजारीकरण तथा प्रशोधन कार्यक्रममा जोड दिने ।
- आन्तरिक माग अनुसारको उत्पादनलाई प्रबद्र्धन गर्ने ।

- सम्भावनाका आधारमा पकेट क्षेत्रहरुको विकास र विस्तार गर्ने ।

२ सामाजिक क्षेत्र

- स्वास्थ्यको क्षेत्रमा दुर्गमका जनताको पहूँच बढाउने योजनालाई प्राथमिकता दिने ।
- शिक्षालाई जीवनोपयोगी सीपसँग अबद्ध गर्दै पहूँच नपुगेको समुदायमा पुऱ्याउने
- सामुदायिक विद्यालयको गुणस्तर सुधारमा विशेष जोड दिने ।
- प्रविधीयुक्त शिक्षाको विकास गरी गुणस्तरीय शिक्षामा जोड दिने ।
- लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरणको क्षेत्रमा सचेतना बढाइ सामाजिक न्याय सहितको समुन्नत विकासलाइ सबल पार्ने ।

३ पूर्वाधारक्षेत्र

- गाउँ र वस्तीबाट नगरको केन्द्र जोड्ने सडक खण्डलाई प्राथमिकतामा राखी ट्र्याक खोल्ने कार्य पुरा गर्ने ।
- क्रमागत सडक, दुई आर्थिक केन्द्र र जिल्लाहरु जोड्ने सडक र पर्यटकीय मार्गलाई प्राथमिकतामा राखी कार्यक्रम तयार पार्न जोड गर्ने ।
- सडकको सवारी आयतनका आधारमा वर्गीकरण गरी गुणस्तर सुधार गर्दैजाने नीति अवलम्बन गर्ने ।
- नगरको चक्रपथ र अन्य मुख्य सडकहरुको स्तरोन्नती तथा कालोपत्रे गर्न अन्तर सरकारी समन्वय प्रभावकारी बनाइ सडक निर्माण कार्य पुरा गर्ने ।
- नगरका प्रमुख सडकहरुलाई नियमित मर्मत गरी सडक सम्पत्ती संरक्षण कार्य प्रभावकारी गराउने ।
- नगरकार्यपालकाको सडक मापदण्डलाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्ने ।

४ वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन

- दीगो वन विकास कार्यक्रम संचालन गरी संरक्षण-उपभोग गर्दै विकोपार्जनमा सुधार ल्याउने ।
- सडकपाखा संरक्षण कार्यलाई प्राथमिकतामा राखी हरियाली प्रबद्र्धन गर्ने कार्यलाई बढाउदै लाने ।
- विपद ब्यवस्थापन चक्रको प्रत्येक चरणलाई सम्बोधन गर्ने ।
- वन अतिक्रमण नियन्त्रण गर्ने ।
- वन र सार्वजनिक क्षेत्रको लगत तयार गर्ने ।
- भूक्षयबाट प्रभावित बस्ती एवं जलाधार क्षेत्रको संरक्षण कार्यलाइ समन्वयात्मक रुपमा अगाडि बढाउने ।

५ संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन

- जनमैत्री सेवा प्रवाहलाई संस्थागत गर्ने ।
- सेवा प्रवाहलाइ चुस्त र प्रविधिमैत्री बनाउने ।
- मुस्कान सहितको सेवा सबै कार्यालयबाट शुरु गर्ने ।
- पारदर्शीता, जवाफदेहिता, कानूनको शासन, जनउत्तरदायित्वलाई सेवा प्रवाहको केन्द्रमा राख्ने ।
- भौतिक पूर्वाधारलाई अपाङ्गतामैत्री, वालमैत्री तथा जेष्ठ नागरिकमैत्री बनाउने ।
- विभिन्न विषयगत क्षेत्रका योजना तथा कार्यक्रम मार्फत गरिवी न्यूनीकरणमा जोड दिने ।

फलेवास नगरपालिका, पर्वतको
सत्रौं नगरसभामा नगर प्रमुख गंगाधर तिवारीज्यूबाट प्रस्तुत
आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ को
वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

फलेवास नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, खानीगाउँ, पर्वत

गण्डकी प्रदेश, नेपाल

आदरणीय नगरसभा सदस्यहहरू,
फलेवासी आमाबुबा, दाजुभाइ तथा दिदी बहिनीहरू,

फलेवास नगरपालिकाको सत्रौं नगरसभामा उपस्थित फलेवास नगरपालिकाका उपप्रमुखज्यू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतज्यू, वडाध्यक्षज्यू तथा नगरसभाका सम्पुर्ण सदस्यज्यूहरु, राजनीतिक दलका प्रतिनिधिज्यूहरु, सम्पुर्ण राष्ट्रसेवक कर्मचारी मित्रहरु, सञ्चारकर्मी मित्रहरु, एवम् उपस्थित सम्पुर्ण महानुभाव तथा हाम्रो यस कार्यक्रमलाई आम सञ्चारमाध्यम तथा सामाजिक सञ्जालको माध्यमबाट देशबिदेशमा बसी हेरिरहनु र सुनिरहनुभएका सम्पुर्ण आमाबुवा दाजुभाई तथा दिदीबहिनीहरु ।

नेपालको सार्वभौमसत्ता स्वाधिनता भौगोलिक अखण्डता राष्ट्रिय हित, स्वाभिमान र नेपालको संघीय लोकतान्त्रिक, गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्थाका लागि आफ्नो जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने ज्ञात अज्ञात सहिदहरूप्रति उच्च सम्मान प्रकट गर्दै हार्दिक श्रदाञ्जली अर्पण गर्दछु । आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ को नीति तथा कार्यक्रमको लक्ष्य **"कृषि, पर्यटन, जलस्रोत र पुर्वाधारः फलेवासीको समृद्धीको आधार"** रहेको जानकारी गराउन चाहन्छु । नगरपालिकाको सर्वाङ्गीण विकासका लागि स्थानीय सरकारसँग जनताहरुको अपार अपेक्षा एवं आशा रहेको हुन्छ । उपलब्ध श्रोत-साधन र अवसरको उच्चतम प्रयोग, न्यायोचित वितरण र संविधान प्रदत्त अधिकारहरुको सफल कार्यान्वियन मार्फत संघीयताको सफल अभ्यासबाट नै जनताको विकास र समृद्धिको आकांक्षालाई पूरा गर्न सकिन्छ । फलेवास नगरपालिकाको नगर प्रमुखको हैसियतले यहाँहरु सामु फलेवास नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाँउदा गौरवको अनुभूती गरेको छु ।

आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम तयार गरीरहदा समृद्ध, समतामूलक, स्वच्छ हराभरा र विकसित नगरपालिकाको भावी तस्विरलाई सामुन्नेमा राखेको छु । नेपालको संविधान, २०७२, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४, अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४, संघीय सरकार तथा गण्डकी प्रदेश सरकारले तर्जुमा गरेका बजेट तथा कार्यक्रम, फलेवास नगरपालिकाले तयार गरेको आवधिक योजना, दीगो विकासका लक्ष्यहरु हासिल गर्ने लगायतका नेपाल सरकारले अन्तराष्ट्रिय क्षेत्रमा जनाएका प्रतिवद्धताहरुबाट सिर्जित दायित्व, गण्डकी प्रदेश सरकारका आवधिक विकास योजनाहरु, संघ र प्रदेश सरकारले अवलम्वन गरेका आर्थिक, सामाजिक लगायतका विकासका नीतिहरु र मध्यकालिन खर्च संरचना लगायत नेपाल सरकारको पक्षबाट भएका अन्तराष्ट्रिय महासन्धी तथा सन्धीहरु र त्यसबाट सिर्जित दायित्वहरु, संघीय तथा प्रदेश सरकारले अबलम्वन गरेका राष्ट्रिय एवं प्रादेशिक नीतिहरु, आर्थिक नीतिहरु, फलेवास नगरवासी, प्रतिनिधि सभाका माननीय सदस्यज्यू, राष्ट्रिय सभाका माननीय सदस्यज्यू, गण्डकी प्रदेश सभाका माननीय मन्त्रीज्यू, तथा माननीय सदस्यज्यूहरु, संविधानसभाका सदस्यज्यूहरु, जिल्ला समन्वय प्रमुख, उपप्रमुख तथा सदस्यज्यूहरु, यस नगरका पुर्व तथा वर्तमान जनप्रतिनिधिज्यूहरु, नगरका राजनीतिक दल, बुद्धिजिवी, उद्योगी व्यवसायी तथा नागरिक समाज र विद्वत वर्गहरुबाट प्राप्त सुझावहरु तथा अन्य प्रचलित ऐन कानूनहरुको परिधीभित्र रही यस फलेवास नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ को नीति तथा कार्यक्रम तयार गरिएको छ ।

लोकतन्त्रका आधारभूत मूल्य, मान्यता, बहुदलीय लोकतान्त्रीक शासन प्रणाली, मानव अधिकार, सामाजिक न्याय, सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तलाई आत्मसाथ गर्दै विधिको शासनप्रति प्रतिबद्ध छु । लोकतन्त्रलाई सामाजिक जीवन पद्धतिको रुपमा स्थापित गर्ने कुरामा नगर सरकार हरपल प्रयत्नशील छ । शासकीय व्यवस्थामा आएको परिवर्तनको अनुभूति सबै नगरबासीले गर्न सकुन् भन्नेमा हामीहरु अत्यन्त सचेत छौं । नगरको भौगोलिक, सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक विविधतालाई आत्मसाथ गर्दै सन्तुलित र समन्यायिक विकासको बाटोमा अघि बढ्न नगर सरकार दृढ छ । **"जनप्रतिनिधिहरु शासक होइनन्, जनताका सेवक हुन्**" भन्ने मान्यतामा आधारित जनउत्तरदायी, पारदर्शी, मेहनती र सहयोगी सम्यन्त्रबाट नै समृद्धि हासिल गर्न सकिन्छ भन्ने मान्यतालाई हामीले आफ्नो मार्गदर्शक सिद्धान्तको रुपमा ग्रहण गरेका छौं । म यो सम्मानित नगरसभामा फलेवास नगरपालिकाले अघि सारेका विकास निर्माण, सुशासन, सेवा प्रवाह र मानवीय विकासको क्षेत्रमा गरेका उत्कृष्ट कार्य गर्नका लागि अहोरात्र खट्ने राष्ट्रसेवक कर्मचारी, जनप्रतिनिधि र सम्पूर्ण देश बिदेशमा रहनुहुने नगरबासीहरु एवं सहयोगि सम्पुर्ण पक्षलाई धन्यवाद व्यक्त गर्न चाहन्छु । आगामी दिनमा नगरको समृद्धि र नगरबासीको खुसीको लागि यहाँहरुसँग संगै सहकार्यमा हातेमालो गर्ने प्रतिवद्धता व्यक्त गर्दछु ।

नगरसभा सदस्यहहरू,
फलेवासी आमाबुबा, दाजुभाइ तथा दिदी बहिनीहरू,

फलेवास नगरपालिका दिगो विकासका लागि दीर्घकालिन सोचका साथ अगाडी बढेको छ । हामी निर्वाचनका बेला नगरवासीहरुसंग गरेको प्रतिवद्धता, योजनावद्ध विकास, आवधिक र वार्षिक योजनामा केन्द्रित रही विकासका क्रियाकलापहरु अगाडी बढाएका छौं । नगरका गौरवका आयोजनाहरु प्रमुख प्रशासकीय भवन निर्माणकार्य अन्तिम अवस्थामा पुगेकोले अबको केहि महिनाभित्रै उक्त

भवनबाटै सेवा प्रवाह शुरु गरिनेछ । नगर अस्पतालको सुविधासम्पन्न भवन निर्माणको कामले गति लिएको छ । सो नगर अस्पताल आगामी वर्ष सम्पन्न भई सोहि सुविधासम्पन्न भवनबाट सेवा शुरु गर्ने लक्ष्य राखिएको छ । फलेवास रंगशालाले रुप फेरिँदै प्यारापिट तथा कभर्डहल निर्माणको कार्य सम्पन्न भइरहेको छ, अम्बोट क्रिकेट रंगशालाको स्तरोन्नतीको कार्य धमाधम भइरहेको छ । कार्कीनेटा-भुजेलस्वाँर-भिंडाबारी-नुवार-मुडिकुवा सडक, शिवालय पाङराङ्ग वडा कार्यालय सडक र लमाएखोला लिमिठाना, ठानामौला, भंगरा सडक, तातोपानी, रुग्दी, चुचनदेउराली सडक, बिसेपन्त पार्क ओख्ले सडक लगायत अन्य समेत गरी नगरभित्र करीब ७ किलोमिटर खण्ड कालेपत्रे गर्ने कार्य यसै वर्ष सम्पन्न हुनेछ ।

नगरपालिकाका बिभिन्न वडाहरुमा सिंचाई र खानेपानी व्यवस्थापनका लागि हालसम्म करिव एक दर्जन डिप बोरिङ्गहरु सफल रुपमा सञ्चालन गरिएको छ । डीप बोरिङमार्फत एक घर एक धारा खानेपानी बितरणको कार्यले शंकरपोखरी जस्ता पानीको चरम अभाव भएका क्षेत्रमा चौबिसै घण्टा पानीको सहज पहुँच पुगेको छ । यस्ता कार्यहरुलाई आगामी वर्षहरुमा पनि निरन्तरता दिइने छ । गोरेटो बाटो, विद्यालय भवन, मोटरबाटो स्तरोन्नती लगायत शहरी शासकीय पुर्वाधार निर्माण अर्न्तगत नगरभित्र थुप्रै सडक स्तरोन्नती, सिंचाई, बस्ती संरक्षण लगायतका कार्यहरु भएका छन् । जसमध्ये केहि निर्माण सम्पन्न भइसकेका छन भने केहिलाई आगामी वर्ष पनि निर्माण गरिने छ । जग्गा कित्ताकाट, नामसारी व्यवसायिक कारोबार तथा अन्य प्रयोजनको सहजताका लागि जग्गा बर्गिकरणको कार्य अगाडी बढाइएको छ । त्यसैगरी यस वर्ष संघीय सरकार तथा प्रदेश सरकारसंगको सहकार्यमा बिभिन्न सडकको स्तरोन्नती कार्य तिब्र गतिमा सञ्चालनमा छन् । नगरलाई परिक्रमा गर्ने बाहिरी चक्रपथको मुख्य खण्ड नुवार-रुग्दी खण्डको ट्र्याक यसै वर्ष खोलिएको छ । उक्त सडकलाई आगामी वर्ष थप स्तरबृद्धी गरिनेछ ।

संघीय सरकार र गण्डकी प्रदेश सरकारसंगको समन्वय र सहकार्यमा कार्कीनेटा-थापाठाना-पोखराचौर-खल्डाँडा सडक, उपल्लो बाच्छाचोक हर्रेचौपारी सडक, थापाठाना भंगरा सडक, तातोपानी-रुग्दी-चुचुनदेउराली, साइकलचोक-मेलपोखरी-चुचुनदेउराली सडक, ओख्ले-बिसेपन्त पार्क सडक, मुडिकुवा-घिमिरेथर जस्ता थुप्रै सडकहरुको स्तरोन्नति कार्य भइरहेका छन् । त्यसै गरी राहाले रंगशाला हुदै जैमिनी सडक कालेपत्रे, थापाठाना खुम भंगरा बेतेहेनी सल्यानधारा सडकको समेत स्तरोन्नतिको काम भइरहेको छ ।

प्राकृतिक प्रकोपका बाबजुद पनि कालीगण्डकी करिडोर सडक अर्न्तगत लमाएखोलामा मोटरेवल पुल सम्पन्न हुने चरणमा छ भने देबिस्थान ढिक देखि अर्मादी खण्डको सडक कालोपत्रेका लागि ठेक्का प्रकृया भइसकेको छ । उत्तर र दक्षिणका दुई विकसित बिशाल मुलुक जोड्ने छोटोछरितो उक्त करिडोर खण्ड निर्माण सम्पन्न पश्चात फलेवासको विकासले थप फड्को मार्ने विश्वास लिएका छौं । नगरको वडा नंवर ५ मा रहेको भवानी विद्यापीठ माध्यमिक विद्यालयमा मित्रराष्ट्र जनबादी चिनको सहयोगमा अर्बौं लगानीमा अत्याधुनिक प्रविधि र छात्रबास, सिटि हल सहितका पुर्वाधार निर्माणकार्यको प्रकृया अघि बढेको छ । जसले यहाँको शैक्षिक गुणस्तरले फड्को मार्नेछ । यस कार्यले फलेवास र यहाँको शिक्षालाई देशबिदेशमा चिनाउने विश्वास लिएका छौं ।

ठानामौलाको पोखराधारा रंगशालामा तेस्रो मेयरकप तथा फलेवास रंगशालामा राष्ट्रपति रनिङशिल्ड प्रतियोगिता सञ्चालन गरिएको छ । जसले नगरका युवा खेलाडीहरुको प्रतिभा प्रस्फुटन हुनुका साथै खेलाडीहरुको क्षमता विकास हुने विस्वास लिए‍ए छौं । आगामी वर्ष पनि यस्ता कार्यहरुलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

बृहत् फलेवास खानेपानी आयोजना लगायत अन्य सानाठूला सडक, खानेपानी, शिक्षा, स्वास्थ्य, सिंचाई, कृषि लगायतका बिभिन्न क्षेत्रका विकासनिर्माणका कार्यहरु सञ्चालन भइरहेका छन जसका कारण नगरको विकासमा महत्वपुर्ण योगदान पुग्ने विश्वास गरिएको छ । नगरको आवधिक विकास योजनाले निर्दिष्ट गरेका लक्ष्य र उद्देश्य अनुरुप आगामी वर्षहरुमा कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिने छ । राजस्व प्रशासनलाई चुस्त र दुरुस्त बनाउन सुत्रमा आधारित अनलाइन राजस्व प्रणाली कार्यान्वयन गरिएको छ । नगरका सबै वडा कार्यालयहरुलाई प्रविधिमैत्री बनाउनका लागि आवश्यक सबै पुर्वाधारहरुको व्यवस्था गरिएको छ ।

नगर सभा सदस्यहरू,

फलेवासी आमाबुबा, दाजुभाइ तथा दिदी बहिनीहरू ।

अब म नगरको आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ मा नगरले अगाडी सारेका विषयगत क्षेत्रका नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

पूर्वाधार विकास

१. पूर्वाधारको विकास विना जनताका आवश्यकता पुरा गर्ने कार्यको सुरुवात समेत गर्न सकिदैन । सबै विकास योजनाहरू पूर्वाधार विकासमा नै आधारित हुन्छन् । यसै मर्मलाई आधार मानेर फलेवासका प्रत्येक बस्तीमा बाह्रै महिना सञ्चालन हुनेगरी सडक सञ्जालको विस्तार तथा स्तरोन्नति कार्य भइरहेको छ । नगरपालिकाका सबै वडाको केन्द्रसम्म पुग्ने सडक, नगरपालिकाका प्रमुख सडक तथा सहायक सडकहरु आगामी दुई वर्षभित्र कालोपत्रे तथा ग्राभेल गरिसक्ने गरी सङ्घीय सरकार, प्रदेश सरकार, शहरी शासकीय पुर्वाधार विकास आयोजना, रोजगार कार्यक्रम लगायतसंगको समन्वय तथा सहजिकरण र नगरको आन्तरिक स्रोतको अधिकतम उपयोग गरी सम्पन्न गरिनेछ । नगरका सबै टोल एवम् बस्तीलाई यातायातको सरल, सहज तथा गुणस्तरिय पहुँचका लागि नगरका डोजरहरुद्वारा आकस्मिक मर्मत तथा स्तरोन्नती कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

२. संघ तथा प्रदेश सरकारसंगको समन्वयमा स्याङजाको नौडाँडा हुँदै नगरपालिकाको कार्कीनेटा, थापाठाना, शंकरपोखरी, देविस्थान, वाग्लुङ्ग जैमुनीघाट, गलकोट प्रादेशिक रणनैतिक सडक, थापाठानाको खुम भंगरा बेतेनी सल्यानधारा सडक र उपल्लो बाच्छाचोक हर्रेचौपारी सडक कालोपत्रेको काम धमाधम भइरहेको छ । मुडिकुवाको अग्लो पुलदेखि कालीगण्डकी करिडोरसम्मको सडक, नगरपालिकाको कार्यालयसम्म पुग्ने झकलक-नगरपालिका, पानीट्याङ्की-नगरपालिका र राहाले-नगरपालिका सडक, राहाले जैमिनि सडक, लमाय लिमिठाना ठानामौला सडक, ठानामौला वडा कार्यालय सडक, तातोपानी रुग्दी चुचुनदेउराली सडक, मल्याङ्दी फेदी तथा मल्याङ्दी शंकरपोखरी सडक, कार्कीनेटा भुजेलस्वाँर सडक, शिवालयचोक पाङराङ वडा कार्यालय सडक लगायतको कालोपत्रे

तथा स्तरोन्नती कार्यले नगरलाई समुन्नतीको मार्गमा डोऱ्याएको आभाष भएको छ । लमायखोला लिमिठाना ठानामौला बेतेहनी सडक, साइकलचोक मल्याङ्दीखोला नुवार सडक, बगुवा फेदी थापाठाना कार्कीनेटा सडक, सहिदचोक भिँडाबारी थापाठाना सडक, पानीटंकी बिसुनचौका राहाले सडकहरुको केहि भाग कालोपत्रे सम्पन्न भइसकेको छ । बाँकी कार्य अगाडी बढाउन आगामी वर्षहरुमा पनि निरन्तर प्रयास गरिने छ ।

कार्कीनेटा भुजेलस्वाँर भिंडाबारी सहिदचोक रुग्दी सडक, तिवारीटोल शंकरपोखरी सडक, सातबिसे घिमिरेटोल हुँदै खानीगाउँ सडकको स्तरोन्नतीको कार्य अधिकांस सम्पन्न भइसेको छ । उक्त सडकहरुको बाँकी कार्यका लागि आगामी वर्ष पनि आवश्यक पहल गरिनेछ । आगामी वर्ष झकलक चितिपानी चुचुनदेउराली सडक, तातोपानी रुग्दी चुचुनदेउराली सडक, झकलक जिमिरे घुम्ती चुचनदेउराली पोखराचौर सडक, नुवार बाँझाबारी चुचनदेउराली सडक, तातोपानी रुग्दी चाउकापोखरी, चुचनदेउराली सडक, देविस्थान श्यामघर शान्तिचौरदेखि वडा कार्यालय हुँदै खानीगाउँ खौला सडक, महाजनको डहर नगर अस्पताल सडक, पाङराङको गजौंटेखोला लामिछानेचौतारो सडक, धारापानी गहते सिम्ले सडक, अर्चले सराङ्दी हुँदै पिप्लेसम्मको सडक, ठाडीखोरिया सात्ले सिर्काङ, भुषालखर्क सडक लगायतका पुर्वाधारहरु निर्माणको कार्य संघ सरकारसंगको सहकार्यमा अगाडी बढाइने छ ।

३. नगरका महत्वपुर्ण सडकका रुपमा रहेका बाहिरी तथा भित्री चक्रपथहरु पाङराङ-नेपाने-अम्डी हुँदै भोक्सिङ सडक, ठानामौला-घन्तरी-लुङ्खु सडक, बयाले बज्रमारा मन्दिर हुँदै जसुखर्क सडक, तातोपानी रुग्दी चुरी शंकरपोखरी पोखराचौर सडक, पाङराङ शिवालयचोकदेखि वडा कार्यालय सडक, तिवारीचोक अम्बोट गहते धारापानी सडक, डाङडुङे ठुलास्वाँर सडक, श्रीसुवा चुरी कुँडापानी सडक, लमायखोला छाम्मी अर्चले शिरुबारी भंगरा सडक, लिमिठाना स्वास्थ्यचौकी वडा कार्यालय, यमुनाघुम्ती सडक, भुजेलस्वाँर बालालहरी टिमुरबोट चाम्लेखोल्सा राममन्दिर घोप्टेचौर कार्कीनेटा हुँदै पुवाडाँडा सडक, कालीगण्डकी श्रीर्काङ वडा कार्यालय शुलिकोट सडक, सात्ले नुवाखर्क उपल्लो श्रीर्काङ शुलिकोट सडक, ठानामौला घन्तरी लुङ्खु लगायतका सडकको निर्माण तथा स्तरोन्नतीका लागि आवश्यक समन्वय र साझेदारी गरिने छ । नगरबासीहरुलाई नगरको केन्द्रसम्म आउजाउमा सहजताका लागि आवश्यकता अनुसार नगरबसको व्यवस्थाका लागि पहल गरिनेछ । नगरका अन्य बस्ती जोड्ने सडकहरूको स्तरोन्नतिका लागि शहरी शासकीय पूर्वाधार विकास आयोजनाका साथै नगरपालिकाको आफ्नै स्रोत साधन समेतको लागत साझेदारीमा कार्य अगाडी बढाइनेछ ।

४. विश्वपरिचित ऐतिहासिक तथा पौराणिक कालीगण्डकी नदीको संरक्षण गर्दै वातावरण प्रतिकुल नहुने गरी कालीगण्डकी नदीमा नदीजन्य ढुङ्गा, गिटी बालुवा, संकलन र बितरण गर्न आवश्यक कानुनी व्यवस्था गरिनेछ । कालीगण्डकी घाटहरूको संरक्षणमा स्थानीय समुदायलाई जिम्मेवार बनाइनेछ ।

५. स्थानीय सरकारको अवधारणा अनुसार नागरिकलाई प्रदान गर्ने सेवा सहज, छिटो, छरितो र गुणस्तरीय रुपमा प्रवाह गर्न आगामी वर्ष वडा नंवर ५ खानीगाउँ र वडा नंवर ७ लिमिठानाको वडा कार्यालयहरुको भवनका लागि गण्डकी प्रदेशमा समपुरक आयोजनाको रुपमा माग गरी निर्माणकार्य शुरु गरिनेछ । गण्डकी प्रदेशबाट समपुरक स्वीकृत नभएमा नगरबाटै बहुवर्षे आयोजनाका रुपमा निर्माण सम्पन्न गरिनेछ । सबै सरकारी संरचना प्रविधिमैत्री, अपाङ्गमैत्री, बालमैत्री र महिलामैत्री हुनेछन् ।

६. स्वास्थ्य पूर्वाधारको रुपमा रहेका सम्पूर्ण स्वास्थ्य चौकीहरूको पूर्वाधार निर्माण तथा भइरहेका स्वास्थ्यचौकीहरुमध्ये थापाठाना, मुडिकुवा, लिमिठाना र ठानामौला स्वास्थ्यचौकीहरुको स्तरोन्नतीको कार्यलाई आवश्यकता अनुसार निरन्तरता दिइनेछ । आवश्यक स्थानमा सामुदायिक भवन, लगायत क्लवहरूका भवनका लागि आवश्यक अनुदान उपलब्ध गराइनेछ ।

७. कालीगण्डकीको जलासययुक्त जलविद्युत आयोजना (६२० मेगावाट) को सम्भाव्यता अध्ययन सम्पन्न भई वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन प्रतिवेदन तयारीको क्रममा छ । उक्त कार्यलाई जलविद्युत उत्पादन, पर्यापर्यटन, धार्मिक पर्यटन, साहसिक पर्यटन, मत्स्यपालन, पानी लिफ्टिङ गरी माथिल्लो समथर भागमा सिंचाइ विस्तार लगायतका कार्यक्रम सञ्चालन गर्न अन्तरपालिका तथा अन्तरसरकार सहकार्यलाई अगाडि बढाइनेछ ।

८. लमाय खोलामा जलाशयको निर्माण गरी लमाय र चर्चित डहरेदेउरालीसंग जोडेर लमायखोला-डहरेदेउराली बहुउद्धेश्यीय परियोजनाको सम्भाव्यता अध्ययन भएकोले सोको लागि संघ र प्रदेश सरकारसंग आवश्यक सहकार्य गरिनेछ । लिफ्ट सिंचाइ तथा खानेपानी, विद्युत उत्पादन, साहसिक र मनोरञ्जनपूर्ण पर्यटन, मत्स्यपालनको विकास गरी लमायखोला व्यावसायिक उपयोग योजनाको सञ्चालन गरिनेछ ।

९. देविस्थानको फलेवास रङ्गशालालाई गण्डकी प्रदेशको पोखरा पछिको दोस्रो ठूलो रङ्गशालाका रुपमा प्यारापिट सहित निर्माणकार्य भइरहेको तथा अम्बोट खेलमैदानको स्तरोन्नती कार्य यस वर्ष भइरहेको छ । यस्ता खेल पुर्वाधारहरुको निर्माणकार्यमा संघ र प्रदेश सरकारसंग सहकार्य गरिनेछ । यसका लागि नगरले पनि आवश्यक लगानी गर्नेछ । नगरका सबै वडामा एउटा खेलकुद मैदान निर्माण गरिनेछ ।

१०. आवतजावतमा सहजीकरण गर्नका लागि नगरपालिकाका नदी तथा खोलाहरूमा आवश्यक झोलुङ्गे पुल निर्माणको लागि सङ्घ र प्रदेश सरकारसँग साझेदारी गरिनेछ । नगरका आवश्यक सबै स्थानमा झोलुङ्गे पुल निर्माण कार्य अगाडी बढाइनेछ ।

११. फलेवास नगरपालिकाको गौरवको योजनाका रुपमा निर्माणाधीन मनमोहन शान्ति वाटिकाको निर्माण कार्यलाई वातावरण मैत्री तवरले सम्पन्न गरिनेछ । उक्त बाटिकालाई पञ्चासे, बान्द्रे, थाम चिसापानी सामुदायिक वनसंगको सहकार्यमा पर्यापर्यटनको रुपमा विकास गरिनेछ ।

१२. प्रत्येक नगरवासी नागरिकलाई नाना, छाना र मानाको ग्यारेन्टी गर्ने हाम्रो लक्ष्य छ । नगरभित्रका घरवारविहीन व्यक्तिहरूको लगत संकलन गरी उनीहरूको आवास व्यवस्थापनका लागि सहयोग गरिनेछ ।

१३. बजार क्षेत्रको विकास र बजार पूर्वाधार विकासका कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिइनेछ । आवश्यक पर्ने र मुख्य बजारक्षेत्रमा सोलार बत्ती, सडक बत्ती जडान गरिनेछ । बजारका सबै सडकहरूमा नाली व्यवस्थापनको कार्यलाई तिब्ररुपमा अघि बढाइनेछ ।

१४. मल्याङ्दीखोलाको सिसाठाँटीमा निर्माणाधिन मोटरेबल पुल आगमी वर्ष सम्पन्न हुनेछ । बाँकी आवश्यक स्थानहरुमा मोटरेवल पुल निर्माणका लागि प्रदेश र संघ सरकारसंग आवश्यक समन्वय र सहकार्य गरिने छ ।

१५. 'मुहानदेखि मुखसम्म शुद्ध खानेपानी' भन्ने मन्त्रसहित सङ्घ र प्रदेश सरकारको साझेदारी तथा नगरपालिकाको आफ्नै लगानीमा आगामी दुई वर्षभित्रमा नगरका सबै घरहरूमा एक घर एक धारा कार्यक्रम सम्पन्न गरिनेछ । पानीका मुहानहरूको संरक्षण गरिनेछ । सम्भावना भएका र आवश्यक स्थानमा लिफ्ट खानेपानी र वोरिङ खानेपानी योजना सञ्चालन गरिनेछ । स्वच्छ र सफा खानेपानीमा सबै नगरवासीको पहुँच स्थापित गरिनेछ । खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता (वास) योजना तयार गरिने छ ।

१६. सामुदायिक विद्युतिकरणलाई नेपाल विद्युत प्राधिकरणको माताहतमा ल्याउन आवश्यक सहयोग र सहजिकरण गरिनेछ ।

नगर सभा सदस्यहरू,
फलेवासी आमाबुबा, दाजुभाइ तथा दिदी बहिनीहरू ।
आर्थिक विकास

१७. पर्यटकीय संरचना निर्माणमा निजी क्षेत्र र सामुदायिक क्षेत्रको योगदान महत्वपूर्ण रहन्छ । तसर्थ डिमुवा-पन्चासे-डहरे-सिरुवारी पदमार्गको विकास सम्भावनाको खोजी गरिनेछ । फलेवास पुर्कोट डहरेदेउराली **तथा फलेवास चिसापानी बलेवा भैरवथान** केवलकारको सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ । कुश्मा-शंकरपोखरी-थापाठाना-कार्कीनेटा-वयाले-चिसापानी हुँदै पाङराङसम्मको पदमार्गको विकास गरी ती पदमार्गका बीच-बीचका स्थानहरूमा होमस्टे, स्थानीय उत्पादनका बजार, साँस्कृतिक केन्द्रहरूको स्थापनाको लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ । ऐतिहासिक डानसिङ क्षेत्रलाई प्राकृतिक संग्रहालय तथा पिकनिक स्पटका रुपमा विकास गर्न सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।

१८. सातमुले बराह क्षेत्र र गणेश मन्दिर पुर्वाधार, डहरे, चिसापानी, अन्धाअन्धी, चक्रुफुलबारी, खानीगाउँको ज्यामीरे भगवती, कुर्घाको गायत्री आश्रम, तिनधारे, चौधारे मन्दिर, नुवाँखर्क, चिसापानी, सातमुले मन्दिर ऐतिहासिक देविस्थान भगवती मन्दिर, ठानामौलाको भुमेकोट, गुफा, सिद्धगढी सुलिकोट, पुर्कोट, भुमेकोट, भंगराको बजारमारा देवी, चण्डेस्वरी मन्दिर थापाठाना, कुर्घाको गुफा, कलपुरी शिव मन्दिर, पाङराङको चण्डिश्रीकाङ मन्दिर, मुडिकुवाको मुलकुवा, डान्सिङ्ग, मोदिवेणी, सत्तल, जैमिनी क्षेत्र तथा नगरपालिकाभित्रका अन्य सम्पुर्ण धार्मिक, ऐतिहासिक, सांस्कृतिक तथा आन्तरिक पर्यटनको विकासका सम्भावना भएका प्राकृतिक तथा मानव निर्मित स्थानहरूको पहिचान, सूचीकरण, विकास र प्रचारप्रसार गरिने छ । भंगराको बजारमारा देबी मन्दिरको पुनःनिर्माण स्थानीय र अन्य सरकारसंगको साझेदारीमा सम्पन्न गरी उक्त मन्दिरलाई पर्यटकीय र आस्थाको केन्द्रका रुपमा विकास गरिनेछ ।

१९. डहरे क्षेत्रमा गुरुकुल आश्रमको स्थापना गरी संस्कृतिको विकासका साथै धार्मिक पर्यटनमा जोड दिइनेछ । डहरे देउराली र यसको उचाइसँगै पाङराङसम्मको भूभागलाई जैविक पर्यटन एवम् आयुर्वेदिक जडिबुटी खेती प्रबर्धन गरी कार्कीनेटामा आयुर्वेद अध्ययन तथा अनुसन्धान केन्द्र एवम् पर्यटकीय क्षेत्रको रुपमा विकास गर्नको लागि साझेदारको पहिचान गरी सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।

२०. खुम र ठानामौलाको होमस्टेको भौतिक पूर्वाधार निर्माण लगायत, सामाजिक, साँस्कृतिक विकासमा जोड दिई नगरकै साँस्कृतिक होमस्टेका रुपमा विकास गरिनेछ । अन्य पर्यटकीय सम्भावनाका स्थल वरपर होमस्टे सञ्चालन गर्न समुदायलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।

२१. नगरको केन्द्रमा तोकिएको मापदण्ड अनुसारका होटल तथा लज स्थापना गर्ने व्यवसायीलाई प्रोत्साहनको व्यवस्था गरिनेछ ।

२२. कृषि क्षेत्रको यान्त्रिकीकरण, आधुनिकीकरण, विविधीकरणका लागि नवीनतम प्रविधिको प्रयोगमा जोड दिई कृषकहरुको उत्पादन लागत न्यूनीकरण गर्न मेसिनरी औजार वितरण कार्यक्रमहरु संचालन गरिने छ ।

२३. खाद्यान्न बाली (धान/गहुँ/मकै) को अनुत्पादक बिउको बिस्थापन गरी उन्नत बिउको प्रयोगमा जोड दिई उन्नत बिउको प्रतिस्थापन दर बढाईने छ । जसले गर्दा प्रति एकाई क्षेत्रफलमा खाद्यान्न उत्पादनमा वृद्धि हुनेछ ।

२४. राष्ट्रिय फल सुन्तला उत्पादन विशेष कार्यक्रम संचालन गरिने छ, जसको माध्यमबाट सुन्तला जातको क्षेत्र विस्तार हुनुका साथै उत्पादनमा समेत टेवा पुग्ने विश्वास लिएको छु ।

२५. व्यावसायिक मौरी प्रवर्द्धन कार्यक्रम संचालन गरी उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि मार्फत आयात प्रतिस्थापन र निर्यात प्रवर्द्धन गरिने छ र कृषकहरुको उत्पादित महको बजारीकरणको निम्ति मह मार्ट स्थापना गरिने छ ।

२६. किसान सूचीकरण कार्यक्रम मार्फत कृषकहरुको वर्गीकरण र घरधुरी सूचीकरणका कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।

२७. मकै बालिको बीउ उत्पादनको थप क्षेत्र विस्तार गरी बिउको बजारीकरण र स्थानीय स्तरमा उन्नत बिउको प्रयोगमा जोड दिईनेछ । नगरभित्रका कृषि उपजको प्रसोधन गरी ब्राण्डिङ तथा स्थानीयस्तरमा उपभोग गर्न अभियान सञ्चालन गरिनेछ ।

२८. बाँझो जमिन र बाँदरको जोखिम रहेका स्थानहरुमा अदुवा,बेसार,खुर्सानी र तरुल खेती प्रवर्द्धनका कार्यक्रम संचालन गरिने छ र उत्पादन प्रशोधन र बजारीकरणमा नगरको साझेदारीमा कार्यक्रमहरु संचालन गरिने छ । नगरका ११ वटै वडामा बाँदर नियन्त्रणका लागि आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरिनेछ ।

२९. पहाडी क्षेत्र काष्ठफल तथा फलफुल विकास आयोजना (नाफा) परियोजना मार्फत सामुहिक खेति, करार खेति, सहकारी खेतीको अवधारणा अगाडी बढाईने छ, जसले गर्दा राष्ट्रिय महत्वका उच्च घनत्वमा फलफुल बालीको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धिमा जोड दिईने छ ।

३०. नगरवासी, स्थानीय तह, प्रदेश र संघ सरकारको सहकार्यमा 3 GP मोडेलमा “मेरो लगानी, मलाई प्रतिफल” कार्यक्रमको अध्ययन तथा सर्वेक्षण कार्यको सुरुवात गरिने छ ।

३१. पाङराङ र कुर्घामा मात्र सिमित रहेको काँक्रोको बिउ उत्पादन कार्यक्रमलाई थप व्यवस्थित तथा बिस्तार गर्दै लिमिठाना, देविस्थान, खानीगाउँ लगायत अन्य वडासमेतमा पुऱ्याइनेछ । त्यसको बजारीकरण र क्षेत्र विस्तारमा जोड दिन काँक्रोको बीउ उत्पादनमा साझेदारी कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।

३२. **“खोला माथिका गरा, सधै हराभरा”** भन्ने नाराका साथ संघ प्रदेश तथा स्थानीय तहको साझेदारीमा साना सिंचाई कार्यक्रम संचालनमा ल्याईने छ, **“एक घर, एक करेसाबारी”** कार्यक्रम संचालनमा ल्याईने छ । नगरबासि सबैले आफुलाई आवश्यक पर्ने ताजा तरकारीको उत्पादनमा प्रोत्साहन गरिने छ । किसानको उत्पादनलाई सहज बजारिकरणका लागि देविस्थानमा हाटबजार सञ्चालनमा ल्याइनेछ साथै प्रदेश र संघीय सरकारसंगको साझेदारीमा कृषि एम्बुलेन्स लगायत बजारिकरणको सहजतामा समन्वय गरिनेछ ।

३३. नगरलाइ २ वर्षभित्र केरामा आत्मनिर्भर हुने गरि केरा पकेट स्थापना र बगान सुधारका कार्यक्रमहरु संचालनमा ल्याईने छ ।

३४. रैथाने बाली संरक्षण कार्यक्रम अन्तर्गत कोदो, फापर, भाँगो, टुसा, सिन्की, निउरो, टिमुर, सिस्नो, सिलाम, जौ लगायतका स्थानीय बालीको पहिचान, संरक्षण र सम्बर्द्धन गरी अभिलेखीकरण गरिनेछ ।

३५. माटो परिक्षण शिविर संचालन गरी माटो सुहाउँदो बालीहरुको खेती गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।

३६. तुलनामक लाभ, कम तौल र उच्च मुल्य भएका अलैंची, ओखर, अदुवा, बेसार, चिया, कफि, मह, तरकारी तथा फलफुलको बिउ, जडिबुटी लगायतको उत्पादन र बजार प्रवर्धन कार्यलाई प्रोत्साहन गरिने छ ।

३७. सबै खेतीयोग्य भूमिमा सिंचाइ सुविधा उपलब्ध गराइनेछ । नहर, लिफ्ट सिंचाइ, भुमिगत सिंचाई तथा साना सिंचाइ र थोपा सिंचाइलाई आवश्यकता र सम्भावनाका आधारमा स्थान विशेष अनुसार प्राथमिकता दिइनेछ । फलेवास सिंचाइ आयोजनाको मर्मत सम्भार गरिनेछ । कालीगण्डकी लिफ्ट् सिंचाई तथा मोदीखोला लिफ्ट् सिंचाई आयोजना लाई प्रदेश सरकारसंगको सहकार्यमा अघि बढाइनेछ । नगरका सबै खेतियोग्य जमिन तथा फाँटहरूमा सिंचाइ सुविधाको पर्याप्तताको सुनिश्चितता गरिनेछ । नगरका उपयुक्त स्थानहरुमा डीप बोरिङमार्फत सिंचाईको सुविधा उपलब्ध गराइनेछ ।

३८. स्थानीय उत्पादन र उद्यमी किसानलाई प्रोत्साहन गर्न घरेलु मदिरा तथा स्थानीय उत्पादनमा आधारित उद्योग स्थापना गर्न प्रोत्साहन गर्दै संघ तथा प्रदेश सरकारको कानुनी प्रावधान बमोजिम ब्राण्डिङ, लेभलिङ र प्याकेजिङ गरी नगरभित्र उद्यमी, रोजगारी र नगरको आम्दानी बृद्धी गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।

३९. रोजगार सेवा केन्द्रबाट नागरिकहरुलाई व्यावसायिक सीप विकास, रोजगार प्रवर्द्धन, उत्पादनशील रोजगारी सिर्जना, उद्यमशीलता प्रवर्द्धन लागायत श्रम रोजगार सम्बन्धी सेवा सुबिधा प्रदान गर्न रोजगार सेवा केन्द्रलाई आन्तरिकीकरण गरी श्रम तथा रोजगार सेवा केन्द्रको रुपमा विकास गरिनेछ । स्थानीय तह/रोजगार सेवा केन्द्रद्वारा समुदायस्तरमा सुरक्षित वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी अभिमुखीकरण तथा सूचना प्रवाह कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । वैदेशिक रोजगारलाई सुरक्षित र मर्यादित बनाउदै वैदेशिक रोजगारमा जाने श्रमिकको श्रम स्वीकृति र पुनः श्रम स्वीकृतिमा सहजिकरण गरिनेछ ।

४०. नगरको साझेदारीमा आन्तरिक रोजगारी सिर्जना/प्रवर्द्धनका क्रियाकलाप सञ्चालन गरी रोजगार सेवा केन्द्रमा सूचिकृत बेरोजगार व्यक्तिहरुलाई आयोजना मार्फत न्युनतम रोजगारी प्रदान गरिनेछ ।

४१. आप्रवासी कामदार तथा तिनीहरू परिवारको अधिकारको सुनिश्चित गर्ने नीति लिईने छ । जसको लागि संघ तथा प्रदेश सरकारसँगको समन्वय तथा लागत साझेदारीमा सुरक्षित वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी सूचना प्रवाह, सीप अभिवृद्धि, मनोसामाजिक परामर्श र वित्तीय साक्षरता लगायतका सेवाहरु प्रवाह गरिने छ ।

४२. स्थानीय स्तरमा रोजगारी सिर्जना गर्न स्वरोजगार तथा रोजगारमुलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ । उक्त कार्यक्रमहरूमा वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका आप्रवासी कामदारहरूको पहुँच सुनिश्चित गरिने छ । जसको लागि वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका आप्रवासी कामदार तथा तिनका परिवारहरुलाई उद्यम स्थापना गर्न सहूलियत ऋण एवम् सीप तालिम लगायतका सहयोग प्रदान गर्नुका साथै सम्बन्धित कार्यक्रम तथा निकायहरुसँग पनि समन्वयात्मक तवरबाट सेवा प्रवाह गर्ने नीति लिईने छ ।

४३. ***'परदेशको ज्ञान, फलेवासको माटोमा योगदान'*** भन्ने मन्त्रलाई आत्मसाथ गर्दै वैदेशिक रोजगारवाट फर्केका तथा वेरोजगार युवाहरुलाइ कृषि तथा पशुपालन तर्फ आकर्षित गर्नका लागि सामुहिक तथा व्यवसायिक बाखापालन र कुखुरापालन विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

४४. रैथाने प्रजातिका गाई भैंसीका नश्लहरूको संरक्षण अभियान सञ्चालन गरिनेछ । पशुवस्तुमा देखिने बिभिन्न महामारीजन्य रोगहरुको नियन्त्रणका लागि स्थलगत जनचेतना अभिबृद्धी, खोप तथा उपचारमा तदारुकताका साथ महामारीजन्य तथा अन्य रोग, प्राकृतिक बिपतबाट पशुधनको क्षती भएका किसानलाई सहयोग गरिनेछ । साथै उन्नत जातका राँगा तथा बोका बितरणमा प्रोत्साहन गरिनेछ । पशु स्वास्थ्य तथा प्रयोगशाला सेवा कार्यक्रम मार्फत नगरभित्र रोग निदान तथा औषधोपचारका लागि आवश्यक विधिहरु अपनाईने छ । छाडा पशुवस्तुको उचित व्यवस्थापनका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।

४५. नगरलाई मासु तथा दुधमा आत्मनिर्भर गराई पशुजन्य उत्पादन निर्यात गरी नगर र नगरबासीको आम्दानी बृद्धी गर्नका लागि किसानलाई बाखा बितरण, दुध उत्पादनमा अनुदान, औषधी बितरण, कृत्रिम गर्भाधान, पशुको उपचार लगायतका कार्यहरु गरिनेछ । दुधमा दिँदैआएको अनुदानमा बृद्धी गरिने छ ।

४६. श्रमिक कल्याणकारी कोष मार्फत श्रमिकहरूको पेन्सन योजनालाई निरन्तरता दिइनेछ ।

४७. परम्परागत पेशालाई सम्मानित पेशाको रुपमा विकास गरिनेछ । पुरानो पुस्ताबाट नयाँ पुस्तामा सीप हस्तान्तरण गर्न आवश्यक तालिमको व्यवस्था गरिनेछ । कपडा सिलाउने, छालाका सामानहरू निर्माण गर्ने, पराल तथा बाँसका सामग्री निर्माण गर्ने, दुना टपरी बनाउने, बत्ती कात्ने, जनै वनाउने जस्ता परम्परागत सीप र पेशालाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

४८. एक घर एक उद्यमी सिर्जना गर्न उद्यमशीलता कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । आत्मनिर्भर हुँदै क्रमशः व्यावसायीकरण तर्फका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । स्थानीय उत्पादनमा आधारित उद्योगको विकासमा जोड दिइनेछ । लप्सीका विभिन्न परिकार बनाउने, मकै तथा कोदोको परिकार बनाउने, दुनाटपरी लगायत स्थानीय वनपैदावारजन्य उद्योग, पानी प्रसोधन, दुग्ध परिकार, सिलाई बुनाइ, काष्ठकला, ढुङ्गाबाट विविध सामग्री बनाउने उद्योग लगायतहरुलाई प्रोत्साहनका कार्यक्रम ल्याइनेछ । नगरमा सञ्चालित त्यस्ता उद्योगलाई निश्चित अवधिसम्म कर छुटको व्यवस्था गरिनेछ ।

४९. नगरमा स्थापना भएका सहकारीहरूको सघन नियमन मार्फत तिनीहरूको सामाजिक उत्तरदायित्व बहन गराई सहकारीमा रहेको पुँजीलाई आयआर्जन, उद्यम विकास र आर्थिक विकासमा केन्द्रित गर्ने वातावरण सृजना गरिनेछ ।

नगर सभाका सदस्यहरू,
फलेवासी आमाबुबा, दाजुभाइ तथा दिदी बहिनीहरू ।
सामाजिक विकास

५०. बालविकास केन्द्रका सहयोगी कार्यकर्ताहरू, विद्यालय सहयोगी, विद्यालय सहायक र सामुदायिक अध्ययन केन्द्रका सहयोगी कार्यकर्ताका लागि पारिश्रमिकमा अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ । खानीगाउँस्थीत मोती सामुदायिक पुस्तकालयलाई प्रोत्साहन गरिनेछ । मोती पुस्तकालयमा ट्याग एज युथ कार्यक्रमका लागि आवश्यक साझेदारी गरिने छ ।

५१. तोकिएका विद्यार्थीहरूको पहुँचका लागि दिवा खाजा कार्यक्रम अगाडि बढाइनेछ । यस वर्षदेखि कक्षा ७ का विद्यार्थीहरुलाई समेत दैनिक रु २० का दरले थप गरी नगरले आफ्नै स्रोतमा कक्षा ६ र ७ का विद्यार्थीहरुलाई दिवा खाजाका लागि आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ । दिवा खाजामा स्थानीय उत्पादनको उपभोगलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।

५२. सामुदायिक विद्यालयका छात्राहरूको लागि सेनिटरी प्याड निःशुल्क वितरण गरिनेछ । **"स्वस्थ विद्यार्थी फलेवासका सम्पती"** अभियान सञ्चालन गरी विद्यार्थीहरुको स्वास्थ्यपरिक्षण विद्यालयमै गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।

५३. शिक्षामा गुणस्तरीयता र निरन्तरताका लागि विद्यालय उमेर समुहका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा ल्याउने, सिकाउने र टिकाउने कार्यक्रमलाई अभियानका रुपमा सञ्चालन गरिनेछ । विषयगत शिक्षक तालीम, प्रविधिमैत्री शिक्षक तालिम, संयुक्त शैक्षिक अनुगमन समिति, शिक्षक विद्यार्थी अन्तरक्रिया र विद्यालय शिक्षा सुधार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । विद्यायका मेसिनरी औजारहरु जस्तै कम्प्युटर, ल्यापटप लगायतका सामाग्रिको सुरक्षा तथा मर्मतसम्भार गर्न नगरबाटै प्राविधिक खटाई हरेक विद्यालयमा प्रविधिमैत्री शिक्षामा जोड दिइने छ ।सामुदायिक विद्यालयहरुलाई शैक्षिक नतिजाका आधारमा अनुदान र प्रोत्साहन गरिनेछ । बिभिन्न सिमान्तकृत वर्गका बालबालिकाहरुलाई पढाइ सँगै कमाइ कार्यक्रमलाई प्रोत्साहन गरिनेछ । गुणस्तरिय शिक्षाका लागि भौगोलिक दुरी, विद्यार्थी संख्या, सिकाई उपलव्धी मुल्याङ्कन, लगायतका आधारमा क्रमशः विद्यालय एकिकरण तथा कक्षा समायोजन गर्दै लगिनेछ ।

५४. नगर खेलकुद विकास समिति गठन गरिनेछ । खेलाडी र खेलप्रेमीहरुको प्रोत्साहनका लागि राष्ट्रपति रनिङशिल्ड प्रतियोगिता तथा मेयरकप खेलकुद प्रतियोगिता सञ्चालन गरीनेछ ।

५५. स्थानीय वातावरण र विषयवस्तु झल्किनेगरी तयार पारिएको 'हाम्रो फलेवास' को कक्षा १ देखि ८ सम्मको पाठ्यपुस्तक सबै कक्षामा पुऱ्याइनेछ । त्यसका साथै प्रविधिमा आधारित शिक्षण सिकाइ कार्यक्रमलाई प्रोत्साहन गरिनेछ । सार्वजनिक र निजी

क्षेत्रसँगको सहकार्यमा विद्युतीय शिक्षण सिकाइ (भ(भिबचलष्लन) स्मार्ट कक्षामा जोड दिइनेछ । प्रविधिमैत्री शिक्षक तालिमको व्यवस्था गरिनेछ । साथै नगरका सबै विद्यालयका कम्प्यूटर मर्मतका लागि जनशक्ति तथा स्रोतको व्यवस्थापन गरिनेछ । वडा नं. १, २, ३, ४ ७, ८ र ९ मा एकिकृत सामुदायिक विकास परियोजना साझेदारीमा सञ्चालन गरी गुणस्तरीय शिक्षामा जोड दिइनेछ।

५६. मुडिकुवाको माटेदेवल जनसहयोगी प्राविधिक तथा व्यावसायिक मा.वि., खानीगाउँस्थीत भवानी विद्यापीठ मा.वि., लिमिठानास्थीत लिमिठाना मा.वि., थापाठानास्थीत थापाठाना मा.वि., शंकरपोखरीस्थीत राम मा.वि.मा सञ्चालित प्राविधिक, विज्ञान, कानून, व्यवस्थापन विषयका विद्यालयहरुको सवलिकरण गर्दै शैक्षिक अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ । माटेदेवलमा अध्ययनरत विद्यार्थीको प्राविधिक विषयमा निखारताको लागि निश्चित समयसम्म कृषकको खेतबारीमा गई कृषि सेवा दिनुपर्ने गरी प्रयोगात्मक अवधिको व्यवस्था गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ । जसले गर्दा कृषकलाई प्राविधिक सेवा र विद्यार्थीमा व्यवहारिक ज्ञान बृद्धी हुनेछ ।

५७. अनौपचारिक शिक्षा अन्तर्गत सीप हासिल गरेका नागरिकहरुका लागि सीप परिक्षणको व्यवस्था गरी तह निर्धारण गरीनेछ । अनिवार्य तथा निःशुल्क आधारभुत शिक्षा ऐन कार्यान्वयनका लागि सामुदायिक सिकाई केन्द्रलाई थप मजबुत र जिम्मेवार बनाइनेछ।

५८. अङ्ग्रेजी माध्यमबाट शिक्षणका लागि के.जी. कक्षादेखि नै पाठ्यपुस्तक अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ । प्रविधिमैत्री शिक्षक तालिमको व्यवस्था गरिनेछ । नगरबाट सञ्चालित सबै किसिमका शैक्षिक तालिम तथा अन्तरकृयाहरुमा निजी विद्यालयहरूलाई समेत समान सहभागी गराइनेछ ।

५९. पर्वत बहुमुखी क्याम्पस, अन्नपूर्ण सामुदायिक क्याम्पस तथा शंकरपोखरी क्याम्पसको भौतिक तथा शैक्षिक पूर्वाधार विकासमा जोड दिइनुका साथै सञ्चालन अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ ।

६०. प्रसूति सट्टा शिक्षकको व्यवस्था गरिनेछ । आवश्यकता र औचित्यतताका आधारमा शैक्षिक गुणस्तर वृद्धि गर्न शिक्षक दरबन्दी मिलान र सरुवा गरिनेछ ।

६१. शिक्षाका सबै छात्रबृत्तीलाई एकद्वार प्रणालीबाट बितरणको व्यवस्था मिलाइनेछ ।

६२. सबै नगरबासीलाई सर्वसुलभ ढङ्गले आधारभुत स्वास्थ्य सेवाको पहुँच तथा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रवाह गर्न संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संघ संस्था संगको समन्वय तथा साझेदारीमा स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गरिनेछ ।

६३. सबै वडाका स्वास्थ्य संस्थाहरूमा नेपाल सरकारले तोकेका निशुल्क औषधिहरूको अभाव हुन नदिन अत्यावस्यक औषधि व्यवस्थापनका लागि आवश्यक बजेट बिनियोजन गरिने छ ।

६४. बर्थिङ्ग सेन्टर गुणस्तर सुधार तथा न्युनतम सेवा मापदण्ड कार्ययोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ । जेष्ठ नागरिक तथा दीर्घरोगीहरुको घरघरै स्वास्थ्य परिक्षण गरिनेछ । **'मेरो स्वास्थ्य, मेरो जिम्मेवारी'** भन्ने मन्त्रसाथ नागरिक स्वास्थ्यका सचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । नगरका स्वास्थ्यसंस्थाहरुमा रिक्त रहेका पदमा स्वास्थ्यकर्मीहरुको पदपुर्ति गरी जनतालाई सहज सेवा प्रवाह गरिनेछ ।

६५. फलेवास नगर अस्पतालको स्तरोन्नती गर्दै नगरबासीहरुमा स्वास्थ्य बीमा बिस्तार सहित फार्मेसी सञ्चालन गरी नगर अस्पताललाई नै पहिलो सेवा बिन्दुका रुपमा विकास गर्नेगरी पुर्वाधारको विकास गरिने छ । स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रमको पहुँच बिस्तार गर्दै कडा रोगी, दीर्घरोगी, अति बिपन्न, ग र घ बर्गका अपाङ्गता भएका परिवारका लागि स्वास्थ्य बीमा निःशुल्क गर्ने कार्यको शुरुवात गरिनेछ । साथै बीमाप्रति सचेतनामुलक कार्यक्रम गर्दै सबै नगरबासीलाई स्वास्थ्यबीमाको दायरामा ल्याउन पहल गरिनेछ ।

६६. **पोषणमैत्री शासनयुक्त नगर** तथा **क्षयरोगमुक्त नगर** घोषणा कार्यक्रमलाई तिब्रताका साथ अघि बढाइने छ ।

६७. स्वास्थ्यचौकीहरुमा रहेका प्रयोगशालाहरुको क्षमता विकास गरिनुका साथै **No Home DeliverY** कार्यक्रम अन्तर्गत बर्थिङ सेण्टरहरुको स्तरोन्नती गरिने छ । प्रत्येक बर्थिङ सेन्टरमा दक्ष प्रसुतिकर्मिको व्यवस्था रहने गरी २४ सै घण्टा सुरक्षित प्रसुति सेवाको उपलब्धता सुनिश्चित गर्ने निति लिइने छ । स्वास्थ्य चौकीहरुमा आवश्यक नियमित सञ्चालन खर्चको व्यवस्थापन गरिनेछ । सुत्केरी प्रेषण सहायता कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनछ । स्वास्थ्य संस्थाबाट प्रदान गरिने स्वास्थ्य सेवालाई डिजिटाइज गरिनेछ । कार्यप्रगतिका आधारमा स्वास्थ्यसंस्था र स्वास्थ्यकर्मीलाई प्रोत्साहन गरिनेछ । नगरबासीहरुको सुविधाका लागि ३ वटा एम्बुलेन्सको व्यवस्था गरिएको छ । जसले सुत्केरी, अशक्त तथा ८० वर्ष माथिका जेष्ठ नागरिकहरुको अवस्थाका आधारमा निःशुल्क सेवा दिने व्यवस्था मिलाइने छ ।

६८. <u>**आमा बा स्वास्थ्य कार्यक्रम**</u> मार्फत जेष्ठनागरिक र अपाङ्गहरुको स्वास्थ्य उपचारमा सहयोग पुऱ्याउन स्वास्थ्यकर्मी घरघरमा पुगेर मलेरीया, क्षयरोग, डेङ्गु, कोभिड १९ जस्ता महामारीजन्य रोग, साथै नसर्ने रोग मधुमेह, मुटु रोग, मृगौला सम्वन्धी रोगको परिक्षण साथै समुदाय स्तरमा उपचार र निदान कार्यक्रम बिस्तार गरी स्वास्थ्य सेवाको पहुँचमामा बृद्धि गरिने छ ।

६९. नियमित खोप सेवा साथै पूर्ण सरसफाइ कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईने छ । साथै पूर्ण खोप पाउने वालवालिकाको अधिकारलाई सुनिश्चित गरिने छ । देविस्थान र शंकरपोखरीमा रहेका भ्यक्सिन सब सेन्टरलाई गुणस्तरिय व्यवस्थित गराइने छ । मलेरीया, क्षयरोग, डेङ्गु, रोगको पहिचान र उपचारको लागि सघन रुपमा ल्याव परिक्षण र स्क्रीनिङ्ग क्याम्पको सञ्चालन गरिने छ ।

७०. फलेवास नगर अस्पतालको निर्माणकार्य आगामी वर्षभित्रै सम्पन्न गरी नगरबासीलाई नवनिर्मित भवनबाटै सहज र सर्वसुलव सेवा प्रदान गरिनेछ । नगरबासीहरुलाई सहज र सुलभ एम्बुलेन्स सेवा प्रदान गरिनेछ ।

७१. बढ्दो मानसिक समस्या र आत्महत्या न्यूनिकरण गर्न मनोसामाजिक परामर्सको व्यवस्था गरीनेछ।

७२. संघीय सरकारबाट प्रदान गरिने आर्थिक रुपले बिपन्न नागरिकहरुले मृगौला प्रत्यारोपण गरेका, डायलाइसिस गरिरहेका, क्यान्सर रोगी र मेरुदण्ड पक्षघातका विरामीलाई औषधि उपचार बापत पाउने मासिक उपचार खर्चलाई निरन्तरता दिइनेछ।

७३. यस नगरपालिकाको वडा नं ३ मा रहेको शंकरपोखरी आयुर्वेद औषधालय मार्फत आयुर्वेद सेवा तथा योग, ध्यान र व्यायामलाई सबै वडामा पुर्याइने छ। साथै स्थानीय जडिबुटीको उपयोगिता प्रयोग र प्रर्वधन गरिने छ। यस नगरपालिकाको वडा नंवर ६ मा रहेको प्रदेश आयुर्वेद अस्पताल अस्पतालका लागि जग्गा व्यवस्थापन गरिसकिएको छ। आगामी वर्ष उक्त आयुर्वेद केन्द्रको भवन निर्माण शुरु गरिनेछ।

७४. प्राथमिक स्वास्थ्य सेवा उल्लेखित आयुर्वेद सेवा एवं आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा विभागले निर्देशित अत्यावश्यक आयुर्वेद औषधिहरुको निशुल्क उपलब्धता सुनिश्चित गरिने छ।

७५. **"रोग बिरुद्धको चेनता नगरबासीमा, रोगको उपचार टोलटोलमा"** भन्ने मन्त्रसाथ महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरुको नेतृत्वमा नगरबासीहरुलाई स्वास्थ्य सचेतना, सेवा र सक्रियतालाई प्रोत्साहन गर्दै स्वयंसेविकाहरुलाई सक्रिय गराइने छ। उनिहरुका लागि क्षमता अभिबृद्धीका साथै सहजिकरण सामाग्रि व्यवस्थापन गरिनेछ।

७६. नगरपालिकामा सञ्चालनमा रहेको धुलिखेल अस्पतालको सेवा बिस्तार तथा गुणस्तर अभिबृद्धीका लागि आवश्यक सहयोग गरिनेछ। नगरभित्र रहेका टेलिमेडिसिनको गुणस्तर अभिवृद्धिका लागि प्रोत्साहन गरिनेछ।

७७. ८० वर्ष उमेर नाघेका एकल, दलित, जनजाति, अल्पसङ्ख्यक जेष्ठ नागरिकको सम्मानका लागि वर्षेनी जेष्ठ नागरिक सम्मान कार्यक्रम आयोजना गरिनेछ। द्वन्द्वपीडित, सहिद, बेपत्ता तथा सिमान्तकृत परिवारका लागि विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। सङ्घीय सरकारको सामाजिक सुरक्षाको दायरामा नपरेका ५० देखि ६८ वर्षसम्मका बिदुर पुरुष तथा एकल महिलाहरुलाई सहज जिवनयापनका लागि सामाजिक संरक्षण प्रोत्साहन भत्ताको व्यवस्था गरिने छ।

७८. सडक आश्रित मानवहरूको मानवोचित व्यवस्थापनको लागि औषधोपचार, पालनपोषण र जीवन रक्षाका लागि मानवसेवा आश्रम वाग्लुङसँग सहकार्य गरिनेछ।

७९. नगरपालिकाको सम्पदाको रुपमा रहेका जनजाति संस्कृति, भाषा तथा भेषभुषाको संरक्षणका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ। गुरुङ, नेवार, मगर, माझी, बोटे, मुस्लिम समुदायका सघन बस्ती भएका ठाँउहरू खाल्डे, खुम, कार्कीनेटा, थापाठाना, देविस्थान, मुडिकुवा, पाङराङमा मौलिक संस्कृति संरक्षण तथा विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। लाखेनाच, पञ्चेबाजा, लोकदोहोरी, भजन लगायतको प्रबर्द्धनका लागि नगरले समुदायको साझेदारीमा सहयोग गर्नेछ।

८०. सामुहिक एकता र समभावको विकास गर्न नगरका बिपन्न, दलित समुदायको घना बस्ती भएका टोलहरुमा सामुहिक र सामाजिक कार्यक्रमहरुको सहजताका लागि सामुहिक भाँडावर्तनको व्यवस्था गरिनेछ।

८१. नगरमा खेलकुद प्रशिक्षण गर्ने व्यक्ति वा संस्थालाई प्रोत्साहन गरिनेछ। अन्तराष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय प्रतिस्पर्धामा सहभागि हुने खेलाडीलाई नगरबाट विशेष सहयोग प्रदान गरिनेछ। जिल्लास्तरिय खेलकुद प्रतियोगिता लगायतका अन्य खेलमा उत्कृष्ठ नतिजा ल्याई नगरको प्रतिष्ठा बढाउने खेलाडीहरुलाई उचित प्रोत्साहन गरिनेछ।

८२. फलेवास नगरपालिकाद्वारा प्रवर्तित र सूचिकृत युवा क्लवहरुलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।

८३. एकल महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, तेस्रो लिङ्गी, जेष्ठ नागरिकबाट सञ्चालन गरिएका उद्योग व्यवसायमा आवश्यक सहयोग गर्दै प्रत्येक वडामा कम्तिमा एउटा घरेलु उद्योग स्थापना गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ।

८४. नगरका उद्यमीहरूबाट उत्पादित वस्तुको बजारीकरणका लागि उद्यमी भेला तथा प्रर्दशनी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। नगरका उद्यमीहरुले उत्पादन गरेको सामग्रि एकिकृत प्रणालीबाट बिक्रि तथा निर्यातका लागि नगरमा छुट्टै बिक्रिकक्ष स्थापना गरिनेछ।

८५. लैङ्गिक हिंसामा शून्य सहनशीलताको नीति अवलम्बन गरिनेछ। हिंसा पीडितका लागि शीघ्र न्याय प्राप्त हुने वातावरण सिर्जना गरिनेछ। अभिभावक बिहिन बालबालिका र बेसहारा तथा हिंसापीडित नागरिककहरुका लागि सुरक्षित अभिभावकत्व सहित व्यवस्थापन गरिनेछ।

८६. बालमैत्री शासन अबलम्बन गरी नगरका हरेक घरदेखि सार्वजनिक संघसंस्थामा उनिहरुको निर्णायक उपस्थीति सहित बालमैत्री शासनका सूचकहरु तयार गर्न आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरिनेछ। आगामी २०८३ जेठ मसान्तभित्र फलेवासलाई बालमैत्री स्थानीय शासन अवलम्बन गरिएको नगर घोषणा गर्नका लागि सोहिअनुसारका कार्यक्रम अगाडी बढाइनेछ।

८७. नगरबासीको राष्ट्रिय परिचय पत्र तयार गरिनेछ। व्यक्तिगत घटना दर्ता र पञ्जीकरणलाई व्यवस्थित गरिनेछ। नगरबासीको पारिवारिक प्रोफाइल तयार गरिनेछ।

८८. सामाजिक सुरक्षा वितरण गर्ने बैंक र जिल्लास्थित सुरक्षा निकायसँग समन्वय गरी घुम्ती बैङ्किङ प्रणाली अन्तर्गत बैंकमा पुग्न नसक्ने जेष्ठ नागरिकहरू र अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको लागि सामाजिक सुरक्षा भत्ता सहज रुपमा प्राप्त गर्ने व्यवस्था गरिनेछ। सामाजिक सुरक्षा भत्तालाई राष्ट्रिय परिचय पत्रसंग आवद्द गरिनेछ। लाभग्राहिहरुको बिवरण बायोम्याट्रिक स्क्यान प्रविधिबाट नविकरण गरिने छ।

८९. नगरको न्यायीक समितिको सवलीकरण गरिनेछ । न्यायिक समिति सूचना प्रणाली निर्माण गरिनेछ । न्यायिक समिति विवाद भएको स्थानमा नै पुगी स्थलगत विवाद समाधानको प्रत्यक्ष विधि अवलम्बन गरिनेछ । गम्भीर प्रकृतिका देवानी कसूरहरूमा पीडितले न्याय प्राप्त गर्न सक्ने गरी कानुनी सहायता प्रदान गरिनेछ ।

९०. नगरपालिकाको समग्र विकासमा निजी क्षेत्र, समुदायिक संस्था, गैर सरकारी संस्थासँग साझेदारी र सहकार्य गरिनेछ । गैर सरकारी संस्थाले नगरमा सञ्चालन गर्ने कार्यक्रमहरूमा नगरको अनुमति लिनुपर्ने अनिवार्यता गरिनेछ । गैर सरकारी संस्था समन्वय समिति मार्फत् अनुगमन र निरीक्षण गरी राम्रो काम गर्नेलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

९१. नगरभित्रका व्यवसायोन्मुख किसान, गरिव, दलित, महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका नागरिक, युवा, युवा महिला, किशोरी, दीर्घरोगी लगायत असाहय नागरिकहरुको क्षमता अभिबृद्धी गरिनुका साथै उनिहरुलाई आर्थिक तथा व्यवसायिक रुपमा सक्षम बनाउन 'बिपन्न र असाहय नागरिकसंग नगरपालिका' बिशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरी मागमा आधारित बिशेष सहयोग प्याकेज प्रदान गरिनेछ ।

९२. नगरभित्र पहिचान भएका भूमिहिन सुकुम्बासी परिवारलाई जग्गा व्यवस्थापनका लागि पहल गरिनेछ । साथै अति बिपन्न र भूमिहिन परिवारलाई आवास तथा खाद्यान्नको व्यवस्था मिलाउन पहल गरिनेछ ।

नगर सभा सदस्यहरू,
नगरवासी आमाबुबा, दाजुभाइ तथा दिदीबहिनीहरू ।
वन, वातावरण तथा विपत् व्यवस्थापन

९३. नगरका सबै चौतारी, पोखरी, मठमन्दिर, कोटहरू, पाटी पौवाको मर्मत सम्भार गरिनेछ । समुदायको साझेदारीतामा प्रत्येक टोलमा एक चौतारी र एक पोखरी निर्माण कार्यलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

९४. फलेवासको विकासमा सबै नगरबासीहरुको सहभागिता, आर्थिक विकास, सामाजिक विकास, दीगो पुर्वाधार विकास, वातावरणीय विकासका लागि सामाजिक जागरणका रुपमा क्लिन फलेवास ग्रिन फलेवास अभियानलाई फलेवासको बहुआयामिक विकासका लागि थप परिस्कृत गर्दै सञ्चालन गरिनेछ । यस कार्यक्रमलाई नगरबासीको आम्दानीसंग जोडिनेछ ।

९५. नगरको फोहोर व्यवस्थापनका लागि उपयुक्त स्थानमा व्यवस्थीत ल्याण्डफिल साइडको खोजी गरिनेछ । नगरभित्र खपत हुने सिसा तथा प्लास्टिकजन्य बोतललाई सम्बन्धित उत्पादक कम्पनीमा पुनःप्रयोगका लागि फिर्ता पठाउने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

९६. वनको व्यवसायिकरणका लागि सामुदायिक वन भित्र अम्रिसो, खन्यू, किम्बु जस्ता डालेघाँसका बिरुवा रोप्न समूहलाई प्रोत्साहन गरिनेछ । साथै सामुदायिक वन भित्र आँप, लिची, कटहर ओखर लगायतका फलफुलका बिरुवा रोपणको अभियान सञ्चालन गरिनेछ । सामुदायिक वनलाई नगरबासी र नगरको आयआर्जनसंग जोडिनेछ । खेतियोग्य जमिनका अनावश्यक र अनुत्पादक रुख तथा झाडी फडान गरी खेतीयोग्य जमिनको बिस्तार कार्यलाई नगरका ११ वटै वडामा अभियानका रुपमा सञ्चालन गरिनेछ ।

९७. स्थानीय वन ऐन निर्माण गरी वनपैदावारहरुको उत्पादन तथा बिक्रिबितरण कार्यलाई सहज बनाइने छ ।

९८. नदी र खोलाबाट वर्षातको समयमा हुने वाढी पहिरो जस्ता प्रकोपलाई नियन्त्रण गर्ने कार्यक्रम ल्याइनेछ । कालीगण्डकी, मोदी, लमाए, मल्याङ्दी, चिर्दी, जमले, खाल्टे, लुवाखोला, सराङ्दीखोला, राहालेखोला, लगायतका नदी तथा खोला किनारहरूमा वृक्षारोपण र तटबन्ध कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

९९. प्राकृतिक तथा मानव सिर्जित विपत्तिको न्यूनीकरण र सामना गर्न नगरका सबै संयन्त्रका साथै रेडक्रस, नेपाल स्काउट, स्वयंसेवक लगायतलाई सक्रिय बनाइनेछ । प्रकोप पीडितहरूको लागि तत्काल उद्दार र राहत कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । जसका लागि विपत् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजना निर्माण र कार्यान्वयन गरिनेछ ।

१००. नगरभित्रका खरको छाना भएका घरहरुलाई सुरक्षित नागरिक आवास कार्यक्रम अन्तर्गत जस्ताको छानाले बिस्थापन गरिनेछ । मनसुनजन्य बिपतमा परेका घरहरुलाई संघीय सरकारसंगको साझेदारीमा पुननिर्माण तथा पुनर्स्थापना कार्यक्रमलाई अघी बढाइनेछ । अव्यवस्थीत बसोबासीलाइ व्यवस्थीत आवास निर्माणमा प्रोत्साहन गरिनेछ । सुरक्षित नागरिक आवास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

नगर सभा सदस्यहरू,
नगरवासी आमाबुबा, दाजुभाइ तथा दिदीबहिनीहरू ।
संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन

१०१. नगरबाट प्रदान गरिने सेवालाई जनपक्षीय, उत्तरदायी र गुणस्तरीय बनाइनेछ । नगर तथा वडा तहमा डिजिटल नागरिक वडापत्र जारी गरी सेवा प्राप्त गर्ने तरिका, लागत, जिम्मेवार शाखा र व्यक्ति किटान गरिनेछ । समय समयमा सेवाग्राहीसंग परामर्श तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम समावेश गरिनेछ ।

१०२. नगर तथा नगर माताहतका जुनसुकै कार्यालयमा मुस्कानसहितको छरितो सेवालाई प्राथमिकतामा राखेर कार्यसम्पादन गरिनेछ ।

१०३. बस्ती, टोल र वडाबाट योजना छनौट, प्राथमिकीकरण, कार्यान्वयन र मूल्याङ्कन गर्दा सार्वजनिक सुनुवाइको व्यवस्था गरिनेछ । नगरको आवधिक वित्तीय विवरणको सार्वजनिकीकरण गरिनेछ । नगरपालिकाका सबै वित्तीय एवम् गैरवित्तीय गतिविधिहरूको सार्वजनिक संवाद तथा सामाजिक परीक्षणको व्यवस्था गरिनेछ । जसमा नगरबासीको सक्रिय सहभागिता सुनिश्चित गरिनेछ ।

१०४. राजनीति र प्रशासनको कार्यक्षेत्र, काम, कर्तव्य र अधिकारको बारेमा स्पष्टता ल्याउन जनप्रतिनिधि कर्मचारी अन्तरक्रिया कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । त्यसबाट प्राप्त सुझावलाई सेवा प्रवाहसँग आबद्ध गरिनेछ ।

१०५. सेवा प्रवाह सरलीकरण र सहजीकरणका लागि साझेदारहरूको पहिचान गरिनेछ । गैरसरकारी तथा सामाजिक सङ्घ संस्था, प्रतिष्ठान, विश्वविद्यालय, व्यावसायिक तथा नवप्रवर्तन केन्द्रसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ । ग्रामीण तथा शहरी विकासका नवोदित आयामहरूको सिकाई तथा प्रविधि हस्तान्तरणका लागि स्वदेश तथा विदेशका स्थानीय सरकारसँग भगिनी सम्बन्ध स्थापना गरिनेछ ।

१०६. कर्मचारीलाई सेवा प्रवाहमा थप उत्प्रेरित बनाउन प्रोत्साहनको व्यवस्था गरिनेछ । सेवाग्राही सर्वेक्षणबाट कर्मचारीको मूल्याङ्कन गर्ने पद्तिको विकास गरी उत्कृष्ट कर्मचारीको पहिचान गरी पुरस्कृत गरिनेछ ।

१०७. नगरपालिका क्षेत्रभित्र गुड्ने तीन पांग्रे सवारी साधनहरुको नियमानुसार दर्ता गरी अभिलेखिकरणको कार्य अगाडी बढाइनेछ ।

१०८. अन्तर स्थानीय तह जनप्रतिनिधि कर्मचारी भेटघाट, अन्तरक्रिया तथा भ्रमणलाई प्रोत्साहन गर्दै असल अभ्यासको सिकाइलाई अबलम्बन गरिनेछ । जसबाट अर्को स्थानीय तहका राम्रा अभ्यासहरूलाई यस नगरपालिकामा स्थानान्तरण गर्न र हामीले गरेका राम्रा अभ्यासहरूको प्रचारप्रसार गर्न यो एउटा अवसर बन्नेछ ।

१०९. कर्मचारीको वृत्ति विकास, क्षमता विकासलाई जोड दिइनेछ । करार तथा ज्यालादारीमा कार्यरत कर्मचारीहरूको न्यायोचित बृत्ती विकास, योगदानमा आधारित अवकास कोष/श्रमीक कल्याण कोषलाई निरन्तरता दिइ मनोबल बृद्धी गरिनेछ । सबै अस्थाई करार कर्मचारीहरुलाई सामाजिक सुरक्षाकोषमा आवद्ध गरिने छ । समान तह र दरबन्दी संरचना अनुसार कार्यरत कर्मचारीहरुको सेवासुविधा/पारिश्रमीक समान तहमा पुनरावलोकन गरिनेछ ।

११०. नगरमा वित्तीय सुशासन कायम राख्न विगतको बेरुजूको यकीन अवस्था पहिचान गरी अवस्था अनुसार फर्छ्यौट गर्ने वा रुजु गर्ने वा दाखिला गर्न लगाउने कार्य गरिनेछ । पुरानो पेश्की वेरुजु भएको उपभोक्ता समिति वा व्यवसायीलाई पेश्की फर्छ्यौट नगरेसम्म नगरको कुनै वित्तीय कार्यमा संलग्न हुन दिइने छैन । जुनसुकै योजनाको उत्कृष्ठ र समयमै कार्य सम्पन्न गर्ने समिति वा व्यवसायीलाई प्रोत्साहनको व्यवस्था गरिनेछ । नीति, कानून निर्माण गर्दा जनताको सहभागिता र पारदर्शीताका विविध विधिहरू अवलम्बन गरिनेछ ।

१११. पुजिगत खर्चको गुणस्तर वढाउन '**फागुन मसान्त भित्र सम्झौता, जेठ मसान्त भित्र भुक्तानी**' को नीतिलाइ अझै कडाइका साथ कायान्वयन गरिनेछ । योजनाहरुको अनुगमन प्रणालीमा स्थानीय सरोकारवालाहरुको सहभागितालाइ सुनिश्चित गरिनेछ । योजनामा लागत साझेदारीलाइ निरन्तरता दिदै सिमान्तकृत र पिछडिएका वर्ग समुदाय एवम् भौगोलिक क्षेत्रमा विशेष सम्वोधन गरिनेछ । विकास आयोजनाहरु तोकिएको परिमाण गुणस्तर लागत र समयमा सम्पन्न हुने गरि अगाडी वढाइनेछ ।

११२. **बिचारमा विविधता विकासमा एकता**को सुत्रहरुलाइ आत्मसात गर्दै नगरविकासका लागि विभिन्न राजनितिक दल तथा नागरिक समाज एवम् विषय विज्ञहरुले दिएका सुझाव र अघि सारेका असल योजनाहरुलाइ अनुसरण गर्दै नगरविकास कार्यक्रममा समावेश गरिनेछ । फलेवासभित्रका पुर्व राष्ट्रसेवक कर्मचारी, बिशिष्ठ व्यक्तिहरुको अनुभव र विज्ञतालाई नगरको विकासमा उपयोग गरिनेछ।

११३. नगरको सुरक्षा व्यवस्थालाई सबल बनाउन आवश्यकता अनुसार नगर प्रहरीको व्यवस्था गरिनेछ । नगरको आवश्यक स्थानमा अस्थाई प्रहरीचौकी स्थापनाका लागि पहल गरिनेछ । भंगरा प्रहरी चौकी भवन निर्माणका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ । नेपाल प्रहरी र अन्य सामाजिक सङ्घ संस्थाको साझेदारीमा नगर सुरक्षा नीति तय गरिनेछ ।

११४. नगरका गतिविधिहरु आम नागरिकसम्म पुऱ्याउनका लागि रेडियो पर्वत लगायतका स्थानीय सञ्चार माध्यमहरुको सहयोग लिइनेछ । जसका लागि सञ्चार माध्यमको सवलिकरण तथा सुदृढीकरण, क्षमता विकास लगायतका कार्यमा सहयोग गरिनेछ ।

११५. नगरपालिकाको आन्तरिक आयमा वृद्धिको लागि सबै करदातालाई सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै करको दायरामा ल्याइने छ । करको दर निर्धारण गर्दा नगरले नागरिकलाई पुऱ्याउनुपर्ने सेवा र नागरिक हितलाई प्राथमिकता दिइनेछ । सम्भाव्य आय स्रोतको पहिचान गरी राजश्वका स्रोतहरूको रचनात्मक उपयोग गरिनेछ । दोहोरो कर प्रणालीलाई अन्त्य गरिनेछ । नगरका पायक पर्ने बिभिन्न स्थानमा घुम्ति शिविरमार्फत व्यवसाय दर्ताको व्यववस्था मिलाइनेछ । कर संकलनको दायरा बृद्धी गरिनेछ । मदिराजन्य कारोबार गर्ने व्यवसायीलाई कानून बमोजिम अनुमतिपत्र लिएर मात्रै मदिराजन्य पदार्थको बिक्रिवितरण गर्न नियमन गरिने छ । करको दर नभई दायरा फराकिलो पार्दै नगरको आम्दानी बृद्धीमा बिशेष ध्यान दिइनेछ ।

११६. उद्योगी व्यवसायीहरुलाई एकिकृत र कानूनि दायरामा ल्याउनका लागि छरिएर रहेका व्यवसायीहरुलाई समुहमा आवद्ध गरिनेछ । नगरभित्र नगरस्तरिय उद्योग वाणिज्य संघ स्थापना गर्न आवश्यक सहयोग र सहजिकरण गरिने छ ।

११७. राजश्व चुहावटलाई प्रभावकारी रुपमा नियन्त्रण गरिनेछ । त्यसका लागि आवश्यकता अनुसार अनुगमन गरी कानुन बिपरित गर्नेलाई कानुनी दायरामा ल्याइनेछ ।

११८. नागरिकले विद्युतीय माध्यमबाट कर तिर्न सक्ने गरी सबै किसिमका करलाई अनलाइन पद्धतिमा आबद्ध गरिनेछ । **हत्केलामा नगरपालिका** कार्यक्रम अन्तर्गत मोबाइल एपको निर्माण गरी नगरका सबै सूचना, सेवा घरघरै प्राप्त गर्ने व्यवस्था क्रमशः

मिलाइनेछ । सम्पूर्ण व्यवसायलाई करको दायरामा समाहित गर्न प्रत्येक वडामा घुम्ती कर शिविर तथा कर सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

११९. नगरका प्रत्येक घरमा घर नम्वर कायम गर्ने कार्यको शुरुआत गरिनेछ । जसले गर्दा सेवा प्रवाहमा सहजता आउनेछ । फलेवास बासीलाई नगरबासी हुनुको गौरव र गर्व महसुस हुनेछ ।

उल्लिखित नीति तथा कार्यक्रमहरू निजी क्षेत्र, सहकारी क्षेत्र, गैर सरकारी क्षेत्र, सहरी शासकीय पूर्वाधार विकास आयोजना, प्रदेश सरकार र सङ्घीय सरकार समेतको समन्वय सहकार्य र साझेदारीमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।

नगर सभा सदस्यहरू,
नगरवासी आमाबुबा, दाजुभाइ तथा दिदीबहिनीहरू ।
अन्त्यमा,

फलेवास नगरपालिकाको प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रम तयार पार्ने क्रममा हामीलाई बिभिन्न समयमा महत्वपुर्ण सल्लाह सुझाव दिएर यस अवस्थासम्म ल्याइपुऱ्याउन उल्लेखनीय सहयोग गर्नुहुने प्रतिनिधि सभाका माननीय सदस्यज्यू, राष्ट्रिय सभाका माननीय सदस्यज्यू, पुर्व माननीयज्यूहरु, प्रदेशसभाका माननीय मन्त्रीज्यू तथा माननीय सदस्यज्यूहरु, संविधानसभाका सदस्यज्यूहरु, जिल्ला समन्वय समितिका प्रमुख, उपप्रमुख तथा सदस्यज्यूहरु, नगरपालिकाका पुर्व जनप्रतिनिधिज्यूहरु, बिभिन्न राजनीतिक दलका अग्रज नेताज्यूहरु, समाजसेवी, उद्योगी व्यवसायीहरु, देसबिदेशमा रहेर फलेवास नगरपालिकाको समृद्धीप्रति चासो राख्ने हाम्रा सुभचिन्तकहरु, नगरका राष्ट्रसेवक कर्मचारीज्यूहरु, शिक्षकज्यूहरु, पत्रकारज्यूहरु बिभिन्न विषयका विज्ञहरु, नीजि क्षेत्र, नगरबासी किसानहरु, उद्यमी, फलेवास नगरवासी सम्पूर्ण आमाबुबा, दाजुभाइ, दिदीबहिनीहरूप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु । यहाँहरुको अपार स्नेह र भरोसालाई हामीले सधैं शिरोधार्य गर्दै अघि बढ्नेछौं । यहाँहरूले नगरमा गरेको आर्थिक, भौतिक तथा मानवीय लगानीको प्रतिफल प्राप्त हुनेगरी यो नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गरेको छु । यहाँहरूकै समृद्धि र सुखका लागि नगरपालिकाका हरेक प्रयासहरु क्रियाशील हुनेमा म यहाँहरू समक्ष पुन बाचा   गर्दछु । नगरको नीति, कार्यक्रम तथा बजेट कार्यान्वयनका लागि यहाँहरूको अमूल्य सुझावलाई म सधैं शीरोधार्य गर्नेछु । समृद्ध फलेवासः नमुना फलेवासको लागि यहाँहरूको साथ समर्थन र सहयोग सधैं रहिरहने अपेक्षा गर्दछु ।

फलेवास र फलेवासबासीको जय होस् ।
धन्यवाद ।

फलेवास नगरपालिका, पर्वतको
सत्रौं नगरसभामा
उपप्रमुख श्री शोभाकुमारी क्षेत्रीज्यूले प्रस्तुत गर्नुभएको
आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ को
बजेट तथा कार्यक्रम

फलेवास नगरपालिका

खानीगाउँ, पर्वत

आषाढ ०९, २०८२

सभाध्यक्ष महोदय,

नगर सभा सदस्यहरु,

१ फलेवास नगरपालिकाको यस गरिमामय सत्रौ नगर सभामा नगरको आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा म आफू अत्यन्त गौरवान्वित भएको छु।

२ सर्वप्रथम राष्ट्र, राष्ट्रियता, राष्ट्रिय स्वाधीनता, समावेशी र सामाजिक न्याय सहितको शान्तिपूर्ण समाज निर्माण तथा लोकतान्त्रीक गणतन्त्र नेपालको स्थापना गर्न भएका आन्दोलन, जनविद्रोह र हालसम्मको राजनीतिक परिवर्तका लागि भएका जनआन्दोलनहरुमा आफ्नो अमूल्य जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात सहिदहरू प्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली व्यक्त गर्दछु । साथै मुलुकको राजनीतिक, आर्थिक एवम् सामाजिक परिवर्तनका लागि विभिन्न प्रकारका सङ्घर्षहरूमा युगान्तकारी भूमिका निर्वाह गर्नुहुने अग्रजहरू प्रति श्रद्धा र सम्मान प्रकट गर्न चाहन्छु।

३ यसै सन्दर्भमा फलेबासी जनताको लोकतान्त्रीक गणतन्त्र स्थापना र विभिन्न समयमा भएका सङ्घर्षप्रति देखाएको अग्रसरतालाई उच्च सम्मान गर्दै यस नगरपालिकामा दोस्रो कार्यकालको लागि यहाँहरुले हामीलाई सुम्पीएको ५ वर्षे शासन सञ्चालनको अभिभारा यहाँहरुकै साथ सहयोग लिएर साकार पार्ने संकल्पका साथ अगाडि बढिरहेको व्यहोरा अनुरोध गर्दछु । साथै हाम्रो यस समृद्ध नगर निर्माण गर्ने अभियानमा महत्वपूर्ण साथ, सहयोग र सहकार्यका लागि यसै सम्मानित सभा मार्फत आह्वान गर्न चाहन्छु।

सभाध्यक्ष महोदय,

४ सङ्घीय लोकतान्त्रीक गणतन्त्र नेपालको संविधान जारी भएसंगै आफ्ना संविधान प्रदत्त अधिकारहरू, राजस्वका क्षेत्र र स्रोत एवं अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरणलाई परिचालन गर्दै स्थानीय तहहरु सञ्चालन भैरहेका छन । कानूनमा व्यवस्था गरिएको शासकीय स्वरुप अनुसार समन्वय, सहकार्य र साझेदारी गर्दै स्वशासनको माध्यमबाट शासनमा अपनत्व बढाउने र नागरिकको अपेक्षा अनुसारको घरदैलामा रहेको सरकारको अनुभूति गराउने कुरामा नगरपालिका क्रियाशील रहेको व्यहोरा यसै सभा मार्फत दोहोर्‍याउन चाहान्छु।

५ नगरपालिकामा रहेको न्युन आन्तरिक आय, स्थानीय तहलाई प्राप्त हुने अन्तरसरकारी तथा गैरसरकारी बजेट तथा अन्तर सरकारी निकायबाट प्राप्त हुने वित्तीय हस्तान्तरण नै नगरको सञ्चित कोषको एकमात्र आधार रहेको छ जसबाट नगरको चौतर्फी विकास र समृद्धिको जनचाहना सम्बोधन गर्नुपर्ने अवस्था रहेको छ। उल्लेखनीय रुपमा शहरी विकास हुन नसकेको अवस्थामा गठन भएको नगरपालिका, न्यून आन्तरिक आय, घट्दो अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण र क्रमागत कार्यक्रम तथा अनिवार्य दायित्वका कार्यक्रमका कारण नगरको समृद्धि र विकास प्रतिको नागरिक अपेक्षा पूरा गर्न चुनौतीपूर्ण अवस्था बन्दै गएको छ । अत्यन्तै सीमित स्रोत, बढ्दो नागरिक अपेक्षा र नगरको सर्वाङ्गीण विकासको लागि गर्नुपर्ने न्यूनतम आर्थिक, सामाजिक र भौतिक पूर्वाधारको क्षेत्रमा बजेटको कमी रहेको अवस्थामा नगरद्वारा अगाडि सारिएका नीति तथा कार्यक्रमहरु, हरेक बस्तीमा भरपर्दो यातायातको सुविधा, कृषि र पशुपालनमा स्थानीय आयआर्जनको सम्भावना, नगरको विभिन्न वडामा रहेका उत्पादनशील क्षेत्र तथा फलफुल र नगदेबालीको प्रचुरता, कालीगण्डकी लोकमार्गद्धारा भावी दिनमा नगरको विकासमा पुरयाउन सक्ने सम्भावना, कुश्मा पोखरा जस्ता पर्यटकीय क्षेत्रको छिमेकी पालिका जस्ता सवल पक्षलाई नगरको बृहत्तर हित र विकासमा उपयोग गर्न सकेमा नगरप्रतिको नागरिक अपेक्षा सम्बोधन गर्न सहयोगी हुने कुरामा विश्वास व्यक्त गर्दछु।

सभाध्यक्ष महोदय,

६ सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त हुने समानीकरण अनुदान, राजश्व बाँडफाँड, सशर्त कार्यक्रम, समपुरक तथा विशेष अनुदान र सोही प्रकृतिको गण्डकी प्रदेश सरकारवाट प्राप्त हुने बजेट सहित यस नगरपालिकाको आन्तरिक आम्दानी नै नगर विकासको लागि स्रोत व्यवस्थापनका आधारहरु हुन । जसमा सशर्त बजेट वाहेक नगरको प्राथमिकता अनुसार बाँडफाँड गर्न सकिने बजेटको हिस्सा अत्यन्त न्यून रहेको छ । अर्कोतर्फ नगरको आन्तरिक आम्दानी (कर र गैरकर) र स्थानीय राजश्वको हिस्सा समेत बजेटमा अत्यन्त न्युन रहेकोछ । नगरको सिमित आय र प्रदेश एवं सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त भएको घट्दो अनुदानमा निर्भर रहनुपर्ने बाध्यताका विचमा रहेर प्रस्तुत गर्न लागिएको आर्थिक बर्ष ०८२।८३ को प्रस्तावित बजेट तथा कार्यक्रममा सवै क्षेत्रमा सकेसम्म समानुपातिक रुपमा सम्बोधन गर्ने प्रयास गरिएको व्यहोरा अवगत गराउंदछु।

नगर सभा सदस्यहरु,

७ फलेवास नगरपालिकाको हाल सम्मको अवस्थामा नगरपालिका स्थापनाको शुरुवाती अवस्थामा रहेको भौतिक पूर्वाधारको अवस्थामा धैरै सुधार भैसकेको छ । सबै टोल बस्तीहरूमा पुग्ने गरी करिव ४०० कि.मी. मोटरबाटो निर्माण भैसकेको छ भने नगरमा रहेका २ वटा मेशीनहरु निरन्तर सडक मर्मत एवं निर्माण कार्यमा परिचालन भैरहेका छन । संघीय र प्रदेश सरकारसंगको समन्वय र साझेदारीमा सडक स्तरोन्नती र सडक कालोपत्रे गर्ने कार्यहरु निरन्तर अगाडि बढिरहेका छन् । नगरपालिका स्थापनाको अवस्थामा धुले हिलाम्ये र जोखिमपूर्ण अवस्थामा रहेका कच्ची सडकहरु स्तरोन्नती र बाह्रै महिना यातायात सञ्चालन हुने अवस्थामा पुगेका छन भने हाल सम्म करिव ७० कि.मि. सडकमा कालोपत्रे कार्य समपन्न भैसकेको छ । नगरपालिकामा जोखिमपूर्ण विद्युतीय काठेपोल विस्थापन कार्य पूर्ण भैसकेको छ भने विधुत लाइन स्तरोन्नती गर्ने कार्य समेत भैरहेको छ । संघ तथा प्रदेश सरकारसंगको साझेदारी र समन्वयमा सिंचाइ पूर्वाधार निर्माण गरी भरपर्दो सिंचाई सुविधा र हिउदे खेतीको लागि सिंचाई सुविधा बढ्दै गएको छ । त्यसै गरी संघीय सरकारसँगको सहकार्यमा वडा नं घ, ५ र ६ का विभिन्न विभिन्न ११ स्थानमा डिप बोरींग मार्फत सिंचाई र खानेपानी योजना सञ्चालन गरी सोको समस्या सम्बोधन गर्ने कार्य गरिएको छ । एकघर एकधारा खानेपानीको सुविधा व्यवस्थित गर्न निरन्तर संघ र प्रदेश सरकारसंग सहकार्य गरिएको छ । विद्यालयको भौतिक तथा संस्थागत अवस्थामा सुधार भएको छ भने स्थानीय पाठ्यक्रम तयार भई १ देखि ५ कक्षा सम्म पठनपाठन कार्य शुरु गर्न लागिएको छ । १० शैयाको नगर अस्पताल भवन निर्माण कार्य तिव्रताका साथ अगाडि बढिरहेको छ । कृषि तथा पशुपालनको क्षेत्रमा व्यवसायीकता विकास हुँदै गएको छ । कार्यालयको भौतिक तथा संस्थागत विकासको अवस्थामा सुधार हुँदै गएको छ भने प्रमुख प्रशासकीय भवन निर्माण कार्य अन्तिम अवस्थामा रहेको छ । नगरका ९ वटा वडाका वडा कार्यालय भवन निर्माण सम्पन्न भएका छन् भने बांकी वडा नं ५ र ७ को वडा कार्यालय भवन निर्माणको लागि आगामी आ. व. ०८२।८३ मा निर्माण कार्य अगाडि बढाउने व्यवस्था गरिएको छ । राज्यले लक्षित गरेका विभिन्न समुदायहरू जेष्ठनागरिक, वालवालिका, महिला, अपांगता भएका व्यक्ति, दलित र अल्पसंख्यक समुदायको आत्मसम्मान, आर्थिक विकास, सीप विकासको क्षेत्रमा समेत कार्यक्रमहरु अगाडि सारिएका छन् । रोजगार क्षेत्र प्रवर्द्धन र व्यवस्थित गराउन सीप परीक्षण र कार्यस्थलमा आधारित क्षमता विकास तथा सीपमूलक तालिमहरु सञ्चालन गरी रोजगारीको क्षेत्र थप व्यवस्थित गराउने प्रयासहरु भएका छन् ।

सभाध्यक्ष महोदय,

८ अव म आर्थिक वर्ष ०८१।८२ को बजेटको वास्तविक र संशोधित अनुमान प्रस्तुत गर्दछु ।

<u>चालु आ.व. ०८१/८२ को समिक्षा गर्दछु ।</u>

चालु आ.व. ०८१/८२ को कुल विनियोजित संसोधित अनुमान रु ७१ करोड ३३ लाख ८० हजार भएकोमा हाल सम्मको आय रु ६५ करोड ४७ लाख ३८ हजार ७ सय ८१ रुपैया ५८ पैसा भएको छ । यसरी सम्पुर्ण क्षेत्रको कुल विनियोजित बजेट मा कुल खर्च ४८ करोड ११ लाख २७ हजार ९१ रुपैया भएको छ,जसमा पुँजिगत खर्च ५१ दशमलब ०१ प्रतिशत भएको छ भने चालु खर्च ७३ दशमलव ३७ प्रतिशत भएको छ । समग्रमा ६७ दशमलब ४९ प्रतिशत वित्तिय प्रगति हासिल भएको छ ।

अन्तरसरकारी अख्तियारी तर्फ १८ करोड २० लाख ३१ हजार विनियोजित बजेटमा १८ करोड ११ लाख ९८ हजार २ सय ६८ रुपैया खर्च भएको छ जसमा सामाजिक सुरक्षामा कुल विनियोजित बजेट १५ करोड ६७ लाख ६९ हजार रुपैया मा शत प्रतिशत खर्च भएको छ भने नपुग बजेट माग सम्बन्धित निकायमा माग गरिएको छ । साथै १६ औं नगरसभाले स्वीकृत गरेका कार्यक्रम अनुसारको वजेटमा भएको रु १८ लाख घटेको र १८ लाख थपेको बजेट संशोधनको प्रस्ताव समेत प्रस्ताव गरेको छु ।

सभाध्यक्ष महोदय,

९ हामीले आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को बजेट तथा कार्यक्रम तयार गर्दा आर्थिक वर्ष ०८१।८२ सम्म प्राप्त उपलब्धीहरूलाई संस्थागत गर्दै नेपालको संविधानमा भएका नीतिगत व्यवस्था, मौलिक हक, निर्देशक सिद्धान्त, सोह्रौं पञ्चबर्षिय योजनामा उल्लिखित प्राथमिकता, दीगो विकास लक्ष्य र राष्ट्रिय अन्तराष्ट्रिय प्रतिवद्धताहरू, स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४, बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, नगरपालिकाको स्थानीय आवश्यकता र प्राथमिकता, राजनैतिक दल एवम् विज्ञहरूको सुझाव, फलेवास नगरपालिकामा भएको स्रोत साधनको अवस्था, आर्थिक वर्ष २०८२।८३ को लागि पारित नीति तथा कार्यक्रम र

फलेवास नगरपालिकाको ५ वर्षे आवधिक विकास योजनालाई मुख्य आधार मानी आगामी आर्थिक वर्ष ०८२।८३ को लागि यो बजेट तथा कार्यक्रम तयार गरेको छु। यसमा भौतिक विकासलाई मात्रै विकासको रुपमा हेर्ने र बुझ्ने गरिएको आम मनोविज्ञान र नागरिक अपेक्षालाई ध्यानदिदैं नगरको सामाजिक, आर्थिक, वातावरणीय पक्ष, संस्थागत क्षमता विकास, शुसाशन र सेवाप्रवाह लगायत सवै क्षेत्रमा सकेसम्म समानुपातिक र समन्यायीक रुपमा कार्यक्रम तर्जुमा गरी बजेट विनियोजन गर्ने उच्चतम प्रयास गरिएको छ।

नगर सभा सदस्यहरु,

१० हाम्रो फलेवास नगरपालिकाको समग्र विकासमा केहि चुनौतिपूर्ण अवस्थाहरु रहेका छन्।

- न्यून शहरी एवम् भौतिक विकास भएको ग्रामीण एवं पहाडी क्षेत्रको नगरपालिका,
- न्यून आन्तरिक आय र परनिर्भर नगरको अर्थतन्त्र र घट्दो अनुदान,
- नागरिक माग तथा चाहना र त्यस्ता माग सम्बोधन गर्ने आर्थिक स्रोत वीचको भिषण दुरी,
- नगरभित्र निर्माण भएका करिव ४०० किलोमिटर भन्दा बढि दुरीका सडकहरुको संरक्षण र स्तरोन्नती कार्य,
- उत्पादनशील जनशक्तिको पलायन एवम् निरन्तरको बसाइसराई,
- सिमित स्रोत साधनबाट स्थानीय सरकारद्धारा शासन प्रकृयामा नागरिक सन्तुष्टि कायम गर्नु,

११ माथि उल्लेख गरिएका चुनौतिपूर्ण अवस्थाको सामना गर्न यस नगरपालिकाका सवल पक्षहरूबाट नगरको विकास र समृद्धिको लागि सहयोग पुग्ने अपेक्षा गरेको छु।

- सवै वडामा रहेको उत्पादनशील क्षेत्र तथा फलफुल र नगदेबालीको अत्यन्तै सम्भावना हुनु,
- कृषि र पशुपालनको क्षेत्रमा स्थानीय आयआर्जन र रोजगारीको प्रचुर सम्भावना रहेको,
- नगरको हरेक बस्तीमा यातायातको पहुँच पुग्नु,
- अन्तरदेशीय पहुंच मार्गको रुपमा रहेको उत्तर दक्षिण मार्ग कालगण्डकी लोकमार्गबाट भविष्यमा बजारीकरण, पर्यटकीय विकास र पूर्वाधारको विकासमा पर्नसक्ने सकरात्मक प्रभाव,
- अन्तर सरकारी समन्वय, साझेदारी र सहकार्यका लागि गरिएका प्रयासहरू,
- वैदेशिक रोजगारवाट गाउँ फर्कनेहरुबाट प्राप्त नविनतम ज्ञान, सीप,
- कुश्मा पोखरा जस्ता पर्यटकीय क्षेत्रबाट छोटो भौतिक दुरीमा रहेको कारण पर्यटकीय विकासको सम्भावना रहेको,

१२ आर्थिक वर्ष २०८२।८३ को यस बजेटका उद्धेश्यहरू निम्नानुसार रहेका छन्।

- स्थानीय तहमा सञ्चालन गरिने सवै कार्यक्रममा प्रभावकारीता कायम गर्ने,
- लक्षित क्षेत्रको आर्थिक, सामाजिक र भौतिक पूर्वाधारको क्षेत्रमा स्रोत साधनको समावेशी र समन्यायीक वितरण गर्ने,
- नगरलाई कृषि र पशुपंक्षको क्षेत्रमा प्राथमिकता दिदै दुध, मासु, फलफुल, तरकारी र खाद्यान्नमा आत्मनिर्भर वनाउदै जाने,
- उद्यमशीलता विकास, कृषि तथा पशुपालनलाई व्यवसायीकरण गर्दै आयआर्जन र रोजगारी सृजना गर्ने र सो मार्फत गरिवी न्यूनीकरणमा योगदान गर्ने,
- स्थानीय स्रोतसाधनको उच्चतम एवम् प्रभावकारी परिचालन मार्फत रोजगारी सृजना र जनअपेक्षाको सम्बोधन गर्ने,
- संस्थागत विकास मार्फत सेवा प्रवाहमा प्रभावकारीता एवम् सुशासन कायम गर्ने,

सभाध्यक्ष महोदय,

माथि उल्लिखित उद्धेश्यहरूलाई व्यवहारिक रुपमा प्राप्त गर्न प्रस्तुत बजेटका निम्ननानुसारका प्राथमिकताहरू निर्धारण गरेको छु :

- स्थानीय श्रोत साधन एवम् सीपको परिचालन गरी रोजगारी सृजना गर्ने,
- कृषि तथा पशुपंक्षी क्षेत्रको आधुनिकीकरण, यान्त्रिकरण र व्यावसायिकीकरण गर्ने,
- आर्थिक तथा सामाजिक विकास एवम् उद्यमशिलता र आयआर्जनका माध्यमबाट गरिवी न्यूनीकरणमा योगदान गर्ने,
- लैङ्गिक समानता र सामाजिक समाबेशिकरण तथा लक्षित क्षेत्रलाई विकासको मुलप्रवाहमा ल्याउने,

- दिगो पूर्वाधार निर्माण र सवै बस्तीमा भरपर्दो सडक सञ्जाल विस्तार गर्दै नागरिकहरूको यातायात सुविधामा सहज पहुँच विस्तार गर्ने,
- ठूलो संख्यामा रहेका ग्रामीण कच्ची सडकहरुको स्तरोन्नतीकार्यलाई प्रभावकारी बनाई बाह्रैमहिना यातायात सूचारु गर्ने वातावरण बनाउने,
- कृषि, पशपंक्षी, शिक्षा, स्वास्थ्य र पूर्वाधारको क्षेत्रमा आवश्यक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,
- नगरका कामकाजहरुलाई पूर्णरुपमा प्रविधिमैत्री बनाउदै संस्थागत विकास र सेवाप्रवाहमा प्रभावकारीता बृद्धि गर्ने,

सभाध्यक्ष महोदय,

१३ अव म उल्लिखित चुनौति र सवल पक्ष तथा बजेटका उद्धेश्य र प्राथमिकतालाई मध्यनजर गर्दै फलेवास नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८२।८३ को बजेट तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्दछु।

कुल बजेट रु ७० करोड २१ लाख ७० हजार रहेको छ।

प्रस्तावित कुल बजेटलाई मुख्य विषयगत रुपमा तपशिल अनुसार विनियोजन गरेको छु।

आर्थिक विकास :

१४ आर्थिक बिकासको मुख्य शिर्षकमा कृषि, पशपंक्षीु, पर्यटन, उद्योग, सहकारी रहेका छन्। यस मुख्य शीर्षकमा शशर्त तर्फ १ करोड ३३ लाख ९३ हजार र आन्तरिक तर्फ रु २ करोड ४७ लाख गरी कुल ३ करोड ८० लाख ९३ हजार बजेट बिनियोजन गरेको छु। यो कुल बजेटको करिव ५.५ प्रतिशत र शशर्त वाहेकको वजेटको करिव ९.८ प्रतिशत रहेको छ। क्षेत्रगत रुपमा कृषि तर्फ रु १ करोड ५६ लाख, पशुपंक्षी विकास तर्फ ९७ लाख १ हजार, पर्यटन तर्फ ९० लाख, उद्योग तर्फ रु १६ लाख, गरिवी न्यूनीकरण रु ४ लाख ४५ हजार, सहकारी रु २ लाख र अन्य १५ लाख ४७ हजार रहेको छ।

सामाजिक विकास :

१५ सामाजिक बिकासको मुख्य शीर्षकमा शिक्षा, स्वास्थ्य, महिला बालवालिका तथा जेष्ठ नागरिक र सामाजिक समावेशीकरण, संस्कृती प्रवर्द्धन, युवा तथा खेलकुद, रोजगार प्रवर्द्धन, गरिवी न्यूनीकरण, अपांगता भएका व्यक्तिहरुको सशक्तिकरण र न्यायीक समिति तर्फका कार्यक्रमहरू समेटिएका छन्। यस शीर्षकमा शशर्त तर्फ रु. ३५ करोड ६४ लाख ५ हजार र आन्तरिक तर्फ रु ४ करोड ५७ लाख गरी कुल बजेट रु ४० करोड २१ लाख ५ हजार बजेट बिनियोजन गरेको छु। यो कुल बजेटको ५७.३ प्रतिशत रहेको छ। क्षेत्रगत रुपमा शिक्षा तर्फ ३१ करोड ३५ लाख ८२ हजार, स्वास्थ्य तर्फ ६ करोड ९३ लाख ५५ हजार, महिला बालवालबालिका र सामाजिक समावेशीकरण तर्फ रु ५५ लाख, रोजगार प्रवर्द्धन तर्फ रु १८ लाख ७० हजार, श्रमिक कल्याणकारी कोष तर्फ रु ६२ लाख, पञ्जीकरण र सामाजिक सुरक्षा तर्फ रु २७ लाख, युवा तथा खेलकुद तर्फ १७ लाख, संस्कृति संरक्षण तर्फ १० लाख विनियोजन गरेको छु।

पूर्वाधार विकास :

१६ यस क्षेत्र अन्तर्गत सडक, सिंचाई, भवन, सञ्चार, पदमार्ग लगायतका पूर्वाधारका क्षेत्रहरू समेटिएका छन्। यस शीर्षकमा शशर्त तर्फ रु ८ करोड ८ लाख र आन्तरिक तर्फ रु ८ करोड १७ लाख ५० हजार गरी कुल रु. १६ करोड २५ लाख ५० हजार बजेट विनियोजन गरेको छु जुन कुल वजेटको २३.२ प्रतिशत रहेको छ।

वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन :

१७ यस मुख्य शिर्षकमा प्रकोप व्यवस्थापन, बाताबरण संरक्षण, क्लिन ग्रीन फलेबास र सरसफाइ एवं फोहोरमैला व्यवस्थापन, वन तथा भू-संरक्षण र विपद व्यवस्थापनका क्षेत्रहरू समेटिएका छन्। यस शीर्षकमा कुल रु. ८६ लाख बजेट बिनियोजन गरिएको छ। यो बजेट शशर्त वाहेक आन्तरिक बजेटको ३.४ प्रतिशत रहेको छ।

संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह तथा सुशासन :

१८ यस क्षेत्रमा संस्थागत सहयोग तथा क्षमता विकास, सुशासन तथा सेवा प्रवाह, कार्यालय व्यवस्थापन, वार्षिक योजना तर्जुमा तथा नगर सभा सञ्चालन, सञ्चार एवं पत्रपत्रीका, सुरक्षा व्यवस्थापन लगायतका क्षेत्रहरु समावेश छन। यस क्षेत्रमा कुल ६० लाख बजेट बिनियोजन गरेको छु। जुन शशर्त वाहेक आन्तरिक वजेटको कुल वजेटको २.४ प्रतिशत रहेको छ।

कार्यालय संचालन खर्च :

१९ यस शिर्षक अन्तर्गत कार्यालय सञ्चालन र ब्यवस्थापन, वडा कार्यालय सञ्चालन, स्वास्थ्य संस्था संचालन र व्यवस्थापन, जनप्रतिनिधिको सञ्चार लगायतको खर्च, कर्मचारीको तलव भत्ता, कर्मचारीको क्षमता विकास, कर्मचारी व्यवस्थापन, वैठक लगायतका विभिन्न चालु खर्चहरु रहेका छन । यस शीर्षकमा कुल रु.१० करोड १२ लाख ७० हजार बजेट बिनियोजन गरेको छु। यो बजेट कुल बजेटको १४.४ प्रतिशत र आन्तरिक तर्फको वजेटको ३९.९ प्रतिशत रहेको छ।

सञ्चालन पूंजीगत :

२० यस क्षेत्रमा कार्यालय सञ्चालन अन्तर्गत फर्निचर मेशीनरी औजार र सवारीसाधन लगायतको पूंजीगत सञ्चालन खर्चको लागि रु ४० लाख विनियोजन गरेको छु। यो आन्तरिक वजेटको १.६ प्रतिशत रहेको छ।

सभाध्यक्ष महोदय,
अव म चालु आर्थिक वर्ष ०८२।८३ को बजेट तथा कार्यक्रममा विषयगत क्षेत्र अनुसारको बाँडफाड प्रस्तुत गर्दछु।

आर्थिक विकास तर्फ

२१ कृषी क्षेत्रमा प्रविधिको प्रयोग गरी उत्पादकत्व बृद्धि एवं लागत कम गरी कृषकहरुको आयमा बृद्धि गर्ने उद्देश्यले कृषि यान्त्रीकीकरण कार्यक्रममा विशेष जोड दिएको छु । एक वडा एक कृषि फर्म कार्यक्रम कार्यान्वयन भएका फर्मको दीगोपना र हरेक घरवरीपरि तरकारी र फलफुल उत्पादनमा सहयोग गर्न अनुदानमा फलफुल विरुवा वितरण र एकघर एक करेसाबारी अवधारणा कार्यान्वयन गर्न प्रोत्साहको लागि निशुल्क उन्नत वीउ वितरण कार्यक्रम लगायतका विभिन्न कृषि कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न ६७ लाख बजेट विनियोजन गरको छु। यसबाट कृषि क्षेत्रमा प्रभावकारीता आउने र व्यवसायीकता विकास भई कृषकको जीवनयापनमा सुधार गर्न सघाउ पुग्ने विश्वास लिएको छु।

२२ नगरपालिका क्षेत्रमा गत आ.व.मा स्थापना भएका विभिन्न पकेट क्षेत्र सञ्चालनलाई निरन्तरता दिएको छु। आगामी बर्ष राष्ट्रिय फल सुन्तला विशेष कार्यक्रम सञ्चालनको लागि ९ लाख वजेट व्यवस्थापन गरेको छु भने विभिन्न कृषि उत्पादनको वजारीकरणको लागि समेत २० लाख ५० बजेट व्यवस्थापन गरेको छु। यस बाट किसानले उत्पादन गरेको कृषि उपज विक्री गरी आम्दानी बढाउन सहयोग पुग्ने विश्वास लिएको छु।

२३ आगाामी आ.व. ०८२।८३ मा व्यवसायीक मौरी प्रवर्द्धन कार्यक्रमको लागि आवश्यक वजेट व्यवस्था गरेको छु। त्यसैगरी खाद्यान्न बालीमा उन्नत वीउको प्रयोग गरी उत्पादकत्व बढाउने उद्देश्यले गणस्तरीय धान, गहुं र मकैको वीउ वितरणको लागि १२ लाख २५ हजार बजेट व्यवस्थापन गरेको छु। गुणस्तरीय मकै वीउ उत्पादन र प्रधानमन्त्री कृषि आधुनीकिकरण परियोजना अन्तर्गत स्थापना भएका पकेट क्षेत्रको निरन्तरताका लागि आवश्यक वजेट व्यवस्थापन गरेको छु । किसान सूचिकरण एवम् तथ्यांक अद्यावधिक कार्यक्रम, फलफुल विरुवा वितरण, हाटबजार सञ्चालन, आकस्मिक वाली संरक्षण कार्यक्रम, कांक्रो बीउ उत्पादन प्रवर्द्धन कार्यक्रम, रैथाने बाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम, माटो परीक्षण शिवीर लगायतका विभिन्न कार्यक्रमहरु र एकगाउँ एक प्राविधिक कार्यक्रमको निरन्तरताका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु।

२४ पशुजन्य उत्पादनमा आत्म निर्भर बनाउने उद्देश्यले प्रतिफलमा आधारित अनुदान कार्यक्रममा २५ लाख, नगरलाई मासुमा आत्मनिर्भर गराउने उद्देश्यले आयआर्जनको लागि बाखा वितरण कार्यक्रमको लागि २० लाख वजेट विनियोजन गरेको छु। दुग्ध उत्पादनको बजारीकरण तथा कृषक प्रोत्साहनको लागि प्रतिफलमा आधारित अनुदान कार्यक्रमको लागि प्रति लिटर रु ४ का दरले उपलब्ध गराउने गरी रु २८ लाख वजेट विनियोजन गरेको छु। एकगाउँ एक प्राविधिक, पशु स्वास्थ्यको लागि निशुल्क औषधी वितरण कार्यक्रम, आकस्मिक पशुरोग नियन्त्रण तथा राहत कार्यक्रम, कृत्रिम गर्भाधान कार्यक्रम, आहारा विकास कार्यक्रम र कृषक सचेतना लगायतका कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न पशुपंक्षी विकासको क्षेत्रमा कुल ९७ लाख १ हजार वजेट विनियोजन गरेको छु।

२५ पशु स्वास्थ्य सेवालाई थप गुणस्तरीय र भरपर्दो बनाउने उद्देश्यले नगरपालिकामा एक पशु चिकित्सक रहने गरी एक पालिका एक भेटेरीनरी डाक्टरको लागि आवश्यक वजेट व्यवस्था मिलाएको छु । त्यसैगरी कृत्रिम गर्भाधान मिसन कार्यक्रम, गाईभैसी प्रवर्द्धन कार्यक्रम, कुकुरमा रेविज नियन्त्रण कार्यक्रम, आकस्मिक रोग नियन्त्रण लगायतका कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न आवश्यक वजेट व्यवस्था गरेको छु।

२६ मनमोहन शान्ति वाटिकाको पूर्वाधार निर्माणमा साझेदारी गर्न रु ७० लाख वजेट विनियोजन गरेको छु । धार्मिक पर्यटकीय क्षेत्रको पूर्वाधार विकास, ऐतिहासिक कोत तथा मन्दिर संरक्षण, डहरे देउराली संरक्षण लगायतका विभिन्न क्षेत्रमा पूर्वाधार निर्माणका लागि आवश्यक वजेट व्यवस्थापन गरेको छु।

२७ सहकारी क्षमता विकास नियमन तथा अनुगमन, सहकारी दिवस र सहकारी तालिमको लागि आवश्यक वजेट व्यवस्था गरेको छ।

२८ सीप विकास र स्थानीय रुपमा उपलब्ध कच्चा पदार्थको सदुपयोग गरी स्थानीय रोजगार सृजना गर्ने उद्देश्यले उद्यम विकास कार्यक्रम सञ्चालन, बजार अनुगमन, पुराना उधमीहरुसंग अन्तर्क्रिया तथा अभिलेखीरकण कार्यक्रम कार्यान्वयन र घरेलु मदिराको ब्रान्डीङ्ग गर्ने र लेबल को लागि सम्भाव्यता अध्ययन र कानून निर्माण कार्यको लागि अध्ययन गर्न आवश्यक वजेट व्यवस्था गरेको छु।

सामाजिक विकास तर्फः

२९ विद्यार्थीहरूको भर्ना, टिकाउ र स्वास्थ्यमा सुधार गर्न आधारभूत तह १ कक्षा देखि ६ कक्षा सम्मका विद्यार्थीहरूको लागि दिवा खाजा कार्यक्रमको लागि ७२ लाख ६९ हजार वजेट व्यवस्थापन गरेको छु । साथै सामुदायिक विद्यालयका छात्राहरूको लागि सेनिटरी प्याड व्यवस्थापन गर्न रु ९ लाख ६५ हजार बजेट व्यवस्था गरेको छु।

३० सवैका लागि शिक्षा, माध्यमिक तह, आधारभूत तह, वालविकास केन्द्र शिक्षक तलव तथा पारिश्रमिकका लागि २६ करोड २८ लाख १४ हजार बजेट व्यवस्था गरेको छु।

३१ विद्यालय क्षेत्र विकास कार्यक्रम, शैक्षिक पहुँच सुनिश्चितता, निशुल्क पाठ्यपुस्तक अनुदान, शैक्षिक गुणस्तर सुदृढिकरण, कार्यसम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन अनुदान, विद्यालय ल्याव स्थापना, सामुदायिक सीकाई केन्द्र सञ्चालन, विद्यालय सहायक कर्मचारी व्यवस्थापन, कार्यसम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन अनुदान, सार्वजनिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको लागि छात्रबृत्ति, प्रति विद्यार्थी लागतका आधारमा शिक्षण सिकाई अनुदान, विपन्न लक्षित छात्रबृत्ति लगायतका कार्यक्रम कार्यान्वय गर्न जम्मा ४ करोड २५ लाख ३४ हजार वजेट व्यवस्था गरेको छु।

३२ पर्वत जिल्लाको सवै भन्दा पुरानो क्याम्पस पर्वत वहुमुखि क्याम्पस सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका लागि १२ लाख रुपैया विनियोजन गरेको छु। त्यसैगरी नगरका अन्य क्याम्पसहरु अन्नपूर्ण बहुमुखि क्याम्पस र त्रिभुवन क्याम्पसको लागि उच्च शिक्षामा साझेदारी कार्यमक्रम अन्तर्गत सञ्चालन खर्चको लागि १० लाख वजेट विनियोजन गरेको छु।

३३ माध्यमिक विद्यालय तर्फ थापाठाना मा.वि., लिमिठाना मा.वि., श्रीराम मा.वि, ग्रामोदय मावि भंगरा, जनता आ.वि. लिमिठाना, जनता आधारभूत विद्यालय, सरस्वती आधारभूत विद्यालय सञ्चालन र व्यवस्थापनको लागि प्रदान गर्दै आएको बजेटलाई निरन्तरता दिएको छु। त्यसै गरी चालु आ.व. ०८१।८२ का शैक्षिक कार्यक्रमहरुलाई निरन्तरता दिदैं आन्तरिक बजेट तर्फ २ करोड ४२ लाख वजेट विनियोजन गरेको छु।

३४ शारदा माध्यमिक विद्यालयल कुर्घाको भवन संरक्षण तथा भौतिक पूर्वाधारको लागि ४० लाख वजेट विनियोजन गरेको छु।

३५ शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धी, माध्यमिक विद्यालयका विद्यार्थी प्रतिभा पहिचान, सुत्केरी विदामा वसेका महिला शिक्षकको सट्टा शिक्षक, माध्यमिक तह तथा उच्च शिक्षामा गरिव तथा जेहेन्दार विद्यार्थीका लागि छात्रवृत्ति प्रदान गर्नको लागि यस वर्ष विनियोजित वजेटलाई निरन्तरता दिएको छु।

३६ माटेदेवल मा.वि. लाई प्रदान गरिदै आएको प्राविधिक शिक्षाको छात्रवृत्ती र भवानी विद्यापीठमा विज्ञान विषयमा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीलाई दिइदै आएको छात्रवृतिलाई निरन्तरता दिएको छु। त्यसै गरी ट्र्याक युथ कार्यक्रम साझेदारीको लागि मोती सामुदायिक पुस्तकालयलाई आवश्यक वजेट बजेट विनियोजन गरेको छु।

३७ नगरभित्र सञ्चालन हुने तेक्वान्दो र कबडडी खेलको लागि ग्राउण्ड म्याट खरिद गर्न ४ लाख वजेट व्यवस्थापन गरेको छु। त्यसैगरी अंग्रेजी पाठ्यपुस्तक खरिद, शिक्षक तालिम, उपलब्धी मापन, प्रतिभा पहिचान, विज्ञान सामाग्री प्रदर्शनी लगायतका शैक्षिक गतिविधिको लागि विनियोजित बजेटलाई निरन्तता दिएको छु।

३८ असहाय विपन्न विधार्थीको लागि भर्ना अभियान, टिकाउ तथा सिकाई स्टेशनरी सहयोग अभियान सञ्चालन गर्न साझेदारीको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु।

३९ बाल विकास केन्द्र, विद्यालय सहायक कर्मचारी तथा लेखा कर्मचारीहरुको उत्प्रेरणा बढाउन थप पारिश्रमिक उपलब्ध गराउन आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु।

४० स्वास्थ्य क्षेत्रका विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आन्तरिक तर्फ ७७ लाख र शशर्त तर्फ ६ करोड १६ लाख ५५ हजार गरी कुल ६ करोड ९३ लाख ५५ हजार बजेट व्यवस्था गरेको छु।

४१ शशर्तमा स्वास्थ्य तर्फ चालु आ ब ०८१।८२ मा सञ्चालन भएका कार्यक्रमहरुको निरन्तरता गरिएको छ। त्यस्ता कार्यक्रममा पोषण कार्यक्रम सञ्चालन, म स्वस्थ, मेरो समुदाय स्वस्थ, घरटोलमा स्वास्थ्य प्रवर्द्धन कार्यक्रम, परिवार नियोजन सेवा,

कर्मचारी क्षमता विकास, स्वास्थ्य चौकीहरुको न्यूनतम सेवा मापदण्ड कार्यक्रम, डेंगी, जापानिज इन्सेफ्लाइटीस नियन्त्रण, क्षयरोग मुक्त अभियान, खोप सुदृढिकरण, खोप सुनिश्चितता, आमा सुरक्षा, गर्भबति उत्प्रेरणा, रक्त सञ्चार, न्यानो झोला वितरण, सुरक्षित निशुल्क गर्भपतन सेवा र नवजात शिशुको निशुल्क उपचार कार्यक्रम, कडा रोगीहरुको लागि मासिक रु ५ हजारको दरले प्रदान गरिने औषधी उपचार खर्च लगायतका कार्यक्रमको लागि आवश्यक वजेट व्यवस्थापन गरेको छ।

४२ नगरपालिकाका आमा बा स्वास्थ्य कार्यक्रम अन्तर्गत ज्येष्ठ नागरिकको घरघरमा स्वास्थ्य कर्मि, विपन्न असहाय र दीर्घ विरामी र विपन्न सुत्केरी महिलाको पोषण कार्यक्रमका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छ।

४३ संघीय सरकारसंगको साझेदारीमा महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वंयसेविकाको प्रोत्साहन र क्षमता विकासको लागि २६ लाख ८२ हजार बजेट विनियोजन गरेको छ।

४४ स्वास्थ्य चौकीहरुमा औषधी व्यवस्थापन, स्वास्थ्य आमा समुह परिचालन, प्रेषण गर्नु पर्ने सुत्केरीलाई निशुल्क एम्बुलेन्स सेवा, नगर अस्पतालमा पूर्वाधार तथा उपकरण सामाग्री खरिद, स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन र व्यवस्थापन, दीर्घ कडा रोगीका परिवारमा स्वास्थ्य विमा साझेदारी लगायतका कार्यक्रमको लागि आवश्यक वजेट विनियोजन गरेको छ।

४५ थापाठाना, ठानामौला, मुडिकुवा र लिमिठाना स्वास्थ्य चौकी मर्मत र लिमिठानाका ३ स्थानमा साझेदारीमा गाउँघर क्लिनिक तथा खोप केन्द्र भवन निर्माण गर्न साझेदारी रकम विनियोजन गरेको छ।

४६ सङ्घीय सरकारको सामाजिक सुरक्षाको दायरामा नपरेका ५० वर्ष देखि ६८ वर्ष सम्मका विदुर पुरुषहरूलाई सहज जीवनयापनका लागि सामाजिक संरक्षण प्रोत्साहन रकमको लागि १२ लाख वजेट विनीयोजन गरेको छ।

४७ नगरपालिका भित्र रहेका अंसगठित क्षेत्र एवम् विपन्न वर्गका श्रमिकको भविष्यको सामाजिक सुरक्षा र सहज जिवनयापनका लागि नागरिक लगानी कोषको सहकार्यमा भैरहेको श्रमिक पेन्सन योजनाको निरन्तरताको लागि ६२ लाख बजेट विनियोजन गरेको छ।

४८ पञ्जीकरण शाखाको क्षमता विकास तथा एम आइ एस अपरेटरको पारिश्रमिक सहित सामाजिक सुरक्षालाई थप व्यवस्थित गर्न वायोमेट्रीक सफ्टवेय प्रणाली सञ्चालन गर्न र सवै वडामा सामाजिक सुरक्षा भत्ता लाभग्राही परिचय पत्र नविकरण शिवीर सञ्चालन लगायतका कार्यक्रम सञ्चालन गर्न २१ लाख वजेट विनियोजन गरेको छ।

४९ रोजगार सेवा केन्द्र सञ्चालन, मनोसामाजिक परामर्श कार्य, सामी कार्यक्रम सञ्चालन, रोजगार सम्वाद मञ्चको सञ्चालन, बैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका व्यक्तिहरुलाई रोजगारी सम्बन्धि अभिमुखीकरण गर्न आवश्यक वजेट व्यवस्था गरेको छ। त्यसै गरी आन्तरिक रोजगारी सिर्जनाका लागि १० लाख ६० हजार वजेट विनियोजन गरेको छ।

५० नगर क्षेत्रमा रहेका कोतको संरक्षण, ऐतिहांसिक मन्दिरको सम्वर्द्धन र संरक्षण, पुजा व्यवस्थापन, भाषा तथा भेषभुषा संरक्षण, लोक संस्कृतीहरूको सम्वर्द्धन र संरक्षण लागि आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरेको छ।

५१ महिलाहरूको नेतृत्व विकास तथा क्षमता विकास र महिला आयआर्जन, लैगिंक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण लगायतका कार्यक्रम सञ्चालन गर्न ५५ लाख वजेट विनियोजन गरेको छ।

५२ वालवालिकाको संरक्षण, वालवालिकाको हक अधिकारको सुनिश्चितता, र बाल संरक्षणको लागि बालमैत्री स्थानीय शासनलाई जोड दिदै विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक वजेट व्यवस्था गरेको छ।

५३ दलित वर्ग, विपन्न र सिमान्तकृत वर्गको आयआर्जन, महिला, विपन्न, शहिद परिवार, वेपत्ता परिवार, द्वन्द्ध पिडितहरुको आयआर्जन, शसक्तीकरण तथा क्षमता विकास, महिला होजियारी भवन मर्मत, एकल महिला संरक्षण कोष स्थापना, महिलाको लागि उद्घोषण तालिम, आमा समुहको आय आर्जन र सशक्तिकरण, महिला उद्यमीहरुको लागि सिलाई कटाई मेशीन औजार प्रदान गर्ने, समस्यामा परेका संरक्षण विहिन वेसहारा महिलालाई सहयोग हस्तान्तरण, सुत्केरी सट्टा शिक्षक, लगायतका कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक वजेट विनियोजन गरेको छ।

पूर्वाधार विकास तर्फ :

५४ फलेवास नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय भवन निर्माणको लागि आगामी आ.व.मा निर्माण सम्पन्न गरी कार्यालय सञ्चालन गर्न भवनको फर्नीसीङ तथा फर्निचर व्यवस्थापनको लागि १ करोड १५ लाख विनियोजन गरेको छ।

५५ नगरको मुख्य वस्तीहरूलाई नगरको केन्द्र तथा सडक सञ्जालमा जोड्न वाँकी रहेका नयाँ ट्याक खन्नु पर्ने र आकस्मिक रुपमा मर्मत गर्नुपर्ने सडक नगरपालिकाको एस्काभेटर र व्याक हु लोडरवाट सम्पादन गर्ने गरी इन्धन लगायत व्यवस्थापनको लागि रु. ७० लाख बजेट विनियोजन गरेको छ।

५६ नगरपालिकाको वडा नं ७, ८, ९ गरी ३ वटा वडाहरूलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने लिमिठाना ठानामौला सडकको लागि लिमिठाना ठानामौला वडा कार्यालय सडक कालोपत्रे कार्य सम्पन्न गर्न २५ लाख र प्रदेश समपुरक योजना श्रीकांग शिवचोक पांगरांग वडा कार्यालय सडकको स्तरबृद्धि गर्न १ करोड, संघीय सरकारको समपुरक अनुदान अन्तर्गत झकलक चितीपानी चुचनदेउराली सडकको लागि १ करोड ३६ लाख वजेट विनियोन गरेको छु।

नगरका विभिन्न वडासंग सम्बन्धित सडकहरु झकलक जिमिरेघुम्ती चुचनदेउराली पोखराचौर सडक रु २५ लाख, नुवार वाजाबारी खोरिया हुँदै चुचनदेउराली सडक रु २५ लाख, तातोपानी रुग्दी चाउका पाखेरी चुचनदेउराली पोखराचौर सडक रु २५ लाख, देविस्थान शान्तिचौर देखि वडा कार्यालय हुँदै खानीगाउँ सडक रु २५ लाख, देविस्थान महाजन डहर नगर अस्पताल नागढुंगा सडक स्तरोन्नती रु ४० लाख, गजौटेखोला लामिछाने चौतारो सडक पांगरांग रु २५ लाख, धारापानी गहते सिम्ले मोटरबाटो स्तरोन्नती थापाठाना, अर्चले सरांदी पिप्ले सडक स्तरोन्नती रु २५ लाख, ठाडीखोरीया साल्ले सिंकाग भुसालखर्क सडक २५ लाख गरी विभिन्न सडकको स्तरोन्नती गर्न ४ करोड ८३ लाख वजेटको व्यवस्था गरेको छु।

५७ नगर भित्रका मुख्य मोटरवाटोलाई वर्षायाम पश्चात आकस्मिक मर्मत गरी तत्काल सवारी आवागमनमा सहजताका लागि १३ लाख बजेट विनियोजन गरेको छु।

५८ नगरका विभिन्न वडासंग सम्बन्धित सडकहरु चाउका खोलाखेत चितीपानी सडक खानीगाउँ रु ६ लाख, छाम्मी पिपलबोट हुँदै नारायणस्थान सडक निर्माण रु ४ लाख, मुडिकुवा अग्लो झोलुंगेपुल देखि लोकमार्ग सम्म सडक स्तरोन्नती रु ५ लाख, देविस्थान कुर्घा झोलुंगेपुलको चौधारे लोकमार्ग सडक स्तरोन्नती ५ लाख, कार्किनेटा जिरो देखि चाम्लेखोल्सा सडक ४ लाख, जिमिरे बाघमारा सडक मर्मत ४ लाख, ज्ञानज्योती वाह्रखामे पूर्वाधार निर्माण ५ लाख, चिहानडांडा पत्यान सडक मर्मत ५ लाख, डांगडुंगे ठूलास्वारा सडक मर्मत ५ लाख, अर्मानी खल्डांडा सडक मर्मत रु ५ लाख, धनार दलित बस्ती सडक मर्मत रु ५ लाख गरी कुल ५३ लाख वजेट विनियोजन गरेको छु।

५९ संघीय सरकारको सहयोगमा श्रममुलक सार्वजनिक निर्माण कार्यको लागि कुल २ करोड वजेटको व्यवस्था मिलाएको छु। जसबाट ११ वटै वडाका प्राथमिकता प्राप्त उपयोजनाहरुको कार्यान्वयन गर्न प्रत्येक वडालाई १५ लाखका दरले रु १ करोड ६५ लाख बजेट विनियोजन गरेको छु।

६० त्यसै गरी वडा स्तरीय पूंजीगत कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न ११ वटै वडालाई १० लाखका दरले १ करोड १० लाख र चालु प्रकृतिका कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न प्रत्येक वडालाई थप ३ लाखका दरले ३३ लाख वजेट विनियोजन गरेको छु। यसले वडामा जनस्तरबाट माग हुने स साना योजना तथा कार्यक्रम संबोधन गर्न सहयोग पुग्ने विश्वास लिएको छु।

६१ हालसम्म कार्यालय भवन निर्माण हुन बांकी खानीगाउँ वडा कार्यालय भवन निर्माण गर्न ४० लाख र लिमिठाना वडा कार्यालय भवन निर्माण तथा जग्गा खरिद गर्न ४० लाख वजेट विनियोजन गरेको छु। भने देविस्थान वडा कार्यालयको कम्पाउण्ड घेरावार लगायतका पूर्वाधार निर्माणको लागि ५ लाख र बृहत फलेवास खानेपानी योजना फिल्टर टंकी निर्माण गर्न जग्गा खरिद गर्न १० लाख वजेट विनियोजन गरेको छु।

६२ समन्वय, सहकार्य र साझेदारीमा नगरको विकास गर्ने नीति अनुरुप सडक वोर्ड, झोलुंगे पुल क्षेत्रगत कार्यक्रम लगायतका योजनामा साझेदारी गर्न २६ लाख वजेट विनियोजन गरेकोछु।

६३ लमाएखोला लिफ्ट सिंचाई योजना सम्पन्न गर्न १५ लाख वजेट विनियोजन गरेको छु।

६४ विभिन्न वडामा एकघर एकधारा खानेपानी योजना सञ्चालनको लागि ७२ लाख वजेट व्यवस्था गरेको छु।

६५ त्यसै गरी तल्लो खुम पहिरो नियन्त्रण रु ५ लाख, विषेपन्त पखालडांडा सिंचाई रु ५ लाख लगायत विभिन्न सिंचाई योजनाको लागि २७ लाख ७० हजार बजेट विनियोजन गरेको छु।

६६ गत आ.व. देखि क्रमागत रहेका झोलुंगेपुल निर्माण गर्न १० लाख बजेट व्यवस्था गरेको छु। साथै वडास्तरबाट माग भई आएको झोलुङ्गे पुलको निर्माणको लागि संघ र प्रदेश सरकारसंग समन्वय भएको छ।

६७ नगरमा पूर्वाधार निर्माण कार्यको गुणस्तर परीक्षणको लागि सीभिल ईन्जिनियरींग इक्वीपमेन्ट खरिद गर्न पूर्वाधार शाखाको लागि ५ लाख वजेट विनियोजन गरेको छु।

६८ विगत ५ वर्षसम्म नगरको भौतिक पूर्वाधार र रोजगारीको अवसर सृजना हुनेगरी श्रममुलक सार्वजनिक निर्माणकार्यको लागि उल्लेख्य वजेट उपलब्ध गराएकोमा शहरी शासकीय तथा पूर्वाधार आयोजनालाई यस गरिमामय नगरसभा मार्फत पुनः हार्दिक धन्यबाद ज्ञापन गर्दछु।

वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन तर्फः

६९ विपद तथा सोको कारण पुग्ने क्षति न्यूनीकरण र पुर्ननिर्माण एवं वातावरण संरक्षण गर्न विपद व्यवस्थापन कोषको लागि ४ लाख बजेट विनियोजन गरेको छ।

७० मौसमजन्य विपदबाट क्षतीग्रस्त निजी आवास निर्माणमा साझेदारी गर्न १० लाख वजेट विनियोजन गरेको छु। समग्रमा प्रकोप व्यवस्थापन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापनका कार्यक्रम संचालन गर्न रु ८६ लाख बजेट विनियोजन गरेको छु

७१ नकुहिने फोहर बर्गीकरण, विसर्जन, सरसफाई अभियान सञ्चालन गर्न क्लिन फलेवास ग्रिन फलेवास कार्यक्रम सञ्चालन गर्न २६ लाख ५० हजार बजेट विनियोजन गरेको छु।

७२ वातावरण संरक्षण तथा जलाधार संरक्षणका लागि खानेपानी योजना मर्मत गर्न १० लाख वजेट विनियोजन गरेको छु। त्यसै गरी चौतारी पोखरी संरक्षण तथा पहिरो रोकथामका लागि ८ लाख, ११ वटै वडामा बांदरबाट बाली संरक्षण अभियान सञ्चालन गर्न ५ लाख ५० हजार, विपदवाट पिडितको राहत कार्यक्रमका लागि आवश्यक वजेट विनियोजन गरेको छु।

७३ नगरक्षेत्रमा पर्ने आकस्मिक र विपदजन्य अवस्थामा विरामीहरुलाई तत्काल उद्धार र स्वास्थ्योपचार सेवा उपलब्ध गराउन सहजता ल्याउने गरी नगर भित्र रहेका एम्वुलेन्स सञ्चालन र व्यवस्थापनको लागि आवश्यक वजेट विनियोजन गरेको छु।

संस्थागत क्षमता विकास तथा शुसासन

७४ पञ्जिकरण व्यवस्थापन, व्यक्तिगत घटना दर्ता, सामाजिक सुरक्षा व्यवस्थापन सूचना प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्न, व्यक्तिगत घटनादर्ता, सामाजिक सुरक्षा व्यवस्थापन सूचना प्रणाली संचालन गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु।

७५ सुचना तथा प्रविधि शाखा व्यवस्थापन तथा इन्टरनेटको सञ्जालीकरण तथा क्षमता विकास तालिम, सेवा प्रवाह सवलीकरणको व्यवस्था गरेको छु।

७६ कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारीहरूको न्यायोचित वृत्ति विकासका लागि कर्मचारी अवकास कोष स्थापना तथा कर्मचारीहरुको बृत्ति विकास र प्रोत्साहनको लागि आवश्यक वजेट व्यवस्था गरेको छु।

७७ न्यायिक समिति व्यवस्थापन, न्यायिक सेवा विस्तार, मेलमिलाप कर्ताको पुर्नर्ताजगि तालिम लगायतका कार्यक्रमका सञ्चालन गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु। साथै न्यायिक समितिलाई कानूनी सेवा परापर्शको लागि न्यायीक सहजकर्ताको पारिश्रमिक साझेदारी गर्न आवश्यक वजेट विनियोजन गरेको छु।

७८ जग्गा बर्गीकरण तथा भू उपयोग योजना तर्जुमा गर्न आवश्यक वजेट विनियोजन गरेको छु।

७९ उपभोक्ता समितिको अभिमुखीकरण तथा बेरुजु न्यूनीकरणका लागि सचेतना कार्यक्रम, सामाजिक परिक्षण र सार्वजनिक सुनुवाई, वडा कार्यालय र स्वास्थ्य चौकीको कार्यसम्पादन अनुगमन कार्यक्रम, वार्षिक प्रगति समीक्षा लगायत सुशासन प्रवर्द्धनका लागि विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक वजेट विनियोजन गरेको छु।

८० कर्मचारी र जनप्रतिनिधिको क्षमता विकास गर्न अध्ययन भ्रमणका लागि रु १० लाख वजेट विनियोजन गरेको छु।

८१ पत्रकार महासंघ र स्थानीय संचार माध्यमको क्षमता विकास, सवलीकरणका लागि आवश्यक वजेट विनियोजन गरेको छु। नगरको उपलव्धी प्रचार प्रसार, रेडियो कार्यक्रम प्रसारण जस्ता कार्यकमको लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु।

८२ राजस्व अनलाईन प्रणाली व्यवस्थापन तालिम, स्थलगत व्यवसाय दर्ता नविकरण कार्यक्रम, सरोकारवालासंग राजस्व संकलन सम्बन्धि अन्तर्क्रिया, बजार अनुगमन लगायतका कार्यक्रम गर्न आवश्यक वजेट विनियोजन गरेको छु।

८३ नगरभित्र रहेका सवै घरहरुमा घर नम्बर कायम तथा अभिलेखिकरण कार्यक्रम शुरु गर्न आवश्यक वजेट विनियोजन गरेको छु भने यो कार्यलाई सवै वडामा सम्पन्न गर्ने लक्ष्य लिएको ब्यहोरा समेत अनुरोध गर्दछु।

८४ समग्र संस्थागत क्षमता विकास, सेवा प्रवाहमा प्रभावकारीता, सुशासन प्रवर्द्धन, कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिको क्षमता विकास तथा अध्ययन अवलोकन भ्रमण सहित विभिन्न कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न ६० लाख बजेट विनियोजन गरेको छु

सभाध्यक्ष महोदय,

८५ प्रस्तुत गरिएका कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्न निम्नानुसारको वित्तिय व्यवस्था गरेको छु।

आर्थिक वर्ष ०८२।८३ को वजेट आम्दानी तर्फ

क्र.स.	आय शिर्षक	बजेट रु	कैफियत
१	आन्तरिक स्रोत	१,१६,८९,६५०	आन्तरिक
२	स्थानीय राजस्व बाँडफाड	३३,१०,३५०	आन्तरिक
३	सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त वितीय समानीकरण अनुदान	९,६३,००,०००	अनुदान

४	सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त राजश्व बाडफाँड	८,०२,८६,९९७	अनुदान
५	प्रदेश सरकारबाट प्राप्त वितीय समानीरण अनुदान	१,२५,०६,०००	अनुदान
६	प्रदेश सरकारबाट प्राप्त राजश्व बाँडफाँड	९९,३१,०००	अनुदान
७	सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त सशर्त अनुदान चालु	३६,७४,००,०००	शशर्त
८	सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त पूजीगत अनुदान	५,५५,००,०००	शशर्त
९	सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त समपुरक अनुदान	८१,००,०००	शशर्त
१०	सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त विषेश अनुदान	७२,००,०००	शशर्त
११	प्रदेश सरकारबाट प्राप्त समपुरक अनुदान	६०,००,०००	शशर्त
१२	प्रदेश सरकारबाट प्राप्त विशेष अनुदान	४०,००,०००	शशर्त
१३	प्रदेश शशर्त चालु	२,००,०००	शशर्त
१४	अ ल्या	३,९७,४६,००३	आन्तरिक
	जम्मा	७०२१,७०,०००	

सभाध्यक्ष महोदय,

नगर सभा सदस्यहरु,

प्रस्तुत कुल ७० करोड २१ लाख ७० हजारको वजेटमा पूंजीगत वजेट १६ करोड २५ लाख ५० हजार र चालु बजेट ५३ करोड ९६ लाख २० हजार रहेको छ जसमा पूंजीगतको शशर्त तर्फ रु ८ करोड ८ लाख र आन्तरिक तर्फ ८ करोड १७ लाख ५० हजार गरी कुल रु १६ करोड २५ लाख ५० हजार छ । यो कुल वजेटमा पूंजीगत वजेटको हिस्सा २३.१४ प्रतिशत रहेको छ भने चालु वजेट शशर्त तर्फ रु ३६ करोड ७६ लाख र आन्तरिक तर्फ रु १७ करोड २० लाख २० हजार गरी कुल रु ५३ करोड ९६ लाख २० हजार रहेको छ जुन कुल वजेटको ७६.९ प्रतिशत रहेको छ ।

सभाध्यक्ष महोदय,

अन्त्यमा,

८६ प्रस्तुत बजेट तथा कार्यकममा नगरका सवै पक्ष, क्षेत्र र समुदायलाई समेट्ने प्रयास गरिएको छ । यसको सफल कार्यान्वयनले नगरको समग्र विकासमा महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह हुने अपेक्षा लिएको छु । सकेसम्म वास्तविक आय र यथार्थ धरातलमा उभिएर बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको छ । यसको सफल कार्यान्वयनका लागि सवै सरोकारवालाहरूको साथ, सहयोग र समर्थन प्राप्त हुनेमा पूर्ण विश्वस्त छु । साथै यो वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तयारीमा महत्वपूर्ण दिशानिर्देश गर्नुहुने नगरप्रमुखज्यू, विषयगत समितिका संयोजक एवं सदस्यहरू, सम्पूर्ण नगरसभा सदस्यहरू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सम्पूर्ण कर्मचारीहरू र सल्लाह सुझाव प्रदान गर्नुहुने जनप्रतिनिधिहरु एवं राजनीतिक दल र विषय विज्ञहरुलाई हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु । धन्यवाद ।

शोभा कुमारी क्षेत्री

नगर उपप्रमुख

मिति : आषाढ ०९, २०८२

अनुसूचीहरु

आ व ०८२।८३ को बजेट आम्दानी तर्फ

क्र स	आय शिर्षक	बजेट रकम रु	कैफियत
१	आन्तरिक स्रोत	११६८९६५०	आन्तरिक
२	स्थानीय राजस्व बाँडफाड	३३१०३५०	आन्तरिक
३	सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त वित्तीय समानीकरण अनुदान	९६३००००००	अनुदान

४	सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त राजश्व बाडफाँड	८०२८६९९७	अनुदान
५	प्रदेश सरकारबाट प्राप्त वित्तीय समानीरण अनुदान	१२५०६०००	अनुदान
६	प्रदेश सरकारबाट प्राप्त राजश्व बाँडफाँड	९९३१०००	अनुदान
७	सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त सशर्त अनुदान चालु	३६७४०००००	शशर्त
८	सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त पूजीगत अनुदान	५५५००००००	शशर्त
९	सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त समपुरक अनुदान	८१००००००	शशर्त
१०	सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त विषेश अनुदान	७२००००००	शशर्त
११	प्रदेश सरकारबाट प्राप्त समपुरक अनुदान	६०००००००	शशर्त
१२	प्रदेश सरकारबाट प्राप्त विशेष अनुदान	४०००००००	शशर्त
१३	प्रदेश शशर्त चालु	२००००००	शशर्त
१४	अ ल्या	३९७४६००३	आन्तरिक
	जम्मा	**७०२१७००००**	

फलेवास नगरपालिका

नगरकार्यपालिकाको कार्यलय पर्वत

आ व ०८२।८३ को लागि बजेट तथा योजना तर्जुमा समितिबाट स्वीकर्त बजेट तथा कार्यक्रम

क्र स	कार्यक्रमको नाम	बजेट
पुर्वाधार विकास तर्फ		आ व ०८२।८३
१	प्रमख प्रशासकीय भवन निर्माण साझेदारी र फर्निसींग तथा फर्निचर	११५००००००
२	लमाएखोला फलेबास लिफ्ट सिंचाई योजना फनपा ६ ५	१५००००००
३	झकलक चितीपानी चुचनदेउराली सडक साझेदारी सघीय समपुरक	५५००००००
४	श्रीकाङ्ग पाङराङ वडाकार्यालय सडक साझेदारी प्रदेश समपुरक	४००००००
५	सडक बोर्ड साझेदारी	१८००००००
६	झोलुंगे पुल निर्माण साझेदारी	६००००००
७	विभिन्न सडकहरु आकस्मिक मर्मत	१००००००
८	आकस्मिक मर्मत बगर जाने नाकाहरुका सडक	३००००००
९	स्काभेटर परिचालन, व्यवस्थापन तथा इन्धन	४७००००००
१०	व्याक हु परिचालन, व्यवस्थापन तथा इन्धन	२८००००००
११	आन्तरिक रोजगारी सृजना प्रवर्द्ध कार्यक्रम साझेदारी	५३००००
१२	वडास्तरीय योजना सार्वजनिक निर्माण पुंजीगत ११ वडा रु १० लाखका दरले	११००००००
१३	खानीगाउं वडाकार्यालय भवन निर्माण फनपा ५	४००००००
१४	लिमिठाना वडा कार्यालय भवन निर्माण फनपा ७	३५००००००
१५	लिमिठाना वडा कार्यालय भवन जग्गा खरिद फनपा ७	५००००००
१६	लिमिठाना ठानामौला वडा कार्यालय सडक स्तरोन्नती फनपा ८	२५००००००
१७	कुर्घा दलित बस्ती संरक्षण साविक वडा २ खानी फनपा १०	२००००००
१८	देविस्थान फलेवास बृहद खानापनी फिल्टर टकी जग्गा खरिद तथा पूर्वाधार फनपा ६	१००००००
१९	लिमिठाना खोपकेन्द्र भवन तथा गाउँघर क्लिनिक ३ वटा साझेदारी फनपा ७	३००००००
२०	स्वास्थ्यचौकी भवन मर्मत ठानामौला लिमिठाना र मुडिकुवा	५००००००
२१	चाउका खोलाखेत चितिपानी मोटरबाटो निर्माण फनपा ५	६००००००
२२	छाम्मी पिपलबोट हुदै नारायण स्थान सम्म मोटरबाटो निर्माण फनपा ७	४००००००
२३	देविस्थान वडा कार्यालय कम्पाउण्ड तथा अन्य पूर्वाधार निर्माण फनपा ६	५००००००
२४	मुडिकुवा झोपु लोकमार्ग सडक स्तरोन्नती फनपा ४	५००००००
२५	कुर्घा देविस्था अग्लो झो पु देखि लोकमार्ग सडक स्तरोन्नती फनपा १०	५००००००
२६	राहाले भुसालचौर रंगशाला सडक बांकी नाली निर्माण फनपा ६	३७००००
२७	कार्कीनेटा जिरो चाम्लेखोल्सा सडक स्तरोन्नती फनपा १	४००००००
२८	चन्दनटार डिलाचौतारी दलितबस्ती सिंचाइ मर्मत फनपा ६	२००००००
२९	जिमीरे बाघमारा सडक मर्मत फनपा ९	४००००००
३०	एकिकृत बस्ती ढल निकास नाली निर्माण फनपा ८	२००००००
३१	कोथ्ले पाट्नेटारी सिंचाइ फनपा ७	२००००००
३२	विष्टपानी सिंचाइ पोखरी फनपा ३	१००००००
३३	तल्लो आंखेत सिंचाइ फनपा ३	२००००००
३४	पिप्ले मान्द्रेढुंगा सिंचाइ कुलो निर्माण फनपा ५	३००००००
३५	संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयारी	४००००००
३६	सिभिल इन्जिनियरींग इक्वीपमेन्ट खरिद	५००००००
	पुर्वाधार जम्मा	६३५००००००

सामाजिक विकास तर्फ		
शिक्षा विकास तर्फ		
१	वाल विकास केन्द्र सहयोगी कार्यकर्ता तलव थप	३८०००००
२	विद्यालय कर्मचारी संचालन अनुदान	३८०००००
३	विद्यालय सहायक कर्मचारी संचालन अनुदान	११५००००
४	राष्ट्रपति रनिङ्ग सिल्ड प्रतियोगिता	१२०००००
५	पर्वत वहुमुखि क्याम्पस संचालन अनुदान	१२०००००
६	कक्षा ६ र ७ का विद्यार्थी दीवा खाजा	१४६५०००
७	अंग्रेजी पा पु १–५	८०००००
८	युवा तथा खेलकुद	५०००००
९	विद्यालय सन्चालन अनुदान थापाठाना मा वि	५०००००
१०	विद्यालय सन्चालन अनुदान लिमिठाना मा वि कानून शिक्षक तथा प्रावि करार	८५००००
११	शैक्षिक विकास साझेदारी (समाजकल्याण स्रोत विकास केन्द्रसँग फ न पा ३ ४ ५)	५०००००
१२	त्रिभुवन वहुमुखि क्याम्पस संचालन अनुदान	५०००००
१३	अन्नपूर्ण वहुमुखि क्याम्पस संचालन अनुदान	५०००००
१४	अंग्रेजी पा पु के जि	२५००००
१५	बालीविज्ञान प्राविधिक शिक्षा माटेदेबल मावि छात्रबृत्ती अनुदान	२०००००
१६	बिज्ञान छात्रबृत्ती भवानी विधापीठ मावि अनुदान	२०००००
१७	सामुदायिक सिकाइ केन्द्र सञ्चालन अनुदान	५०००००
१८	जनता निमावी अर्मोना सञ्चालन अनुदान फनपा ५	१०००००
१९	मोती पुस्तकालय ट्याक युथ कार्यक्रम तथा ब्यवस्थापन	३०००००
२०	संस्कृति संरक्षण कोट र पुजा सञ्चालन	२०००००
२१	विद्यालय बस संचालन भवानी विधापीठ र जनता मावि अनुदान	६०००००
२२	ग्रामोदय मावि सावि सञ्चालन अनुदान	१०००००
२३	विधालय सञ्चालन अनुदान मसलन्द	२५००००
२४	लिमी उल्लेरी विद्यालय भवन मर्मत तथा व्यवस्थापन फनपा ९	१५००००
२५	त्रिभुवन मावि व्यवस्थापन	१०००००
२६	तीनधारे आवि ठानामौला व्यवस्थापन सञ्चालन अनुदान फनपा ८	१०००००
२७	फलेवास कभर्ड हल निर्माण फनपा ५	१०००००
२८	फलेवास खेलकुद म्याट खरिद	४०००००
२९	फलेवास विकास बहस तथा दशै महोत्सव फनपा ५	५०५०००
३०	शिक्षक तालिम , अनुगमन लगायत शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि तथा रोष्टर परिचालन	४०००००
३१	उपलब्धी परीक्षा कक्षा ४ देखि ९ को प्रश्न पत्र निर्माण तथा कक्षा ८ परीक्षा संचालन	३०००००
३२	नगर स्तरमा विद्यार्थी प्रतिभा पहिचान कार्यक्रम , विज्ञान सामग्री प्रदर्शनी , वतृत्वकला , हाजिरी जवाफ , निवन्ध प्रतियोगिता संचालन	३०००००
३३	शिक्षक एवं प्रधानाध्यापक बैठक र खाजा खर्च तथा स्टेशनरी	२५००००
३४	विभन्न समिति बैठक सञ्चालन	२०००००
३५	शिक्षा दिवस तथा अन्य दिवशीय कार्यक्रम	२०००००
३६	राम मावि शिक्षक व्यवस्थापन अनुदान	१५००००
३७	विद्यालयका कम्प्युटर मर्मतका लागि	३५००००
३८	शैक्षिक संस्थामा संगीत प्रशिक्षण	५००००
३९	किरीयापुत्री भवन निर्माण पोखराचौर फनपा ३	३०००००

४०	जनजागृति आधारभूत विधालय कम्पाउण्ड तथा पूर्वाधार निर्माण	३०००००
४१	सीपका कामदार र सीप परीक्षणका पेशा पहिचान कार्यक्रम	५००००
४२	पूर्व सीकाइ मान्यतामा सीप परिक्षण	१८००००
४३	विभिन्न बैठक तथा सरोकारवालाहरुलाइ अभिमुखीकरण र सीप परीक्षण गर्ने व्यक्तीको रोष्टर निर्माण	१०००००
४४	स्काउट वि टि सि	२५००००
शिक्षा युवा तथा खेलकुद र संस्कृति संरक्षण तर्फको जम्मा		२४२०००००
स्वास्थ्य		
१	महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयं सेविका प्रोत्साहन	५८२०००
२	स्वास्थ्य संस्था संचालन तथा व्यावस्थापन	५०००००
३	फलेवास नगर अस्पताल स्वास्थ्य उपकरण सामाग्री व्यवस्थापन	१००००००
४	धुलिखेल अस्पतालमा उपकरण साझेदारी	१०००००
५	औषधी तथा स्वास्थ्य सामाग्री खरिद	१००००००
६	विरामीहरुलाइ आर्थिक सहयोग	१००००००
७	नगर अस्पतालमा स्वास्थ्य विमा सञ्चालनका लागि फार्मेसी तथा अन्य व्यवस्थापकीय कार्य	१५०००००
८	मानव सेवा आश्रम बाग्लुङलाइ अनुदान	२०००००
९	थापाठाना स्वास्थ्य चौकी पूर्वाधार	५०००००
१०	प्रेषण गर्नुपर्ने सुत्केरीलाइ निशुल्क एम्बुलेन्स सेवा	५००००
११	औषधि तथा स्वास्थ्य सामग्री ढुवानी	१०००००
१२	आमा बा स्वास्थ्य कार्यक्रम (ज्येष्ठ नागरिकको घर घरमा स्वास्थ्य कर्मी)	६०००००
१३	ग्रामीण अल्ट्रासाउण्ड कार्यक्रम	५००००
१४	पारिवारीक स्वास्थ्य प्रोफाइल अध्यावधिक लगायत स्वास्थ विधुतीय प्रणाली व्यवस्थापन	६००००
१५	महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयं सेविका कार्यक्रमको लागि बार्षिक समीक्षा तथा सेवा सहजीकरणका लागि सामाग्री खरिद	२८३०००
१६	परिवार नियोजन सिमुलेसन बेश मेन्टरसीप अन्य स्वास्थ्य सेवाका लागि स्वास्थकर्मीहरुलाइ तालिम	२५०००
१७	ल्याव सेवा तथा प्रसुति केन्द्र निरन्तरता र व्यवस्थापन	१५००००
स्वास्थ्य तर्फको जम्मा		७७०००००
महिला तथा बालबालिका लगायत समावेशीकरण र न्यायीक समिति		
१	दलित विपन्न र सिमान्तकृत वर्ग आयआर्जन तथा गतका कार्यक्रम भुक्तानी	१००००००
२	विपन्न शहिद परिवार बेपत्ता परिवार द्न्द पिडीतहरुको आयआर्जन शसक्तीकरण तथा क्षमता विकास कार्यक्रम	२०००००
३	महिला होजियारी भवन व्यवसथापन फनपा २	३०००००
४	अपागंता परिचय पत्र वितरण	१०००००
५	अपागंता भएका व्यक्तिहरुको सहायक सामाग्री सीपमूलक तालिम तथा अपांगता सहायता कोष स्थापना	१०००००
६	ज्येष्ठ नागरिक सम्मान कार्यक्रम	५००००
७	दिवसिय कार्यक्रमहरु	१०००००
८	लैगिक हिंसा विरुद्धको अभियान कार्यक्रम	५००००
९	बालमैत्री स्थानीय शासन वडा स्तरीय समिति गठन, बैठक, अभिमुखिकरण, बालक्लव गठन, वालवालिकाको तथ्याङ्क संकलन तथा प्रकाशन	३०००००
१०	एकल महिला समिति गठन तथा महिला अधिकार संरक्षण कार्यक्रम सञ्चालन एकल महिला संरक्षण कोष स्थापना	१०००००

११	महिलाका लागि उद्घोषण कार्यक्रम	२०००००
१२	आमा समूहमा आय आर्जन सशक्तीकरणका लागि कार्यक्रम सञ्चालन तथा मागमा आधारित प्रविधि हस्तान्तरण कार्यक्रम	५०००००
१३	महिला उधमीहरुलाइ सिलाइ कटाइ मेशीन लगायतका औजार उपकरण वितरण	५०००००
१४	महिला सहकारीको अनुगमन तालिम र कम्प्युटर हस्तान्तरण कार्यक्रम	३०००००
१५	हिंसामा परेका बेसहारा तथा संरक्षण विहिनका लागि सहयोग हस्तान्तरण	३०००००
१६	बालयुवा क्लव गठन तथा सञ्चालन	५००००
१७	सुत्केरी शिक्षकका सट्टा शिक्षक व्यवस्थापन	५०००००
१८	न्यायीक सहजकर्ता पारिश्रमिक साझेदारी	२५००००
१९	न्यायिक समिति बैठक, क्षमता विकास	१५००००
२०	मेलमिलाप कर्ताको पुनर्ताजगि तालिम मेलमिलाप केन्द्र व्यवस्थापन र मेलमिलाप कर्ता प्रोत्साहन भत्ता कोष स्थापन	२०००००
२१	कानुनी निर्माण प्रक्रियाको लागि तालिम	५००००
२२	कानूनका विधार्थीका लागि छात्रबृत्री सहयोग लिमिठाना मा वि	१०००००
२३	न्यायीक समिति अवलोकन भ्रमण	१०००००
महिला तथा बालबालिका लगायत समावेशीकरण र न्यायीक समिति		५५०००००
पन्जीकरण र सामाजिक सुरक्षा तर्फ		
१	विदुर पुरुष तथा एकल महिला सामाजिक संरक्षण प्रोत्साहन भत्ता	१२०००००
२	एम आइएस अपरेटर तलवभत्ता साझेदारी	३०००००
३	सामाजिक सूरक्षा भत्ता लाभग्राही परिचय पत्र नविकरण शिविर सवै वडा	३०००००
४	प्रचार प्रसार सामाग्री छपाइ तथा सूचना	५००००
६	अनुगमन निरीक्षण तथा भ्रमण खर्च	५००००
७	भिइआएसपी प्रणाली सम्बन्धी पुनर्ताजगि	१०००००
८	घटना दर्ता मापन तथा घोषणा	१०००००
पन्जीकरण र सामाजिक सुरक्षा तर्फको जम्मा		२१०००००
श्रमिक कल्याण कोष		
१	श्रमिक कल्याण कोष	६००००००
२	श्रमिक कल्याणकारी कोष अनुगमन अन्तर्क्रिया अभिमुखिकरण खातापाता रसिद छपाइ र विविध खर्च	२०००००
श्रमिक कल्याण कोष तर्फको जम्मा		६२०००००
सामाजिक विकास समिति तर्फको कुल जम्मा		४५७०००००
आर्थिक विकास तर्फ		
कृषि विकास		
१	कृषि यान्त्रिकिकरण कार्यक्रम मिनी टिलर वितरण आ व ०८१।८२ को निर्णय कार्यन्वयन गर्ने	१६२५०००
२	यान्त्रीकीकरण कार्यक्रम कुटानी पिसानी मिल आ व ०८१।८२ को निर्णय कार्यन्वयन गर्ने	७०००००
३	अनुदानमा फलफुल विरुवा वितरण कार्यक्रम	३०००००
४	रु १५०० कृषक लागत साझेदारीमा टनेल वितरण	२७२०००
५	मागमा आधारित कार्यक्रम	३०००००
६	कृषिजन्य विपदमा सहयोग कार्यक्रम	२०००००
७	आकस्मिक वाली संरक्षण कार्यक्रम	१०००००
८	मेला प्रदर्शनी कृर्षी पर्यटन र कृषि पर्यटन प्रवर्दन	२०००००
९	एकघर एक करेसाबारी कार्यक्रम तर्फ निशुल्क वीउ वितरण	८५००००
१०	कृषि तथा पशु सम्बन्धी हाट बजार वडा नं ६ देविस्थान	२०००००

११	साना सिंचाइ कार्यक्रम	१००००००
१२	मेरो लगानी मलाइ प्रतिफल कार्यक्रम सम्भाब्यता अध्ययन र कार्यक्रम कार्यान्वयन	१०००००
१३	विभिन्न दिवसहरु	१०००००
१४	कृषी स्नातक नपुग तलब	५३०००
१५	काक्रो वीउ उत्पादन प्रवर्द्धन कार्यक्रम	२०००००
१६	रैथान बालि प्रबर्द्धन संबर्द्धन सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम	१०००००
१७	माटो परीक्षण शिविर सञ्चालन तथा कर्षि चुन वितरण	२०००००
१८	नयाँ कृषि तथा पशु फर्म दर्ता प्रमाण पत्र छपाइ सामाग्री व्यवस्थापन	२०००००
	कृषि तर्फको जम्मा	६७०००००
पशु विकास		
१	एकगाउँ एक प्राविधिक तलव भत्ता	२०१००००
२	मासुमा आत्मनिर्भर कार्यक्रम र आयआर्जनकालाइवाख्रा वितरण आ व ०८१।८२ को निर्णय कार्यान्वय गर्ने	२००००००
३	दुग्ध उत्पादनको प्रतिफलमा आधारित अनुदान प्रति लिटर रु ४	२८०००००
४	पशु स्वास्थ्यका लागि निशुल्क औषधी वितरण कार्यक्रम औषधी खरिद	५०००००
५	आकस्मिक पशुरोग नियन्त्रण तथा राहत कार्यक्रम	२०००००
६	कृत्रिम गर्भधान कार्यक्रम	९००००
७	आहारा विकास कार्यक्रम	३०००००
८	पशुस्वास्थ्य सम्बन्धी शिविर पशुसेवा सम्बन्धी दिवस तथा कृषक सचेतना	१०००००
	पशु विकास तर्फको जम्मा	८००००००
पर्यटन		
१	मनमोहन शान्ति बाटिका पर्यटन पुर्वाधार निर्माण फनपा १	७००००००
२	डहरे देउराली मन्दिर पूर्वाधार निर्माण फनपा १ २	२०००००
३	चक्र फुलवारी पर्यटन पूर्वाधार निर्माण फनपा ४	३०००००
४	शहिद पार्क फनपा ६	५०००००
५	नरबदेश्वर पर्यटन पूर्वाधार निर्माण फनपा ४	३०००००
६	ठानामौला भुमेकोट पर्यटन पूर्वाधार निर्माण फनपा ८	५०००००
७	कालिका मन्दिर पर्यटन प्रवर्द्धन फनपा ३	२०००००
	पर्यटन तर्फको जम्मा	९००००००
सहकारी राजस्व उधोग लगायत		
१	राजस्व अनलाइन प्रणाली व्यवस्थापन खर्च (तालिम अन्तर्किया अभिमुखीकरण कार्यक्रम)	१०००००
२	स्थलगत व्यवसाय दर्ता नविकरण कार्यक्रम	२०००००
३	कर संकलन दाखिला राजस्व व्यवस्थापन सम्बन्धमा वडा कार्यालय अनुगमन	५००००
४	राजस्व संकलन फारामहरु खातापाता छपाइ र राजस्व परामर्श समितिको बैठक र विविध	५००००
५	वडा सचिवसंग कर संकलन सम्बन्धी अन्तरक्रिया तथा कर सचेतना र कर दिवश	१०००००
६	घर नम्बर कायम तथा अभिलेखीकरण कार्यक्रम	१०००००
७	उधम विकास सहजकर्ता तलव भत्ता	२५०००
८	बजार अनुगमन कार्यक्रम	५००००
९	पुराना उधमीहरुसंग अन्तर्क्रिया तथा अभिलेखीकरण कार्यक्रम	५००००
१०	घरेलु मदिरा तथा स्थानीय उत्पादनमा आधारित उधोग स्थापना र ब्रान्डिङका लागि सम्भाब्यता अध्ययन	७५०००
११	सहकारी संस्थाहरुको अनुगमन	७५०००

१२	सहकारी दिवस	५००००
१६	सहकारी सम्बन्धी तालिम अन्तर्क्रिया र अभिमुखिकरण	७५०००
	सहकारी राजस्व र उधोग तर्फको जम्मा	१००००००
	आर्थिक विकास तर्फको कुल जम्मा	२४७०००००
वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन तर्फ		
१	बादरबाट बाली संरक्षण अभियान ११ बटै वडामा सञ्चालन	५५००००
२	विपद व्यवस्थापन कोष	४०००००
३	विपद प्रभावितलाइ राहत	४२५०००
४	विपद व्यवस्थापन समिति बैठक सन्चालन तथा व्यवस्थापन खर्च	५००००
५	भगरा एम्वुलेन्स मर्मत नविकरण र विमा अनुदान	२०००००
६	कार्कीनेटा एम्वुलेन्स मर्मत नविकरण र विमा अनुदान	२०००००
७	नगर अस्पतालको एम्बुलेन्स मर्मत इन्धन र सञ्चालन खर्च	३५००००
८	कालाखोला घुम्तीनेर प्रतिक्षालय निर्माण फनपा ९ भंगरा	१५००००
९	खानेपानी योजना मर्मत सम्भार	१००००००
१०	टुटुंगा चौतारी निर्माण	३०००००
११	वातावरणसंग सम्बन्धित दिवशीय कार्यक्रम विविध खर्च	५००००
१२	मनसुनजन्य, आगलागीजन्य विपदबाट क्षतिग्रस्त निजी आवास प्रवलीकरण, पुर्निर्माण तथा पुनस्थापनाका लागि साझेदारी	१००००००
१३	मनसुनजन्य, आगलागीजन्य विपदबाट क्षतिग्रस्त निजी आवासहरुको अनुगमन कार्यक्रम यातायात र विविध खर्च	१०००००
१४	सात चौबीसको नहर तथा पहिरो नियन्त्र उर्सावारी चिन्नेको बोट फनपा ६देविस्थान	२०००००
१५	क्लिन ग्रीन फलेवास परिचालन र व्यवस्थापन (क्लिन ग्रीन कार्यक्रम अभियन्ता तलव भत्ता)	२००००००
१६	सरसफाइ सम्बन्धी अन्तर्क्रिया अभिमुखीकरण कार्यक्रम	१०००००
१७	फोहरमैला संकलन तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम	४०००००
१८	क्लिन टोल ग्रीन टोल सम्मान कार्यक्रम	५००००
१९	क्लिन घर ग्रीन घर सम्मान कार्यक्रम	५००००
२०	क्लिन फलेवास ग्रीन फलेवास परिचालन सम्बन्धी वडा स्तरीय समिति गठन अन्तर्क्रिया र अभिमुखीकरण कार्यक्रम	५००००
२१	आगोलागी तथा बन डढेलो नियन्त्रणका लागि सचेतना कार्यक्रम	५००००
२२	सामुदायिक बन उपभोक्ता समितिसंग अन्तर्क्रिया र अभिमुखीकरण कार्यक्रम	७५०००
२३	वडा स्तरीय विपद ब्यवस्थापन समितिसंग अन्तर्क्रिया र अभिमुखीकरण कार्यक्रम	५००००
२४	भवानी पुज्ने चौतारी निर्माण एवं मर्मत सम्भार फनपा ५ चितिपानी	२०००००
२५	तिनधारे शिवमन्दिर संरक्षण फनपा १० कुर्घा	३०००००
२६	लौसीखोला ढाव पंदाले पहिरो नियन्त्रण फनपा १	३०००००
	वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन तर्फ	८६०००००
	सुशासन तथा संस्थागत विकास तर्फ	
१	कर्मचारीको अध्ययन तथा अवलोकन भ्रमण तथा क्षमता विकास	४०००००
२	जनप्रतिनिधिहरुको अध्ययन अवलोकन भ्रमण तथा क्षमता विकास	६०००००
३	जग्गा बर्गीकरण तथा भूउपयोग योजना निर्माण	५०००००
४	भित्ते पात्रो प्रकाशन	४०००००
५	नगरपालिकाको वार्षिक योजना किताव छपाइ रेडवुक	३०००००
६	अहिंसावादी रेडियोबाट कार्यक्रम प्रसारण	१५००००
७	वार्षिक प्रगति समीक्षा कार्यक्रम	२०००००

८	सार्वजनिक सुनुवाइ	१०००००
९	सामाजिक परीक्षण कार्यक्रम	१०००००
१०	उपभोक्ता तालिम तथा बेरुजु न्यनीकरण सचेतना कार्यक्रम	२०००००
११	सूचना संचार तथा पत्रपत्रिकामा सूचना प्रकाशन	५०००००
१२	पत्रकार महासंघ पर्वत सञ्चार माध्यमबाट सूचना प्रकाशन भुक्तानी	९०००००
१३	सुरक्षा व्यवस्थापन तथा प्रहरी चौकी सञ्चालन	३०००००
१४	संस्थागत सहयोग	५०००००
१५	वडा कार्यालय र स्वास्थ्य चौकी कार्य सम्पादन अनुगमन एवं निरीक्षण	१५००००
१६	वडा कार्यालय फर्निचर व्यवस्थापन	६५००००
१७	जलस्रोत समिति बैठक व्यवस्थापन	५००००
	सस्थागत तथा शुसासन तर्फको जम्मा	६००००००
	सञ्चालन तर्फको जम्मा	९७९७००००
१	वडागत चालु कार्यक्रम	३३०००००
	जम्मा चालु बजेट	१०१२७००००
	सन्चालन पूंजीगत	
१	फर्निचर तथा फिक्चर्स	२००००००
२	सवारी साधन खरिद	१००००००
३	मेशिनरी औजार तथा उपकरण	१००००००
	सञ्चालन पूजीगत तर्फको जम्मा	४००००००
	विषयगत क्षेत्र र कार्यालय सञ्चालन तर्फको जम्मा बजेट	
१	पुर्वाधार जम्मा	६३५०००००
२	सामाजिक विकास समिति तर्फको कुल जम्मा	४५७०००००
३	आर्थिक विकास तर्फको कुल जम्मा	२४७०००००
४	वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन तर्फ	८६०००००
५	सुशासन तथा संस्थागत विकास तर्फको	६००००००
६	कार्यालय सन्चालन तथा प्रशासनिक एवं साधारण खर्च	१०१२७००००
७	सन्चालन पूंजीगत	४००००००
८	कार्यालय तर्फको कुल जम्मा	२५३७७००००
	शहरी शासकीय तथा पूर्वाधार आयोजना तर्फका उपयोजनाहरु	
१	प्रत्येक वडालाइ रु १५ लाखका दरले ११ वडाका वडागत योजना	१६५०००००
२	विषेपन्त पखालडाँडा सिंचाइ योजना फनपा ६	५०००००
३	ज्ञानज्योती बाह्रखामे पूर्वाधार निर्माण फनपा ११	५०००००
४	चिहानडाँडा पत्यान सडक मर्मत फनपा ९	५०००००
५	डाङडुङ्गे ठूलास्वारा सडक मर्मत फनपा १०	५०००००
६	अर्मांना खल्डाँडा सडक स्तरोन्नती फनपा ५ र ३	५०००००
७	तल्लो खुम पहिरो नियन्त्रण फनपा २	५०००००
८	धनार दलित बस्ती सडक मर्मत फनपा ३	५०००००
	जम्मा	२००००००००

कार्यालयको कोड : ८०४४२४०२३००

कार्यक्रम / परियोजना अनुसार बजेट बिनियोजन

२०८३/८३ को चालु तर्फको बजेट बिनियोजन

८०४४२४०२१०१ फलेवास नगरपालिका		
सि.नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	अनुमानित बजेट(२०८२/८३)
१	पारिश्रमिक कर्मचारी	२९६०००००
२	पारिश्रमिक पदाधिकारी	१५१०००००
३	पोशाक	५०००००
४	औषधीउपचार खर्च	२०००००
५	स्थानीय भत्ता	५५००००
६	महंगी भत्ता	२७०००००
७	कर्मचारीको बैठक भत्ता	६०००००
८	कर्मचारी प्रोत्साहन तथा पुरस्कार	२००००००
९	पदाधिकारीअन्य सुबिधा/पदाधिकारीको बीमा	५८००००
१०	भ्रमण खर्च पदाधीकारी	१००००००
११	कार्यपालिका वैठक खर्च	५०००००
१२	अनुगमन तथा मूल्यांकन खर्च पदाधीकारी	६०००००
१३	कर्मचारी कल्याण कोष	५०००००
१४	पानी तथा बिजुली	३०००००
१५	संचार महसुल	२०००००
१६	सार्वजनिक उपयोगिताको सेवा खर्च तथा विपन्न विरामी सहायता	१००००००
१७	इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	२५०००००
१८	सवारी साधन तथा मेशिनरी औजार मर्मत	२२५००००
१९	योजना तर्जुमा बैठक	१५००००
२०	बिमा तथा नवीकरण खर्च	१३०००००
२१	अन्य मर्मत वडा तथा विषयगत शाखा	३०००००
२२	मसलन्द तथा कार्यालय सामाग्री	२००००००
२३	पुस्तक तथा सामग्री खर्च	२०००००
२४	कर्मचारी अवकास कोष	७०००००
२५	इन्धन - अन्य प्रयोजन	१०००००
२६	कार्यालय सम्बन्धी छपाइ	३०००००
२७	वडा कार्यालय संचालन र बैठक खर्च	६६०००००
२८	सेवा र परामर्श खर्च	५०००००
२९	करार कर्मचारी पारिश्रमिक	१५५०००००
३०	अन्य सेवा शुल्क	१०००००
३१	विषयगत समिति व्यवस्थापन खर्च	७०००००
३२	विविध कार्यक्रम खर्च	७०००००
३३	अनुगमन मूल्यांकन खर्च	६०००००
३४	भ्रमण खर्च	१९०००००
३५	कर्मचारी सरुवा भ्रमण खर्च	२०००००
३६	विविध खर्च	१५०००००
३७	सचिवालय व्यवस्थापन	७०००००

३८	अतिथि सत्कार	१००००००
३९	सभा सञ्चालन खर्च	८०००००
४०	घरभाडा	७०००००
४१	सवारी साधन तथा मेशिनर औजार भाडा	५०००००
४२	सवारी चालक प्रोत्साहन भत्ता	२४००००
जम्मा		**९७९७००००**
४३	वडा स्तरिय चालु खर्च (प्रत्येक वडा ३ लाखका दरले)	३३०००००
	कुल चालु बजेट	**१०१२७००००**
कार्यालय संचालन पुँजिगत		
१	सवारी साधन	१००००००
२	फर्निचर तथा फिक्चर्स	१५०००००
३	मेशिनरी औजार ,डिजिटल बोर्ड खरिद तथा जडान	१५०००००
कुल बजेट		४००००००
जम्मा कुल		**१०५२७००००**

आ व ०८२।८३ को संघीय बजेट तथा कार्यक्रम शशर्त

क्र.स.	कार्यक्रम /कार्यक्रम	बजेट लाखमा
आ) चालु खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरु		
२.७.१५	कृषि विकास कार्यक्रम	१।५
२.७.१५.३२७	उन्नत बीउ वितरकलाई प्रोत्साहन अनुदान	१।५
२.७.१५	कृषि विकास कार्यक्रम	९
२.७.१५.११५७	राष्ट्रिय फल सुन्तला बिषेश कार्यक्रम	९
२.७.१५	कृषि विकास कार्यक्रम	२०।५
२.७.१५.११९३	स्थानीय उत्पादनको बजारीकरण सहयोग कार्यक्रम	२०।५
२.७.१५	कृषि विकास कार्यक्रम	८
२.७.१५.११४७	मकै बीउ उत्पादन कार्यक्रम	८
२१	प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना	६
२.७.१५	कृषि विकास कार्यक्रम	६
२.७.१५.११२३	आ.व. 20८१/8२ मा स्थापना भएका पकेट विकास कार्यक्रमको निरन्तरता	६
२.७.१५	कृषि विकास कार्यक्रम	२
२.७.१५.१२९	किसान सूचीकरण कार्यक्रम	२
२.७.१५	कृषि विकास कार्यक्रम	१।५
२.७.१५.३२८	सूचना प्रकाशन तथा उन्नत बीउ उपयोग अनुगमन निरीक्षण	१।५
२.७.१५	कृषि विकास कार्यक्रम	१२।२५
२.७.१५.५०३	खाद्यान्न बालीको उन्नत बीउ उपयोगमा अनुदान(धान,गहुँ,मकै)	१२।२५
१.१.२	अस्थायी कर्मचारी	५।२५
१.१.२.२२	कृषि स्नातक करार	५।२५
२.७.१५	कृषि विकास कार्यक्रम	६
२.७.१५.११६०	ब्यावसायिक मौरी प्रबर्द्धन कार्यक्रम	६

२.५.७	व्यक्ति करार	१०।३
२.५.७.२१	कृषि तथा पशु सेवाका एक गाँउ एक प्राविधिकहरुको तलव भत्ता	१०।३
२.७.१५	कृषि विकास कार्यक्रम	०।७
२.७.१५.१३०	कृषि, पशुपन्छी तथा मत्स्य तथ्याकं अध्यावधिक कार्यक्रम	०।७
२.७.१८	पशुपन्छी विकास कार्यक्रम	१
२.७.१८.४०४	कुकुरमा रेबिज नियन्त्रण कार्यक्रम	१
२.७.१८	पशुपन्छी विकास कार्यक्रम	०।५
२.७.१८.४०	कृत्रिम गर्भाधान मिसन कार्यक्रम	०।५
२.७.१८	पशुपन्छी विकास कार्यक्रम	५
२.७.१८.२९५	गाईभैँसी प्रवर्द्धन कार्यक्रम	५
२.७.१८	पशुपन्छी विकास कार्यक्रम	५
२.७.१८.२४४	एक पालिका एक भेटेरिनरी डाक्टर	५
२.७.१८	पशुपन्छी विकास कार्यक्रम	०।५
२.७.१८.४१२	पशुपन्छिमा महामारी/आकस्मिक रोग नियन्त्रण कार्यक्रम	०।५
७.२.१	शिक्षा आधारभूत तह	५।०१
७.२.१.१	सार्वजनिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुका लागि छात्रबृत्ति (आवासीय तथा गैरआवासीय)	५।०१
२.७.१३	शैक्षिक कार्यक्रम	१४।११
२.७.१३.५०	प्रति विद्यार्थी लागतका आधारमा सिकाइ सामग्री तथा डिजिटल सिकाइ समाग्री व्यवस्थाका लागि विद्यालयलाइ अनुदान	१४।११
१.१.३	स्थायी शिक्षक	१७५५
१.१.३.३	आधारभूत तहका स्वीकृत दरवन्दीका शिक्षक, राहत अनुदान शिक्षकका लागि तलब भत्ता अनुदान (विशेष शिक्षा परिषद अन्तरगतका शिक्षक/कर्मचारीहरु समेत)	१७५५
१.१.३	स्थायी शिक्षक	६८१
१.१.३.४	माध्यमिक तहका स्वीकृत दरवन्दीका शिक्षक, राहत अनुदान शिक्षक तलब भत्ता अनुदान (विशेष शिक्षा परिषद अन्तरगतका शिक्षक/कर्मचारी,प्राविधिक धारका प्रशिक्षक समेत)	६८१
१.१.४	अस्थायी शिक्षक	१९२।१४
१.१.४.१	प्रारम्भिक बालविकास सहजकर्ता पारिश्रमिक एवं विद्यालय कर्मचारी व्यबस्थापन अनुदान	१९२।१४
२.७.१३	शैक्षिक कार्यक्रम	३७।५
२.७.१३.१०	विद्यालय सञ्चालन तथा व्यवस्थापन अनुदान	३७।५
२.७.१३	शैक्षिक कार्यक्रम	२८।५
२.७.१३.११	शैक्षिक पहुँच सुनिश्चितता, अनौपचारिक तथा वैकल्पिक शिक्षा कार्यक्रम (परम्परागत विद्यालय, वैकल्पिक विद्यालय, साक्षरता र निरन्तर शिक्षाका कार्यक्रम समेत)	२८।५
२.७.१३	शैक्षिक कार्यक्रम	१३।८४
२.७.१३.४१	आधारत तह कक्षा (६-८) मा अंग्रेजी,गणित र विज्ञान विषयमा शिक्षण सहयोग अनुदान	१३।८४
२.७.१३	शैक्षिक कार्यक्रम	९।६५
२.७.१३.२३	सामुदायिक विद्यालयका छात्राहरुलाई निशुल्क स्यानिटरी प्याड ब्यवस्थापन	९।६५
२.४.६	निशुल्क पाठ्यपुस्तक आधारभूत तह	२४।८३
२.४.६.२	सार्वजनिक विद्यालयका विद्यार्थीहरुका लागि निशुल्क पाठ्यपुस्तक अनुदान (स्थानीय	२४।८३

	विषय/मातृभाषाको समेत)	
२.७.१३	शैक्षिक कार्यक्रम	१२।९१
२.७.१३.३०२	शैक्षिक सुशासनका लागि सस्थागत क्षमता विकास, विद्यार्थी परीक्षण मुल्याङ्कन, शिक्षक मेन्टरिङ तथा विद्यालय सुपरिवेक्षण	१२।९१
२.७.११	खाद्यान्न /दिवा खाजा /पौष्टिक आहार वितरण	७२।६९
२.७.११.१	तोकिएका विद्यार्थीको दिवा खाजाका लागि विद्यालयलाई अनुदान	७२।६९
२.७.१३	शैक्षिक कार्यक्रम	४५
२.७.१३.१३	विद्यालयमा शैक्षिक गुणस्तर सुदृढीकरण कार्यसम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन अनुदान	४५
२.७.१३	शैक्षिक कार्यक्रम	९।४८
२.७.१३.३०५	विपन्न लक्षित (कक्षा ६-१२ मा अध्ययनरत छनौट भएका) विद्यार्थीका लागि छात्रवृत्ति	९।४८
२.७.१३	शैक्षिक कार्यक्रम	१७।३४
२.७.१३.४०	माध्यमिक तह कक्षा (९-१०) अंग्रेजी,गणित र विज्ञान विषयमा शिक्षण सहयोग अनुदान	१७।३४
२.७.२२	स्वास्थ्य सेवा	०।५
२.७.२२.१४३४२	मानसिक स्वास्थ्य प्रवर्धन तथा आत्माहत्या रोकथाम सम्बन्धि जनचेतना कार्यक्रम	०।५
२.७.२२	स्वास्थ्य सेवा	१
२.७.२२.१३२७७	CBIMNCI कार्यक्रम (कार्यक्रम समिक्षा, स्थलगत अनुशिक्षण)	१
२.७.२२	स्वास्थ्य सेवा	१।८२
२.७.२२.१०५०४	प्रजनन् रुग्णता स्वास्थ्य सेवा	१।८२
२.७.२२	स्वास्थ्य सेवा	६।३६
२.७.२२.१०९०३	पोषण कार्यक्रम	६।३६
२.७.२२	स्वास्थ्य सेवा	३
२.७.२२.११३२६	नियमित तथ्याङ्कको गुणस्तर वृद्धिका लागि स्वास्थ्य संस्थाहरूको मासिक बैठक, डाटा भेरिफिकेशन तथा भ्यालिडेशन एवम् अर्धबार्षिक र बार्षिक समिक्षा	३
२.७.२२	स्वास्थ्य सेवा	४।६
२.७.२२.१४३३६	"म स्वास्थ्य मेरो सामुदाय स्वास्थ्य" घरटोलमा स्वास्थ्य प्रवर्धन कार्यक्रम	४।६
२.७.२२	स्वास्थ्य सेवा	०।६
२.७.२२.१०७९०	परिवार योजना सेवा	०।६
२.७.२२	स्वास्थ्य सेवा	२१
२.७.२२.११३०३	राष्ट्रिय महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका कार्यक्रम (पोसाक प्रोत्साहन र यातायात खर्च)	२१
२.६.१	कर्मचारी दक्षता बृद्धि तालिम (प्रमाण पत्र दिने)	२
२.६.१.६४६	स्वास्थ्यकर्मीहरुलाई इम्प्लान्ट/IUCD तालिम	२
२.६.१	कर्मचारी दक्षता बृद्धि तालिम (प्रमाण पत्र दिने)	०।२५
२.६.१.३४८	स्थ्य स्वयम्सेविकालाई नसर्ने रोग र मानसिक स्वास्थ्य सम्बन्धि अभिमुखीकरण	०।२५
२.७.२२	स्वास्थ्य सेवा	१।१३
२.७.२२.९४२२	स्वास्थ्य चौकी (आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र) को न्युनतम सेवा मापदण्ड कार्यक्रम (अभिमुखीकरण, समिक्षा, फलो अप , अनुगमन तथा सुदृधिकरण समेत)	१।१३
३	स्वास्थ्य	०।५५
२.७.२२	स्वास्थ्य सेवा	०।५५

२.७.२२.१३६३८	डेंगी, जापानिज इन्सेफ्लाइटिस लगायतका किटजन्य रोगहरूको नियन्त्रणका लागि लामखुट्टेको वासस्थान खोजी गरी लार्भा नष्ट गर्ने, बिद्यालय शिक्षा कार्यक्रम, सामुदायिक परिचालन तथा सरोकारवालाहरूको अभिमुखिकरण	०।३५
२.७.२२	स्वास्थ्य सेवा	०।३५
२.७.२२.१२८७७	बिश्व रक्तचाप दिवस तथा आत्महत्या न्यूनीकरण दिवस मनाउने	०।२
२.७.१६	खाद्य तथा पोषण कार्यक्रम	३
२.७.१६.१२	पोषणमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धन	३
२.७.२२	स्वास्थ्य सेवा	७
२.७.२२.१४२२१	क्षयरोग मुक्त अभियान निरन्तरताका लागि विभिन्न कार्यक्रमहरु (जनशक्ति बाहेक)	७
२.७.२२	स्वास्थ्य सेवा	७।५३
२.७.२२.१३२७६	स्थानीय तहको साझेदारीमा नियमित खोप सुदृढीकरण, नियमित खोपमा विद्यालय केन्द्रित खोप अभियान सञ्चालन, सरसफाई प्रवर्द्धन कार्यक्रम निरन्तरता, खोपबाट बचाउन सकिने रोगहरूको खोजपड्ताल तथा निगरानी, पूर्ण खोप सुनिश्चतता र दिगोपनाका लागि व्यवस्थापन खर्च	७।५३
२.७.२२	स्वास्थ्य सेवा	६
२.७.२२.१०९०७	स्थानिय तह तर्फ मातृ तथा नवशिशु कार्यक्रम अन्तर्गत आमा सुरक्षा, गर्भवती उत्प्रेरणा सेवा, रक्तसंचार, न्यानो झोला, सुरक्षित निशुल्क गर्भपतन र नवजात शिशुको निशुल्क उपचार कार्यक्रम	६
२.७.२२	स्वास्थ्य सेवा	१
२.७.२२.१०७९१	किशोरकिशोरी स्वास्थ्य सेवा	१
१.१.१	स्थायी कर्मचारी	६
१.१.१.८९	आयुर्वेद सेवा कार्यक्रम (आयुर्वेद औषधालय)	६
७.१.४	औषधी उपचार खर्च	२९।४
७.१.४.१	मृगौला प्रत्यारोपण गरेका, डायलाइसिस गराइरहेका, क्यासर रोगी र मेरूदण्ड पक्षघातका विरामीहरूलाई औषधि उपचार खर्च मासिक रु ५ हजार दरले उपलब्ध गराइने रकम	२९।४
२.७.२२	स्वास्थ्य सेवा	१।५
२.७.२२.१४३४३	समुदाय स्तरमा नसर्ने रोग सम्बन्धि स्क्रिनिङ्ग (फागुन महिना) र जनचेतना कार्यक्रम	१।५
१.१.१	स्थायी कर्मचारी	४८२
१.१.१.८८	स्थानीय तहका स्वास्थ्य शाखा, स्वास्थ्य चौकी, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, अस्पताल तथा आयुर्वेद औषधालयहरुमा कार्यरत स्थायी कर्मचारीहरुको स्वीकृत दरवन्दी अनुसारको तलव, महगी भत्ता र पोषाक भत्ता	४८२
२.७.२२	स्वास्थ्य सेवा	१५।६९
२.७.२२.१०९०८	स्थानिय तह मार्फत मातृ तथा नवशिशु कार्यक्रम सन्चालन	१५।६९
२.७.२२	स्वास्थ्य सेवा	०।२
२.७.२२.१०६८५	जुनोटिक रोग, AMR सम्बन्धि पैरवी र अभिमूखिकरण कार्यक्रम,AMR Day,Rabies Day	०।२
२.७.२२	स्वास्थ्य सेवा	१३।८७
२.७.२२.९४२१	आधारभूत तथा आकस्मिक स्वास्थ्य सेवाको लागि औषधि खरिद	१३।८७
१.३.१	कर्मचारी पोशाक	०।१
१.३.१.४	गरिबसँग विश्वेश्रर कार्यक्रमका सामाजिक परिचालको पोशाक खर्च	०।१
१.१.२	अस्थायी कर्मचारी	८।५४

१.१.२.१८०	उद्यम विकास सहजकर्ताहरुको पारिश्रमिक (एकमुष्ट)	८।५४
२.३.१८	अन्य	२
२.३.१८.१३०	स्वीकृत कार्यविधि बमोजिम पालिकाको Geo-referenced Water Supply, Sanitation and Hygiene(WASH) plan बनाउने कार्य	२
२.४.१	कार्यालय मसलन्द सामान खर्च	०।१
२.४.१.२०	गरिबसँग विश्वेश्वर कार्यक्रमको लागि सामाजिक परिचालकको मसलन्द खर्च	०।१
२.५.७	व्यक्ति करार	०।२
२.५.७.४३	एम.आई.एस.अपरेटर र फिल्ड सहायक पोशाक भत्ता	०।२
२.५.७	व्यक्ति करार	२।३१
२.५.७.४२	स्थानीय तहका फिल्ड सहायकको लागत साझेदारी अन्तर्गत संघीय सरकारले व्यहोर्ने ७ महिनाको पारिश्रमिक बापतको रकम (बाँकी ६ महिनाको स्थानीय तहले व्यहोर्ने)	२।३१
२.५.७	व्यक्ति करार	२।०६
२.५.७.३३	मनोसामाजिक परामर्शकर्ता (सहायक पाचौं तह) को करार सेवा शुल्क (५० प्रतिशत रकम संघ सरकार मार्फत विनियोजन)	२।०६
२.५.७	व्यक्ति करार	०।१
२.५.७.७	रोजगार संयोजकको पोसाक	०।१
२.५.७	व्यक्ति करार	६।१
२.५.७.५	रोजगार संयोजकको तलव	६।१
२.६.४	उद्यमशीलता,रोजगारी मुलक/सशक्तिकरण/सीप विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि तालिम	३।३६
२.६.४.८६	गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०७७ बमोजिम लघु उद्यम विकास मोडेलमा नयाँ लघु उद्यमी सिर्जना गर्ने	३।३६
२.७.२५	अन्य	०।२५
२.७.२५.१३१	श्रमको सम्मान राष्ट्रको अभियान सम्बन्धी क्रियाकलाप संचालन	०।२५
२.७.२५	अन्य	०।७२
२.७.२५.१११११	स्थानीय तह/रोजगार सेवा केन्द्रद्वारा समुदायस्तरमा सुरक्षित वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी अभिमुखीकरण तथा सूचना प्रवाह कार्यक्रम	०।७२
२.७.२५	अन्य	०।५
२.७.२५.१११८	SaMi कार्यक्रम (चौथो) चरण कार्यान्वयन मोडालिटिको अभिमुखीकरण कार्यक्रम	०।५
२.७.२८	विविध कार्यक्रम	०।२५
२.७.२८.१३६	रोजगार संवाद मञ्चको सञ्चालन	०।२५
२.५.७	व्यक्ति करार	१।९५
२.५.७.४०	गरिबसँग विश्वेश्वर कार्यक्रमको लागि सामाजिक परिचालकको पारिश्रमिक	१।९५
२.५.७	व्यक्ति करार	२।४९
२.५.७.४१	स्थानीय तहका MIS Operator को लागत साझेदारी अन्तर्गत संघीय सरकारले व्यहोर्ने ७ महिनाको पारिश्रमिक रकम (बाँकी ६ महिनाको सम्बन्धित स्थानीय तहले व्यहोर्ने)	२।४९
२.६.४	उद्यमशीलता,रोजगारी मुलक/सशक्तिकरण/सीप विकास र क्षमता अभिवृद्धि तालिम	०।७
२.६.४.८५	गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०७७ बमोजिम उद्यमीको स्तरोन्नती (आवश्यकता पहिचानका आधारमा पुनर्ताजगी र एडभान्स सीप विकास तालिम कार्यक्रम)	०।७
२.६.४	उद्यमशीलता,रोजगारी मुलक/सशक्तिकरण/सीप विकास र क्षमता अभिवृद्धि तालिम	१।४

२.६.४.१४	सम्भाव्य उत्पादनको उत्पादकत्व र बजार प्रतिस्पर्धा बृद्धि गर्नका लागि कम्तिमा ५ जनाको समुहमा प्रबिधि हस्तान्तरण	१।४
२.७.२८	विविध कार्यक्रम	१।८५
२.७.२८.१४१	गरिबसँग विश्ववेश्वर कार्यक्रम लागु भएका स्थानीय तहमा कार्यक्रम सञ्चालन खर्च	१।८५
२.७.२५	अन्य	१
२.७.२५.११०८	रोजगार सेवा केन्द्र सञ्चालन खर्च (मसलन्द, अनुगमन/ईन्धन, रोजगारीमा खटिनु पूर्व अभिमुखिकरण, अन्य विविध खर्च)	१
२.७.२५	अन्य	५।३
२.७.२५.११७२	आन्तरिक रोजगारी सिर्जना/प्रवर्द्धनका क्रियाकलाप सञ्चालन {निर्देशिका/रणनीतिमा तोकिए बमोजिम} (क्रियाकलाप कार्यान्वयनको लागि स्थानीय तहले कम्तीमा शतप्रतिशत रकम साझेदारी गर्नुपर्नेछ।)	५।३
२.७.२५	अन्य	०।२
२.७.२५.१११६	स्थानीय तह कार्यक्रम कार्यान्वयन समितिको बैठक व्यवस्थापन खर्च	०।२
२.७.२५	अन्य	०।२
२.७.२५.१११७	स्थानीय तहको विषयगत समिति/शाखा (श्रम तथा रोजगार, स्वास्थ्य, सहकारी, जेसी सम्पर्क व्यक्ति, रोजगार संयोजक, न्यायिक समिति, अनुगमन समिति) सँग वैदेशिक रोजगार सेवालाई संस्थागत गर्ने सम्बन्धमा अभिमुखीकरण तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम	०।२
२.७.२५	अन्य	१
२.७.२५.११०९	आन्तरीक रोजगारी प्रवर्द्धनका लागि वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका व्यक्तिहरुलाई उध्यमशिलता प्रवर्द्धन कार्यक्रम	१
२.७.२५	अन्य	०।४२
२.७.२५.१११५	स्थानीय तहमा वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका व्यक्तिहरूसँग वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम	०।४२
२.८.१	अनुगमन मुल्याङ्कन तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन भ्रमण खर्च	०।९
२.८.१.४९	मनोसामाजिक परामर्शकर्ताको दैनिक भ्रमण भत्ता तथा यातायात र सञ्चार खर्च	०।९
ख) चालु खर्च कार्यक्रमको जम्मा:		५३४५
११.१.२	भवन निर्माण	०
११.१.२.३९३६	सुरक्षित नागरिक आवास कार्यक्रम :- पर्वत जिल्ला क्षेत्र नं. १ अन्तर्गत फलेवास नगरपालिका- ४२४ वटा (स्वीकृत आवास संख्या अनुसार आ.व. २०८१/०८२ सम्म सम्झौता भएका लाभग्राहीका लागि भुक्तानी गर्न)	०
११.४.८	झोलुँगे पुल	१०
११.४.८.३७०६	दधालेचौर फलेवास नगरपालिका, पर्वत,	१०
११.४.१५	सिंचाइ प्रणालीको निर्माण	५०
११.४.१५.२५४१	नुवार काउरे बस्ती संरक्षण फलेवास न.पा. 3 पर्वत	५०
११.४.२२	अन्य सार्वजनिक निर्माण	२५
११.४.२२.१९९००	झलक जिमिरे घुम्ती छुनदेउराली पोखरेचौर रोड, फलेवास नगरपालिका-५ पर्वत	२५
११.४.२२	अन्य सार्वजनिक निर्माण	७२
११.४.२२.१९५७७	दलित वस्तीमा एक घर एक धारा खानेपानी योजना १	७२
११.४.२२	अन्य सार्वजनिक निर्माण	२००

११.४.२२.७८६०	Community Development Program अन्तर्गत यूवा केन्द्रीत Digital Library, हाटबजार सुधार, सार्वजनिक शौचालय, सामुदायिक बसपार्क सुधार, पार्क निर्माण, पार्क निर्माण, सडक संरचना निर्माण, ढल निर्माण, फोहरमैला व्यवस्थापन कार्य निर्माण, नाला निर्माण, सार्वजनिक पर्खाल निर्माण POM अनुसार श्रम मूलक कार्यक्रम गर्ने ।	२००
११.४.२२	अन्य सार्वजनिक निर्माण	२५
११.४.२२.२००४८	नुवारा बाजाबारी खोरिया हुँदै चुच्न देउरालि सडक, पर्वत,फलेवास गापा।	२५
११.४.२२	अन्य सार्वजनिक निर्माण	२५
११.४.२२.२१५७६	पर्वत जिल्ला फलेवास नगरपालिका वडा न ४ तातोपानी-रुग्दी चाउकापोखरी-चुचनदेउराली-पोखराचौर सडक स्तरोन्नति कार्य	२५
११.४.२२	अन्य सार्वजनिक निर्माण	२५
११.४.२२.२०७७७	पर्वत जिल्ला फलेवास ६ स्थित श्यामघर देविस्थान शान्तिचौर देखि वडा कार्यालय हुदै खानीगाउँ खौला सडक स्तोउन्नती कार्य	२५
११.४.२२	अन्य सार्वजनिक निर्माण	४०
११.४.२२.२०५८४	पर्वत जिल्ला फनपा ६ मा देवीस्थान- महाजन डहर - नगर अस्पताल- नागढुंगा सडक स्तरोन्नती कार्य।	४०
११.४.२२	अन्य सार्वजनिक निर्माण	२५
११.४.२२.२११८६	पर्वत जिल्ला फनपा ११ गजौटे खोला लामिछाने चौतारो सडक स्तरोउन्नति	२५
११.४.२२	अन्य सार्वजनिक निर्माण	४०
११.४.२२.२१३९१	पर्वत जिल्ला फनपा वडा न २ धारापानी गहते सिम्लो मोटरबाटो स्तरोन्नति	४०
११.४.२२	अन्य सार्वजनिक निर्माण	८१
११.४.२२.१८५९३	झकलक चितीपानी चुचनदेउराली सडक स्तरोन्नति	८१
११.४.२२	अन्य सार्वजनिक निर्माण	२५
११.४.२२.२०३९३	पर्वत जिल्ला फनपा ८,३र५ अर्चलेदेखि सराड्दी हुँदै पिप्ले सडक स्तरोन्नती कार्य	२५
११.४.२२	अन्य सार्वजनिक निर्माण	२५
११.४.२२.२०१९८	पर्वत जिल्ला फलेवास नगरपालिका ठाडी खोरिया-सात्ले-सिरकाङ, भुसालखर्क सडक	२५
११.४.२२	अन्य सार्वजनिक निर्माण	४०
११.४.२२.२००१०	देवीस्थान-महाजन नहर-नगरअस्पताल-नागढुङ्गा जोड्ने सडक, फलेवास ,६, पर्वत	४०
६.३.१	समानिकरण अनुदान (प्रदेश/स्थानीय तह)	३२५
६.३.१.१	समानिकरण-न्युनतम अनुदान	३२५
६.३.१	समानिकरण अनुदान (प्रदेश/स्थानीय तह)	५१
६.३.१.३	समानिकरण-कार्यसम्पादनमा आधारित अनुदान	५१
६.३.१	समानिकरण अनुदान (प्रदेश/स्थानीय तह)	५८७
६.३.१.२	समानिकरण-सुत्रमा आधारित अनुदान	५८७

आ.व. २०८२।०८३ का लागि आन्तरिक आयको प्रक्षेपण :

क्र.स.	विवरण तथा क्षेत्र	नगरपालिकाको आन्तरिक आय	प्रदेश सरकारलाई जाने ४०%	कैफियत
१	सेवाशूल्क	१०१८१००		
२	विभिन्न प्रमाणित र सिफारिस	१२२३४००		
३	बहाल कर	११२५००		
४	सरकारी सम्पत्तीको वहालवाट प्राप्त आय	१०००००		
५	मनोरन्जन कर	०		
६	विज्ञापन कर	२५००		
७	चारकिल्ला प्रमाणित	६००००		
८	घर नक्सा पास दस्तूर	१३७६९००		
९	सम्पत्तिकर	९०६०००		
१०	न्यायिक दस्तूर	१००००		
११	परिक्षा शूल्क	१००००		
१२	तिन पांग्रे अटो रिक्सा,ठेलागाडा,रिक्सा वाट प्राप्त आम्दानी	२१०००		
१३	व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तूर	११०००		
१४	नाता प्रमाणित दस्तूर	११५०००		
१५	अन्य दस्तूर	१०००००		
१६	व्यवसाय रजिष्टेशन दस्तूर	२००००		
१७	बेरुजू	३०००००		
१८	भूमिकर / मालपोत	१८०००००		
१९	दण्ड जरिवाना	०		
२०	व्यवसाय कर	१०६६२५०		
२१	व्यवसायिक कारोबार कर	५०८०००		
२२	जलस्रोत सम्वन्धी अन्य दस्तूर	२००००		
२३	अन्य प्रशासनीक सेवा शूल्क	१०००००		
२४	न.पा.का मेशीन परिचालनबाट प्राप्त आय	१८०९०००		
२५	ढूंगा गिटी वालूवा ठेक्कावाट प्राप्त आय	३,३१०,३५०	२,२०६,९००	जम्मा: ५५१७२५०
२६	घरजग्गा रजिष्ट्रेसन दस्तूर	१,०००,०००		
	जम्मा	**१५००००००**		

२. विभिन्न प्रमाणित र सिफारिस तथा अन्य दस्तुर :

सि.नं.	सेवाको किसिम	दर	परिमाण	कुल जम्मा	कैफियत
१	घरवाटो सिफारिस				
	न.पा.को वडा नं. ४, ५, ६, को समतल क्षेत्र र अन्य वडाका बजार क्षेत्र प्रति रोपनी(१ रोपनी भन्दा कम जति भएपनि १ रो.को दस्तुर लाग्ने छ)				
क	पक्कि सडकसँग जोडिएको कित्ता एक रोपनी सम्म	700	100	70000	
ख	मूख्य सडक (कच्ची)	600	50	30000	
ग	शाखा सडक (कच्ची)	500	100	50000	
घ	गोरेटो बाटो	100	200	20000	
	माथि उल्लेखित बाहेक न.पा.का अन्य वडाहरु				

क	पक्कि सडक	500	80	40000	
ख	मूख्य सडक (कच्ची)	300	50	15000	
ग	शाखा सडक (कच्ची)	200	50	10000	
घ	गोरेटो बाटो	50	50	2500	
२	जग्गा नामसारी सिफारिस				
क	न.पा.को वडा नं. ४, ५, ६, को समतल क्षेत्र र अन्य वडाका बजार क्षेत्र	500	100	50000	
ख	माथि उल्लेखित बाहेक न.पा.का अन्य वडाहरु	200	100	20000	
३	नाम, थर संशोधन सिफारिस	300	50	15000	
४	घर कायम सिफारिस (ढलान घर)	1000	20	20000	
५	घर कायम सिफारिस (ढलान बाहेक अन्य घर)	300	50	15000	
६	छुट जग्गा दर्ताको सिफारिस दस्तुर				
क	न.पा.को वडा नं. ४, ५, ६, को समतल क्षेत्र र अन्य वडाका बजार क्षेत्र एक रोपनी सम्म	3000	0	0	प्र.रो थप रु.१०००
ख	माथि उल्लेखित बाहेक न.पा.का अन्य वडाहरु	300	8	2400	
७	विद्युत जडानको सिफारिस दस्तुर(घरयासी प्रयोजन)				
क	न.पा.को वडा नं. ४, ५, ६, को समतल क्षेत्र र अन्य वडाका बजार क्षेत्र	400	100	40000	
ख	माथि उल्लेखित बाहेक न.पा.का अन्य वडाहरु	200	100	20000	
८	विद्युत जडानको सिफारिस दस्तुर(थ्री फेज लाइन)				
क	न.पा.को वडा नं. ४, ५, ६, को समतल क्षेत्र र अन्य वडाका बजार क्षेत्र (व्यवसायिक प्रयोजन मात्र)	1500	3	4500	
ख	माथि उल्लेखित बाहेक न.पा.का अन्य क्षेत्र	1000	110	110000	
९	व्यवसाय, खानेपानी धारा, विद्युत मिटर आदिको ठाउँसारी तथा नाम संशोधन सिफारिस	300	150	45000	
१०	निजीधारा वा टेलिफोन जडान सिफारिस दस्तुर	250	100	25000	
११	बैदेशिक रोजगारको भिसा प्रयोजनकोसिफारिस(सार्कका सदस्य राष्ट्रहरु बाहेक)	0	0	0	
क	खाडी मुलुकको लागि	500	50	25000	
ख	माथि उल्लेखित बाहेक अन्य मुलुकको लागि	1000	25	25000	
१२	परिवार ल्याएको/लगेको सिफारिस	200	100	20000	
१३	नाता प्रमाणित दस्तुर	500	230	115000	
१४	वसोवास प्रमाणित (बैदेशिक प्रयोजन)	1000	8	8000	
१५	बसोवास प्रमाणित (स्वदेशी प्रयोजन)	500	10	5000	
१६ क	नाफामूलक संस्था दर्ता	2500	5	12500	
ख	नविकरण	1000	5	5000	
१७ क	सामाजिक संघसंस्था दर्ता	500	5	2500	
ख	सामाजिक संघसंस्था नविकरण	100	5	500	
ग	सामाजिक संघसंस्था कार्यक्षेत्र विस्तार	500	2	1000	
१८ क	जलस्रोत ऐन अर्न्तगत दर्ता हुने संघसंस्था दर्ता	500	6	3000	
ख	जलस्रोत ऐन अर्न्तगत दर्ता हुने म्याद नाघेका संघसंस्था नविकरण एक पटकको लागि एकमुष्ट	1000	2	2000	
ग	जलस्रोत ऐन अर्न्तगत दर्ता हुने संघसंस्था नविकरण	500	2	1000	
घ	जलस्रोत ऐन अर्न्तगत दर्ता हुने संघसंस्था कार्यक्षेत्र विस्तार	1500	5	7500	
१९	मोही नामसारी सिफारिस	500	5	2500	
२०	सम्बन्ध विच्छेदको सिफारिस	1500	11	16500	
२१	ठुला उद्योग स्थापनाको सिफारिस	10000	0	0	
२२	मझौला उद्योग स्थापनाको सिफारिस	1000	1	1000	

२३	साना तथा घरेलु उद्योगको सिफारिस	500	100	50000	
२४	रुख काट्ने सिफारिस प्रति गोटा (प्रतिबन्धित बाहेक स्वीकृत आवश्यक पर्नेमा)	300	50	15000	
२५	नेपाली पेन्सनपट्टा सम्बन्धी सिफारिस	500	20	10000	
२६	भारतीय पेन्सनपट्टा सम्बन्धी सिफारिस	1000	4	4000	
२७	अन्य मुलुकको पेन्सनपट्टा सिफारिस	5000	3	15000	
२८	अपुताली सिफारिस (नेपालको लागि)	1000	1	1000	
२९	अपुताली सिफारिस (विदेशको लागि)	5000	1	5000	
३०	क) जन्म मृत्यू विवाह प्रमाणित तथा सिफारिस (३५ दिन कटेपछि)	100	50	5000	
	ख) जन्म मृत्यू विवाह परिचयपत्र प्रतिलिपी	300	20	6000	
३१	उल्लेखित बाहेकका अन्य विविध प्रमाणित तथा सिफारिस	200	135	27000	
३२	अंग्रेजीमा सिफारीस	1000	85	85000	
३३	एफ.एम. सञ्चालन सिफारिस शुल्क	50000	0	0	
३४	एफ.एम.सञ्चालन इजाजत दस्तुर १०० वाट सम्म	10000	1	10000	
३५	एफ.एम.सञ्चालन इजाजत नविकरण	15000	1	15000	
३६	सहकारी दर्ता शुल्क	5000	2	10000	
३७	व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर	1000	8	8000	
३८	श्रम स्वीकृतीको लागि सिफारिस दस्तुर	200	500	100000	
	अन्य शुल्क नियमानुसार हुनेछ			**1223400**	

द्रष्टव्य : नगरपालिका र वडा कार्यालयबाट हुने व्यक्तिगत एवं पारिवारिक आर्थिक सहायता सम्वन्धिसफारीस, अपाङ्गताको सिफारिस, छात्रवृत्तिको सिफारिस, विपन्नताको सिफारिस, औषधि उपचारको सिफारिस, योजना मागको सिफारिस, विपद वा सङकट सम्वन्धि सिफारिस वा यस्तै प्रकृतिका अन्य सिफारिस निःशुल्क गर्ने ।

३. बहाल कर :

क.स.	सेवाको किसिम	दर	परिमाण	कुल जम्मा	कैफियत
१	नगरपालिका क्षेत्रभित्र कुनै घर, पसल, ग्यारेज, गोदाम, टहरा, सेड कारखाना, जग्गा आदि वहालमा दिएकोमा १० प्रतिशत	१०छ	१००००००	१०००००	
२	नगर क्षेत्रमा आफुले निर्माण, रेखदेख र सञ्चालन गरेको हाटबजार र सार्वजनिक स्थल, ऐलानी जग्गा वा सार्वजनिक बाटोको छेउमा अस्थायी पसल थाप्न दिए वापत प्रति वर्गफिट (वजार क्षेत्र)	२०	५००	१००००	
३	नगर क्षेत्रमा आफुले निर्माण, रेखदेख र सञ्चालन गरेको हाटबजार र सार्वजनिक स्थल, ऐलानी जग्गा वा सार्वजनिक बाटोको छेउमा अस्थायी पसल थाप्न दिए वापत प्रति वर्गफिट (अन्य क्षेत्र)	५	५००	२५००	
				११२५००	

४. मनोरञ्जन कर :

क.स.	सेवाको किसिम	दर	परिमाण	कुल जम्मा	कैफियत
१	सिनेमाहल, भिडियोहल, साँस्कृतिक प्रदर्शनहल, थ्रिएटर संगित तथा मनोरञ्जन प्रदर्शन स्थलको प्रवेश शुल्क	प्रदेशले निर्धारण गरे बमोजिम	०	०	
२	जादु, सरकश, चटक, आदि	प्रदेशले निर्धारण गरे बमोजिम	०	०	

				0	

५. विज्ञापन कर :

विज्ञापन करको दर बार्षिक :

क.स.	सेवाको किसिम	दर रु.	परिमाण	कुल जम्मा	कैफियत
१	अग्लो साइनबोर्ड, डिपिएस बोर्ड प्रति व. फिट	५	१००	५००	
२	वाल पेन्ट विज्ञापन प्रति व.फि	५	१००	५००	
३	व्यानर (बढीमा एक महिना सम्मको लागि) प्रतिगोटा	३००	५	१५००	
				2500	

६ चार किल्ला प्रमाणीत					
क.सं.	**जग्गाको क्षेत्रफल**	**दर**	**परिमाण**	**जम्मा**	**कैफियत**
१	चार किल्ला प्रमाणित गर्ने	२००	३००	६००००	

७.घर नक्सा पास दस्तुर :

सि.नं.	विवरण	दर रु./ ब.फि.	परिमाण	कुल जम्मा	कैफियत
१.	ढलान घर निर्माण (पर्खाल समेत)				
क	न.पा.को वडा नं. ४, ५, ६, को समतल क्षेत्र र अन्य वडाका बजार क्षेत्र				
	पहिलो तला	५	९००००	४५००००	
	दोस्रो तला	४	८००००	३२००००	
	तेस्रो तला र थप तला	३	७००००	२१००००	
ख	माथि उल्लेखित बाहेक न.पा.का अन्य वडाहरु				
	पहिलो तला	3	60000	180000	
	दोस्रो तला	२	५००००	१०००००	
	तेस्रो तला र थप तला	१	४००००	४००००	
२.	कच्ची घर पर्खाल समेत (टिन, ढुंगाको छाना)				
	वडा नं. ४, ५, ६, को समतल क्षेत्र र अन्य वडाका बजार क्षेत्र	१	३००००	३००००	
	माथि उल्लेखित बाहेक न.पा.का अन्य वडाहरु	०.५	२००००	१००००	
३.	नगरपालिका हुनु भन्दा अगाडी निर्माण गरेको नक्सापास गर्दा(मापदण्ड अनुरुप निर्माण भएमा मात्र)				

क	वडा नं. ४, ५, ६, को समतल क्षेत्र र अन्य वडाका बजार क्षेत्र	२	९०००	१८०००	
ख	माथि उल्लेखित वाहेक न.पा. का अन्य वडाहरु	१	८०००	८०००	
४	नक्सा नविकरण वापत				
	घर नक्सा नामसारी पक्की (एकाघर)	२००	३	६००	
	घर नक्सा नामसारी पक्की (एकाघर नभएमा))	१५००	२	३०००	
	कच्ची घर (ढुंगामाटोको जोडाई जस्ताको छाना) नक्सा नामसारी	१००	१	१००	
	कच्ची घर फुसको छाना भएको वा सामान्य घर टहरा नक्सानामसारी	५०	२०	१०००	
	झुपुडा घर नामसारी	२०	१०	२००	
	अस्थायी टहरा निर्माणको इजाजत दस्तुर	२००	३०	६०००	
			जम्मा रु	१३७६९००	

८. सम्पत्ति कर :

क्र.सं.	मुल्याङ्कन रकम (रु मा)	दर	परिमाण	कुल जम्मा	कैफियत
१	रु. १ लाख सम्म	१००	३००	३००००	
२	रु. १ लाख देखि ५ लाख सम्म	३००	४००	१२००००	
३	रु. ५ लाख देखि १० लाख सम्म	५००	४००	२०००००	
४	रु. १० लाख देखि १५ लाख सम्म	१०००	२००	२०००००	
५	रु. १५ लाख देखि २० लाख सम्म	१५००	१००	१५००००	
६	रु. २० लाख देखि ३० लाख सम्म	२५००	९	२२५००	
७	रु. ३० लाख देखि ४० लाख सम्म	३५००	८	२८०००	
८	रु. ४० लाख देखि ५० लाख सम्म	४५००	८	३६०००	
९	रु. ५० लाख देखि ८० लाख सम्म	७५००	७	५२५००	
१०	रु. ८० लाख देखि १ करोड सम्म	९५००	३	२८५००	
११	रु. १ करोड देखि १ करोड ५० लाख सम्म	११५००	१	११५००	
१२	रु. १ करोड ५० लाख देखि २ करोड सम्म	१२५००	१	१२५००	
१३	रु. २ करोड माथी प्रतिहजार रु २ थप	१४५००	१	१४५००	
				९०६०००	
सम्पत्ति कर प्रयोजनका लागि घर तथा जग्गाको मुल्याङ्कन आ.व. २०८१/०८२ कै लागु हुनेछ।					

९. भुमि कर :

क्र.सं.	मुल्याङ्कन रकम (रु मा)	दर	परिमाण	कुल जम्मा	कैफियत
१	रु. १ लाख सम्म	१००	७६५	७६५००	
२	रु. १ लाख देखि ५ लाख सम्म	३००	६५०	१९५०००	
३	रु. ५ लाख देखि १० लाख सम्म	५००	६५०	३२५०००	
४	रु. १० लाख देखि १५ लाख सम्म	१०००	६९०	६९००००	
५	रु. १५ लाख देखि २० लाख सम्म	१५००	२०५	३०७५००	
६	रु. २० लाख देखि ३० लाख सम्म	२५००	९	२२५००	
७	रु. ३० लाख देखि ४० लाख सम्म	३५००	८	२८०००	
८	रु. ४० लाख देखि ५० लाख सम्म	४५००	८	३६०००	
९	रु. ५० लाख देखि ८० लाख सम्म	७५००	७	५२५००	
१०	रु. ८० लाख देखि १ करोड सम्म	९५००	३	२८५००	
११	रु. १ करोड देखि १ करोड ५० लाख सम्म	११५००	१	११५००	

१२	रु. १ करोड ५० लाख देखि २ करोड सम्म	१२५००	१	१२५००	
१३	रु. २ करोड माथी प्रतिहजार रु २ थप	१४५००	१	१४५००	
				१८०००००	
भुमिकर प्रयोजनका लागि घर तथा जग्गाको मुल्याङ्कन आ.व. २०८१/०८२ कै लागु हुनेछ।					

१०.माथी उल्लेख गरिएकोमा वाहेक अन्य घर जग्गा रजिष्ट्रेशन, उद्योग व्यावसाय दर्ता, नविकरण शुल्क तथा दस्तुर सम्वन्धित क्षेत्रग ऐन, नियम कार्यविधिले तोके वमोजिम हुनेछ।

११.दण्ड जरिवाना :

सि.नं.	विवरण	दर			
१.	तोकिएको शुल्क, दस्तुर, कर सम्वन्धीत वर्षमा नवुझाएमा	पहिलो वर्ष १०% जरीवाना	-	-	
२.	तोकिएको शुल्क, दस्तुर, कर सम्वन्धीत वर्षमा नवुझाएमा दोस्रो वर्ष अगिल्लो वर्षको थप शुल्क, दस्तुर, कर सहित	दोश्रो वर्ष २०% जरीवाना	-	-	
३.	ढुङ्गा, गिटी, वालुवा, काठ वा यस्तै प्रकृतिका अन्य प्राकृतिक श्रोत चोरी निकासी वापत	टयाक्टरको लागि प्रथम पटक रु. १५,०००/- दोस्रो पटक रु ३०,०००। तेस्रो पटक ६०,०००। सो भन्दा वढि भएमा नगरकार्यपालिकाको निर्णयअनुसार अझ बढि कारबाही गरिन्छ। टिप्परको लागि प्रथम पटक रु. २५,०००/- द्रास्रो पटक रु ५०,०००। तेस्रो पटक १,००,०००। सो भन्दा वढि भएमा नगरकार्यपालिकाको निर्णयअनुसार अझ बढि कारबाही गरिन्छ।	0	0	व्याक हु लोडर, स्काभेटर,डोजर लगायतका हेभी मेशीनरी उपकरण प्रयोग गरेमा पहिलो पटक रु १,००,०००, दोस्रोपटक रु २,००,००० र तेस्रो पटक ३००००० र सो भन्दा बढिमा नगर कार्यपालिकाको निर्णइ अनुसार अझ बढि कारबाही गरिन्छ।
द्रष्टव्य : ढुंगा, गिटी, बालुवा, काठ, वा यस्तै प्रकृतिका अन्य प्राकृतिक श्रोत चोरी निकासी गरेको सामान नियन्त्रणमा लिई दण्ड जरिवाना स्वरुप असुल गरिएको रकमको विस प्रतिशत रकम सो कार्यमा सहयोग पुर्‍याउने सुरक्षा निकाय लाई प्रोत्साहन स्वरुप दिने।					

१२. संघीय वन ऐन २०७६, वन नियमावली २०७९ र गण्डकी प्रदेशको वन ऐन २०८० को परिधीभित्र रहेर बनका काठपात लगायतका बस्तुहरु ओसारपसार गर्दा सोही अनुसारका कर, सेवा, शुल्क आदी लिईनेछ।

१३. व्यवसाय कर : वार्षिक

क्र.स.	शिर्षक	दर	परिमाण	कुल जम्मा	कैफियत
१	होटल, लज, रेष्टूरेन्ट, बार, क्याफे, मिष्ठान भण्डार,				
	क. मदिरा समेत विक्रि गर्ने होटल लज समेत	२०००	२०	४००००	
	ख होटल, लज समेत	१५००	५	७५००	
	ग. मदिरा समेत विक्रि गर्ने होटल	१२००	३०	३६०००	
	ख होटल मात्र	१०००	१०	१००००	
२	टेन्टहाउस र क्याटरिङ	१०००	०	०	
३	सूनचादी पसल	१०००	६	६०००	
४	टेलरिङ व्यवसाय			०	
	क कपडा पसल सहतिको टेलरिङ	१०००	३	३०००	

	ख टेलरिङ	५००	८	४०००	
५	सैलून	५००	१	५००	
६	क व्युटि पार्लर(तालिम समेत दिने	१०००	२	२०००	
७	क कम्प्यूटर बिक्री	१५००	०	०	
	ख कम्प्यूटर मर्मत	७५०	३	२२५०	
८	क टिाभि,फ्रिज, बिक्री	१५००	०	०	
	ख टिभि,फ्रिज, मर्मत	५००	०	०	
९	क रेडीयो, मोबाईल, टेलिफोन विक्री	१०००	३	३०००	
	ख रेडीयो, मोबाईल, टेलिफोन मर्मत	१०००	२	२०००	
१०	घडी, अडीयो तथा भिडीयो क्यासेट बिक्रि तथा मर्मत	५००	०	०	
११	जूत्ता तथा चप्पल बिक्री	१०००	५	५०००	
	५ भन्दा बढी सामानहरुको डीलर	५०००	०	०	
	३ भन्दा बढी ५ वटा सम्म सामानहरुको डीलर	३५००	०	०	
	१ भन्दा बडी ३ वटा सम्म सामानको डीलर	२५००	०	०	
	एउटा मात्र सामानको डिलर	१५००	२	३०००	
१२	औषधि पसल(एलोपेथिक, होमोपेथिक,आयूर्वेदिक,चस्मा पसल			०	
	थोक बिक्रेता	२०००	०	०	
	खूदा बिक्रेता	१०००	१०	१००००	
	साना खूद्रा बिक्रेता	७५०	१०	७५००	
	चस्मा पसल	१०००	१	१०००	
१३	नीजि अस्पताल तथा नर्सिङ होम	४०००	०	०	
१४	किल्नीक तथा ल्याब	१०००	०	०	
	डेन्टल अस्पताल	१०००	०	०	
१५	डेन्टल क्लिनिक	१०००	०	०	
१६	पान पसल	५००	०	०	
१७	लत्ता कपडा धूलाई तथा सरसफाई		०	०	
	ड्राई क्लीनर्स	५००	०	०	
	धोबी	३००	०	०	
१८	सिनेमा हल (मनोरञ्जन कर		०	०	
	क दैनिक रुपमा सचालन हूने	७०००	०	०	
	ख आशिक रुपमा सचालन हूने	५०००	०	०	
१९	आर्ट व्यवसाय		०	०	
	कामदार राखि व्यवसाय गर्ने	७५०	०	०	
	आफै गर्ने	५००	१	५००	
२०	इलेक्ट्रीक सामानहरुको बिक्री	१०००	१०	१००००	
२१	फोटो स्टूडीयो			०	
	कलर ल्याब फोटो स्टूडीयो	१५००	०	०	
	क फोटो स्टूडीयो	१०००	२	२०००	
२२	धागो, टाक, फस्नर	५००	०	०	
२३	भाडा पसल	१५००	३	४५००	

२४	गिफ्ट तथा कस्मेटीक पसल	१०००	१०	१००००	
२५	प्लाई, सिसा, कार्पेट, फ्रेम आदि बिक्री	१५००	१	१५००	
२६	पेट्रोल पम्प	५००००	१	५००००	
२७	ग्यास सिलिण्डर बिक्रेता	१०००	०	०	
२८	मोटरसाईकल,साईकल,रिक्सा लगायत मर्मत	१५००	२	३०००	
२९	अटोमेकानिक्स तथा ईन्जिनियरिङ(मोटर पार्टस्	४०००	०	०	
३०	लेथ सेक्सन तर्फ	२०००	०	०	
३१	मोटर बडी बिल्डर्स	२०००	०	०	
३२	टायर मर्मत तथा हावा हाल्ने तथा सिट मर्मत	१०००	०	०	
३३	मोटर साईकल सो रुम	२०००	०	०	
३४	पशू आहार उद्योग फिडस	१५००	०	०	
३५	लेखा परीक्षक			०	
	क र ख श्रेणीलाई	१०००	३	३०००	
	ग र घ श्रेणीलाई	५००	३	१५००	
३६	बैक, फाईनान्स, वित्तिय सस्था तथा सहकारी बैक नाफामूलक)			०	
	क वर्गको बैक वा वित्तिय स)स्था	१००००	१	१००००	
	ख वर्गको बैक वा वित्तिय स)स्था	८०००	३	२४०००	
	ग वर्गको बैक वा वित्तिय स)स्था	६०००	२	१२०००	
	घ वर्गको बैक वा वित्तिय स)स्था	४०००	२	८०००	
३७	पाउरोटी, बरफ, बिस्कूट तथा दालमोठ उद्योग	१०००		०	
३८	निजि शिक्षालय सचालन तर्फ			०	
	क्याम्पस, उच्च मा.वि.	५०००	०	०	
	प्रा.वि., नि.मा.वि., मा.वि.	२०००	१०	२००००	
३९	ब्लक, रिङ, टायल तारबार पोल उद्योग	१५००	०	०	
४०	पोलिथिन पाईप तथा अन्य प्लाष्टिकका सामानहरुको उद्योग	३०००	०	०	
४१	मैनबत्ति तथा अगर बत्ति उद्योग	१०००	२	२०००	
४२	मसला उद्योग	७५०	०	०	
४३	परामर्श सेवा		०	०	
	इन्जीनियरिङ	५०००	२	१००००	
	शैक्षिक	१५००	०	०	
	अन्य परामर्श सेवा	१०००	०	०	
४४	किराना पसल			०	
	मदिरा समेत विक्रि गर्ने थोक बिक्रेता	२५००	०	०	
	मदिरा बाहेक अन्य वस्तू विक्री गर्ने थोक विक्रेता	२०००	०	०	
	मदिरा समेत विक्रि गन खूद्रा बिक्रेता	१५००	२५	३७५००	
	खूद्रा बिक्रेता	१०००	२५	२५०००	
४५	मादल मर्मत तथा बिक्री	२००	१	२००	
४६	सिरक डसना बिक्री	१०००	३	३०००	
४७	हयुम पाईप, विद्यूत पोल उद्योग	१००००	०	०	

४८	झोला तयारी गर्ने उद्योग	५००	०	०	
४९	कन्फेक्सनरी उद्योग	१०००	०	०	
५०	डेरी उद्योग (दूग्ध तथा दूग्ध सम्बन्धि अन्य व्यवसाय	१०००	३	३०००	
५१	फर्निचर उद्योग, फर्निचर सो रुम, समिल	२०००	३	६०००	
५२	फर्निचर उद्योग	१५००	०	०	
	फर्निचर सोरुपम	१०००	२	२०००	
५३	ग्रील सटर उद्योग	१५००		०	
	क श्रेणी	१५००	०	०	
	ख श्रेणी	१०००	५	५०००	
५४	मिल (कूटानि, पिसानि, पेलानि, (सेलर, तेल, चिउरा आदि			०	
	कूटानी पिसानी	१५००	१५	२२५००	
	कूटानी	१०००	२	२०००	
	पानी घट्ट	५००	२	१०००	
५५	कूखूरा पालन			०	
	१००० देखी माथी	१०००	०	०	
	१००० वटा सम्म	५००	५	२५००	
५६	माछा, मासू पसल	१०००	११	११०००	
५७	तरकारी फलफूल तथा साग सब्जी पसल	५००	१०	५०००	
५८	अण्डा बिक्री	१०००	१०	१००००	
५९	छाला सकलन तथा बिक्री	१५००	०	०	
६०	इट्टा बिक्री डिपो तथा सकलन केन्द्र	३०००	०	०	
६१	डोको, नाम्लो, भकारी, प्लाष्टिक तथा बेतबासका सामानहरु	१०००	०	०	
६२	हार्डवयर्स पसल	३०००	७	२१०००	
६३	चिम्नी उद्योग (इटा भट्टा	५०००	०	०	
६४	मेटलको भाडा बनाउने व्यवसाय	५००	०	०	
६५	पूस्तक, स्टेश्नरी तथा खेलकूदका सामानहरुको बिक्री	१०००	८	८०००	
६६	केवूल प्रसारण	३०००	२	६०००	
६७	फोटोकपी, फ्याक्स, लेमिनेशन, वाइन्डीङ, कूरियर	१०००	०	०	
६८	कम्प्यूटर, ड्राईभिङ तथा अन्य ईन्ष्टीच्यूट	१०००	०	०	
६९	कपडा पसल	१०००	१५	१५०००	
७०	छापखाना तथा कपि, किताब उद्योग	२०००	०	०	
७१	डिजिटल छापाखना	१०००	०	०	
७२	साईबर, नेट, फोन सेवा)(कम्यूनिकेसन सेवा) क श्रेणी	१०००	०	०	
७३	रसायनिक मल, विउ विजन, किटनाशक औषधि बिक्री	१०००	२	२०००	
७४	भिडीयो मिक्सी,	१०००	३	३०००	
७५	क मदीरा थोक बिक्री	३०००	०	०	
	ख मदीरा खूद्रा बिक्री	१५००	१५	२२५००	
७६	ट्युसन सेन्टर	७५०	०	०	
७७	बेरिङ रिपेरिङ तथा बिक्री	७५०	०	०	
७८	मेशीनरी सामान बिक्री(मोटर, जेनेटर आदि क श्रेणी	२०००	०	०	

	ख श्रेणी	१५००	०	०	
७९	पङ्खा कृषि मोटर मर्मत	७५०	०	०	
८०	रेमिटेन्स सेवा	१०००	२	२०००	
८१	कवाडी ब्यबसाय	२०००	०	०	
८२	मोविल, ग्रिज बिक्री	१०००	०	०	
८३	टूर्स एण्ड ट्राभल	१०००	०	०	
८४	कूरियर तथा कार्गो सेवा	१०००	०	०	
८५	भेटेनरी सेवा	१०००	८	८०००	
८६	चिया पसल	५००	३०	१५०००	
८७	रंगरोगन सिसा पसल	५०००	२	१००००	
८८	हाइड्रोपावर प्रा.लि.		०	०	
८९	सोलार		०	०	
९०	फर्निसिङ	१०००	५	५०००	
९१	भैसी पालन फर्म	१०००	२	२०००	
९२	बंगुर पालन फर्म	१०००	२	२०००	
९३	अफ्सेट प्रेस	१०००	१	१०००	
९४	सार्वजनिक परिवहन सेवा		०	०	
९५	साइवर/कम्प्युटर तालिम केन्द्र	५००	२	१०००	
९६	वीमा कम्पनि		०	०	
९७	इन्जिनियरिङ्ग परामर्श सेवा	५०००	२	१००००	
९८	विशेषज्ञ डाक्टर सेवा	५०००	१	५०००	
९९	नोटरी पव्लिक सेवा	२०००	१	२०००	
१००	निजी प्राविधिक शिक्षालय	५००	१	५००	
१०१	हाउजिङ/घरजग्गा खरिद विक्री		०	०	
१०२	फ्रेस हाउस (खसी बोका/माछा)	१०००	१०	१००००	
१०३	चुरा पसल	५००	१५	७५००	
१०४	कस्मेटिक पसल	५००	२	१०००	
१०५	फ्लेक्स प्रिन्ट पसल		०	०	
१०६	पुल हाउस	१०००	१	१०००	
१०७	ठेका भाँडा पसल	१०००	१	१०००	
१०८	माटाका भाँडा पसल	५००	१	५००	
१०९	डाला नाडला पसल	५००	१	५००	
११०	खेलौना सामग्री पसल	५००	२	१०००	
१११	जडिबुटी पसल/संकलन कर्ता	१०००	१	१०००	
११२	दलित जनजाती प्रमाणीत	१००	४८	४८००	
११३	कर क्लियरेन्स सिफारीस	१००	५०	५०००	
११४	व्यवसायिक प्रचार प्रसार माइकिङ गाडीबाट (दैनिक कर)	२००	५	१०००	
११५	बाहिरबाट बेच्न ल्याउने			०	
	खसीबोका प्रति गोटा	१०	१००	१०००	

	हाँस, कुखुरा, प्रति गोटा	१	५००	५००	
	गाई, भैसी प्रति गोटा	५०	१००	५०००	
	च्याङ्ग्रा प्रति गोटा	१०	१००	१०००	
	माछा प्रति के.जि.	५	५००	२५००	
११६	घुम्ति पसल/कुम्ले पसल/बाडाँ प्रतिदिन	५०	१००	५०००	
११७	साना मिल दर्ता शुल्क	५००	३८	१९०००	
११८	आयोजनाको लागि संचालन हुने अस्थायी क्रसर व्यवसाय कर	१०००००	१	१०००००	
११९	वालुवा प्रसोधन केन्द्र	५००००	१	५००००	
१२०	वनभोज स्थल	५००	५	२५००	
१२१	भाडाको तिन पांग्रे टेम्पो (बार्षिक)				कार्यविधि अनुसार
क	रुट ईजाजतपत्र	२०००	५	१००००	
ख	नविकरण	२०००	५	१००००	
१२२	ठेलागाडा (बार्षिक)	१००	५	५००	
१२३	रिक्सा (बार्षिक)	१००	५	५००	
१२४ क	घ वर्गको निर्माण व्यवसाय ईजाजत पत्र दर्ता शुल्क	४००००	२	८००००	
ख	घ वर्गको निर्माण व्यवसाय ईजाजत पत्र नविकरण शुल्क	८५००	१५	१२७५००	
ग	घ वर्गको निर्माण व्यवसाय ईजाजत पत्र नविकरण विलम्व शुल्क	८५००	२	१७०००	
घ	घ वर्गको निर्माण व्यवसाय ईजाजत पत्र प्रतिलिपि शुल्क	८५००	१	८५००	
				१०६६२५०	

नोट : माथि उल्लेखित छुट हुन गएका व्यवसायहरुलाई व्यवसायको प्रकृति हेरी उल्लेखित विषयसँग मेल खाने किसिमको दरमा रु. १०० देखि रु. ५००० सम्म लिने तथा व्यवसाय नविकण गर्न व्यवसाय दर्ता शुल्कको २५% लिने । अपांगता भएका व्यक्तिले व्यवसाय गरेको प्रमाणित भएमा व्यवसाय दर्ता तथा नविकरण नि:शुल्क गर्ने ।

१२५	व्यवसायिक कारोवार (भ्याट तिरेको आधारमा) जम्मा कुल रकमको % (प्रतिशत) मा				
	तिस लाख सम्म	०।२०छ	२	१२०००	
	तिस लाख देखि चालिस लाख सम्म	०।३०छ	२	२१०००	
	चालिस लाख देखि पचास लाख सम्म	०।४०छ	२	३६०००	
	पचास लाख देखि साठी लाख सम्म	०।५०छ	२	५५०००	
	साठीलाख देखि सत्तरी लाख सम्म	०।६०छ	२	७८०००	
	सत्तरी लाख देखि असी लाख लसम्म	०।७०छ	१	५२५००	
	असी लाख देखि नव्वे लाख सम्म	०।८०छ	१	६८०००	
	नव्वे लाख देखि एक करोड सम्म	०।९०छ	१	८५५००	
	एक करोड देखि माथि	१छ	१	१०००००	
				५०८०००	

१४ नगरपालिकाको ब्याकहुलोडर र स्काभेटर भाडा प्रति घण्टा :

सि.नं.	सडकको नाम	भाडा दर प्रति घण्टा रु	अ. घण्टा	जम्मा	कैफियत
1	ब्याकहुलोडर भाडा प्रतिघण्टा	१८००	२३०	४१४०००	
2	स्काभेटर बकेट भाडा प्रतिघण्टा	४५००	१००	४५००००	
3	स्काभेटर ब्रेकर सहित भाडा प्रतिघण्टा	७०००	१३५	९४५०००	
	जम्मा			**१८०९०००**	

१५. ढुङ्गा, गिटी, वालुवा ठेक्का देहाएका वगरमा लगाईनेछ ।

सि.नं.	वगरको नाम	रकम	नगरपालिकालाई प्राप्त हूने ६०%	गण्डकी प्रदेश सरकारलाई प्राप्त हूने ४०%	कैफियत
1	कर्नास कालीगण्डकी छोरेवगर , फ.न.पा.११	200,070			
2	श्रीकाङ कालीगण्डकी छेस्लाङ् फ.न.पा.११	1550000			
3	टुटुङ्गा चँदारे घाट कालीगण्डकी वगर, फ.न.पा.६	666900			
4	कुर्घा चिरुवाढुङ्गा कालीगण्डकी वगर, फ.न.पा.१०	200070			
5	वालुवावगर राताढुङ्गा कालीगण्डकी वगर, फ.न.पा.६	600210			
6	कटुवा बगर, फ.न.पा.,४	1600000			
7	जैमिनिघाट वगर फनपा ६	700000			
		5,517,250	३३१०३५०	२२०६९००	

नोट : I.E. प्रतिवेदन २०८२ मा प्रस्ताव भएको दर माथि प्रस्तावित दर भन्दा वढि भएमा सोहि I.E. प्रतिवेदन अनुसार ठेक्का वन्दोवस्त हुनेछ। नोट : I.E. प्रतिवेदन २०८२ मा प्रस्ताव भएको दर माथि प्रस्तावित दर भन्दा वढि भएमा सोहि I.E. प्रतिवेदन अनुसार ठेक्का वन्दोवस्त हुनेछ। साथै ढुङ्गा, गिटी, वालुवा ठेक्का वाट प्राप्त राजश्वको प्रदेश र स्थानिय तहमा वाँडफाँड प्रचलित कानुन वमोजिम हुनेछ। साथै ढुङ्गा, गिटी, वालुवाको ठेक्का सम्वन्धी व्यवस्था र घाटगद्दी सम्वन्धी व्यवस्था प्रचलित कानुन अनुसार हुनेछ। आयोजना स्थलवाट ढुङ्गा, गिटी, वालुवा प्रचलित कानुन विपरित निकासी गर्न पाईने छैन। उक्त कार्य ढुंगा, गिटी बालुवा उत्खनन विक्रि तथा व्यवस्थापन सम्वन्धी मापदण्ड, २०७७ बमोजिम हुनेछ। आय ठेक्काको उल्लेखित दररेटमा ठेक्का स्वीकृत रकम एकमुष्ट बुझाएमा ठेक्काको न्यूनतम कवोल अंक भन्दा थप वढि कवोल भएको अंकको मात्र दश प्रतिशत रकम छुट दिईनेछ।

१६. **कृषिजन्य बस्तुको निकासी कर** :

क्र=सं=	शिर्षक	इकाई	परिमाण	दर	जम्मा रू
१	सुन्तला र अमिलो जाति	प्रति केजी		१.००	०
२	तरकारीको बीउ	प्रति केजी		५.००	०
३	ताजा तरकारी	प्रति केजी		१०.००	०
४	पार्चमेण्ट कफी	प्रति केजी		३.००	०
५	लप्सी दाना	प्रति केजी		१.००	०
६	आलु	प्रति केजी		१०.००	०
७	अलैंची	प्रति केजी		५.००	०
८	अदुवा/वेसार	प्रति केजी		१.००	०
९	मह	प्रति केजी		५.००	०
१०	माहुरी गोला	प्रतिगोला		१०.००	०
११	दुध	प्रति लिटर		०.१०	०
१२	खसी, बोका, बाख्रा, भेडा	प्रतिगोटा		१०.००	०
१३	कुखुरा	प्रतिगोटा		५.००	०
१४	गाई, भैंसी दुधको लागि	प्रतिगोटा		१००.००	०
१५	भैंसी, अन्य प्रयोजन	प्रतिगोटा		१०००.००	०
१६	राँगा मासुको लागि	प्रतिगोटा		१००.००	०
१७	बंगुर पाठा, पाठी	प्रतिगोटा		१०.००	०
१८	बंगुर माउ मासुको लागि	प्रतिगोटा		१००.००	०

१९	माछा	प्रति केजी		५.००	०
२०	पाडा, पाडी काट्नेलाई जरिवाना	प्रतिगोटा		५००.००	०
२१	खोला, नदीमा विष राख्नेलाई	प्रतिपटक		५००.००	०
२२	खोला, नदीमा करेण्ट लगाउनेलाई	प्रतिपटक		५००.००	०
२३	काठ निकासी	प्रति क्युफिट		२.००	०
२४	गैरकाष्ठ वन पैदावार	प्रति केजी		५.००	०
२५	केरा	प्रति दर्जन		१.००	०
२६	अन्य फलफूलहरू	प्रति केजी		१.००	०

आ.व. २०८२।०८३ का लागि आन्तरिक आयको प्रक्षेपण

क्र.स.	विवरण तथा क्षेत्र	नगरपालिकाको आन्तरिक आय	कैफियत
१	सेवाशूल्क	१०१८१००	
२	विभिन्न प्रमाणित र सिफारिस	१२२३४००	
३	बहाल कर	११२५००	
४	सरकारी सम्पत्तीको वहालवाट प्राप्त आय	१०००००	
५	मनोरन्जन कर	०	
६	विज्ञापन कर	२५००	
७	चारकिल्ला प्रमाणित	६००००	
८	घर नक्सा पास दस्तूर	१३७६९००	
९	सम्पत्तिकर	९०६०००	
१०	न्यायिक दस्तूर	१००००	
११	परिक्षा शूल्क	१००००	
१२	तिन पांग्रे अटो रिक्सा,ठेलागाडा,रिक्सा वाट प्राप्त आम्दानी	२१०००	
१३	व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तूर	११०००	
१४	नाता प्रमाणित दस्तूर	११५०००	
१५	अन्य दस्तूर	१०००००	
१६	व्यवसाय रजिष्टेशन दस्तूर	२००००	
१७	बेरुजू	३०००००	
१८	भूमिकर / मालपोत	१८०००००	
१९	दण्ड जरिवाना	०	
२०	व्यवसाय कर	१०६६२५०	
२१	व्यवसायिक कारोबार कर	५०८०००	
२२	जलस्रोत सम्वन्धी अन्य दस्तूर	२००००	
२३	अन्य प्रशासनीक सेवा शूल्क	१०००००	
२४	न.पा.का मेशीन परिचालनबाट प्राप्त आय	१८०९०००	
२५	ढूंगा गिटी वालूवा ठेक्कावाट प्राप्त आय	३,३१०,३५०	
२६	घरजग्गा रजिष्ट्रेसन दस्तूर	१,०००,०००	
	जम्मा	**१५००००००**	

निर्णय नं २ आ.व.२०८२।०८३ को आन्तरिक आयको प्रक्षेपण १ करोड ५० लाख राख्न सिफारिस गर्ने निर्णय गरियो ।